CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Part. III
Adhikaraṇas 8-15

64/B/C

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

येयुः—'भर्तारं नः प्रसादय' इति। स यं दूतं प्रेषयेत्, तमुपालभेत—'भर्ता ते माममात्यैर्भेदयति; न च पुनरिहागन्तव्यम्' इति। अथैकममात्यं निष्पातयेत्; स परमाश्रित्य योगापसर्पापरक्तदूष्यानशक्तिमतः स्तेनाटविकानुभयोपघातकान् वा परस्योपहरेत्। आप्तभावोपगतः प्रवीरपुरुषोपघातमस्योपहरेत्। अन्तपालमाटविकं दण्डचारिणं वा—'दृढमसौ चासौ च ते शत्रुणा सन्धत्त' इति। अथ पश्चादभित्यक्तशासनैरेनान् घातयेत्।

दण्डबलव्यवहारेण वा शत्रुमुद्योज्य घातयेत्।

विजिगीषुः। ते इति। अमात्याः, तच्छत्रोः मित्रीकृतस्य शत्रोः, प्रेषयेयुः, अर्थाद् दूतम्। दूतनिवेदनीयं सन्देशमाह—भर्तारं न इति। अस्मासु कुपितमिति शेषः, प्रसादय इति सन्दिश्येति शेषः। स इति। अमात्यप्रार्थितः शत्रुः, यं दूतं, प्रेषयेद् विजिगीषुप्रसादनार्थं, तम्, उपालभेत निन्देत्, अर्थाद् विजिगीषुः, किमुक्त्वा, 'भर्ता ते माम् अमात्यैः भेदयति, पुनः, इह मदन्तिके, नचागन्तव्यम्, अर्थाद् भर्तृसन्देशहरेण त्वया' इति। अमात्यभेदनस्य सत्यत्वभ्रमजननानुकूलमाह—अथेति। अनन्तरम्, एकमवक्षिप्तेष्वन्यतमम्, अमात्यं, निष्पातयेत् स्वान्तिकान्निरस्तं कुर्यात्। स इति। निष्पातितः, परम् आश्रित्य, योगापसर्पापरक्तदूष्यान् स्वामिप्रणिहितान् कपटापसर्पान् स्वामिन्यपरागं प्राप्तान् स्वामिदूष्यांश्च, अशक्तिमतः, स्तेनाटविकान्, उभयोपघातकान् वा, परस्य उपहरेद् 'इमे तव सहाया मया सम्पादिता' इति वदन् उपनयेत्। आप्तभावोपगतः प्रत्ययितत्वापन्नः, अस्य शत्रोः, प्रवीरपुरुषोपघातं प्रवीरपुरुषनाशम्, उपहरेत् प्रापयेत्। कथमुपहरेदित्याह—अन्तपालमिति। तम्, आटविकम् अटवीपालं, दण्डचारिणं वा सैनिकं वा, दुष्टत्वेन सूचयेदित्यध्याहर्तव्यम्। किमुक्त्वा, दृढम् असौ च असौ च अन्तपालादिः, ते शत्रुणा, सन्धत्ते, इति उक्त्वेति शेषः। अथेति। किञ्च, पश्चाद् उत्तरकाले, अभित्यक्तशासनैः अभित्यक्तो विजिगीषुवध्यः तद्धस्तार्पितैर्विजिगीष्वन्तपालादिपरस्परमैत्रीप्रकाशकैः कूटलेख्यैः करणभूतैः, एनान् घातयेत् कूटलेख्यान्यभित्यक्तहस्तात् परेण ग्राहयित्वा अन्तपालादीन् हतान् कारयेदित्यर्थः।

दण्डबलं ते दास्यामीति प्रतिज्ञया परं तच्छत्रुणाभियोज्य पश्चात् तत्प्रदानेन तं शत्रुबलेन घातयेदित्याह—दण्डबलव्यवहारेण वेत्यादि।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

कृत्यपक्षोपग्रहेण वा परस्यामित्रं राजानमात्मन्यपकारयित्वाभियुञ्जीत । ततः परस्य प्रेषयेद् — 'असौ ते वैरी ममापकरोति; तमेहि सम्भूय हनिष्यावः; भूमौ हिरण्ये वा ते परिग्रहः' इति । प्रतिपन्नमभिसत्कृत्यागतमवस्कन्देन प्रकाशयुद्धेन वा शत्रुणा घातयेत् । अभिविश्वासनार्थं भूमिदानपुत्राभिषेकरक्षापदेशेन वा ग्राहयेत् । अविषह्यमुपांशुदण्डेन वा घातयेत् । स चेद् दण्डं दद्यात् न स्वयमागच्छेत्, तमस्य वैरिणा घातयेत् । दण्डेन वा प्रयातुमिच्छेत् न विजिगीषुणा, तथाप्येनमुभयतस्संपीडनेन घातयेत् । अविश्वस्तो वा प्रत्येकशो यातुमिच्छेद्, राज्यैकदेशं वा यातव्यस्य आदातुकामः, तथाप्येनं वैरिणा सर्वसन्दोहेन वा घातयेत् । वैरिणा वा सक्तस्य दण्डोपनयेन मूलमन्यतो हारयेत् ।

कृत्यपक्षोपग्रहेण वेति । कृत्यपक्षाणां क्रुद्धलुब्धभीतादीनां परकीयानां स्वानुकूलीकरणेन, परस्य, अमित्रं राजानम्, आत्मनि अपकारयित्वा अपकारं कारयित्वा, अभियुञ्जीत । ततः पश्चात्, परस्य प्रेषयेद् अर्थात् सन्देशं, कथम्भूतं सन्देशम्, 'असौ ते वैरी ममापकरोति, तमेहि सम्भूय हनिष्यावः, भूमौ हिरण्ये वा अर्थाच्छत्रुजयलभ्ये लाभे, ते परिग्रहः संविभागः' इत्येवंलक्षणम् । प्रतिपन्नम्, अभिसत्कृत्य स्वोक्तिमभिपूज्य, आगतं परम्, अवस्कन्देन सौप्तिकेन, प्रकाशयुद्धेन वा, शत्रुणा, घातयेत् । अथ शत्रुः संभूयाभियुक्तो जितः, तदा किं कर्तव्यमित्याह— अभिविश्वासनार्थमिति । विश्वासं जनयितुं, भूमिदानपुत्राभिषेकरक्षापदेशेन वा प्रतिश्रुतभूमिदानमपदिश्य स्वपुत्राभिषेकमपदिश्य स्वरक्षामपदिश्य वा, ग्राहयेद् अर्थात् परम् । अविषह्यम् अपदेशेन ग्रहीतुमशक्यम्, उपांशुदण्डेन वा रहोवधेन वा, घातयेत् । अभिसत्कृत्यागतविषया एते विधयः । परश्चेत् स्वयं नागतः दण्डमेव केवलं साहाय्यार्थं प्रेषयेत्, तदा परस्य तं दण्डं तच्छत्रुणा घातयेदित्याह — स चेद् दण्डमित्यादि । यदि सम्भूय हननार्थमाहूतः परः स्वीयेन दण्डेनैव सह प्रयातुमिच्छति ननु विजिगीषुणा सह, तदैनं पुरस्तात् पृष्ठतश्च संपीडनेन घातयेदित्याह — दण्डेन वा प्रयातुमिच्छेदित्यादि । यद्यविश्वासादसंप्रयुज्यैव विजिगीषुणा परः स्वयं पृथग् यातुमिच्छति राज्यैकदेशं च यातव्यस्य स्वयं ग्रहीतुकामः, तदा तं वैरिणा सर्वसैन्यसमुदयेन वा घातयेदित्याह — अविश्वस्तो वेत्यादि । वैरिणा वा सक्तस्येति । वैरिणमभिगम्य तेन सह युद्ध

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

शत्रुभूम्या वा मित्रं पणेत; मित्रभूम्या वा शत्रुम् । ततः शत्रुभूमिलिप्सायां मित्रेणात्मन्यपकारयित्वाभियुञ्जीत । इति समानाः पूर्वेण सर्व एव योगाः ।

शत्रुं वा मित्रभूमिलिप्सायां प्रतिपन्नं दण्डेनानुगृह्णीयात्; ततो मित्रगतमतिसन्दध्यात्; कृतप्रतिविधानो वा व्यसनमात्मनो दर्शयित्वा मित्रेणामित्रमुत्साहयित्वा आत्मानमभियोजयेत्; ततः संपीडनेन घातयेत्; जीवग्राहेण वा राज्यविनिमयं कारयेत् । मित्रेणाहूतश्चेच्छत्रुरग्राह्ये स्थातुमिच्छेत्, सामन्तादिभिर्मूलमस्य हारयेत्; दण्डेन वा त्रातुमिच्छेत्, तमस्य घातयेत् ।

व्यासङ्गं कुर्वतः परस्य, मूलं स्थानीयं, दण्डोपनयेन सैन्यप्रेषणेन, अन्यतः अन्यत्र, हारयेत् ।

शत्रुभूम्या वेति । मित्रं, शत्रुभूम्या स्वशत्रुभूम्या, पणेत 'तां जित्वा ते संविभजामी'ति संविदं कुर्याद् गूढम् । मित्रभूम्या वा, शत्रुं पणेत । तत इति । तत्र, शत्रुभूमिलिप्सायां, मित्रेण, आत्मनि, अपकारयित्वा अपकारं कारयित्वा, अभियुञ्जीत, अर्थात् तम् । इति समानाः पूर्वेण सर्व एव योगा इति । "ततः परस्य प्रेषयेद् 'असौ ते वैरी ममापकरोति, तमेहि संभूय हनिष्यावः भूमौ हिरण्ये वा ते परिग्रहः' इति प्रतिपन्नमभिसत्कृत्यागतमवस्कन्देन प्रकाशयुद्धेन वा शत्रुणा घातयेद्" इत्यादिना "वैरिणा वा सक्तस्य दण्डोपनयेन मूलमन्यतो हारयेद्" इत्यन्तेन सन्दर्भेण ये पूर्वं योगा उक्ताः ते सर्वे इहापि योज्या इत्यतिदेशार्थः ।

शत्रुं वेति । तं, मित्रभूमिलिप्सायां, प्रतिपन्नं संभूयहननाभ्युपगन्तारं, दण्डेन स्वसैन्यदानेन, अनुगृह्णीयात् । ततः स्वदत्तसैन्यग्रहणानन्तरं, मित्रगतं मित्रप्राप्तं मित्रे कृताभियोगम्, अतिसन्दध्यात् मित्रेण संभूय घातयेत् । आत्मनो व्यसनस्याविद्यमानस्यैव तत्प्रतिविधानारम्भैर्विद्यमानताभिनयेन शत्रुं स्वमित्रद्वारेण प्रोत्साह्यात्मन्यभियोजयेत्; ततः स्वात्मना मित्रेण चेत्युभाभ्यां कृतेन पीडनेन तं घातयेद्, जीवन्तमेव वा तं गृहीत्वा राज्यपरिवर्तं कारयेद् विजिगीषुरित्याह — कृतप्रतिविधान इत्यादि । इह 'कृतप्रतिविधानो वे'त्यस्य स्थाने 'ततः प्रतिविधानेन वा' इति क्वचित् पाठः समानार्थः । मित्रेणेति । तेन, आहूतः आत्मसंप्रयोगायार्थितः, शत्रुः विजिगीषुव्यसनाभिनयजनितोत्साहो वैरी, अग्राह्ये स्थातुमिच्छेच्चेद् विजिगीषुनियुक्तानामपि तन्मित्रास

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

तौ चेन्न भिद्येयातां प्रकाशमेवान्योन्यस्य भूम्या पणेत; ततः परस्परं मित्रव्यञ्जनोभयवेतना वा दूतान् प्रेषयेयुः—'अयं ते राजा भूमिं लिप्सते शत्रुसंहितः' इति; तयोरन्यतरो जाताशङ्कारोषः पूर्ववच्चेष्टेत ।

दुर्गराष्ट्रदण्डमुख्यान् वा कृत्यपक्षहेतुभिरभिविख्याप्य प्रव्राजयेत्; ते युद्धावस्कन्दावरोधव्यसनेषु शत्रुमतिसन्दध्युः; भेदं वास्य स्ववर्गेभ्यः कुर्युः; अभित्यक्तशासनैः प्रतिसमानयेयुः ।

लुब्धकव्यञ्जना वा मांसविक्रयेण द्वास्स्था दौवारिकापाश्रयाश्चोराभ्यागमं परस्य द्विस्त्रिरिति निवेद्य लब्धप्रत्यया भर्तुरनीकं द्विधा

भ्प्रयुक्ततयैव स्थातुमिच्छेद् यदि, तर्हीति शेषः, सामन्तादिभिः, अस्य शत्रोः मूलं स्थानीयं, हारयेत् । दण्डेन वा त्रातुमिच्छेदिति । सैन्येन रक्षितुमिच्छेचेत्, तं दण्डम्, अस्य, घातयेत् ।

मित्रशत्र्वोर्गूढभेद्यत्वेऽतिसन्धानप्रकारमभिधायाभेद्यत्वे तमाह — **तौ चेन्न भिद्येयातामित्यादि** । प्रकाशमेव अगूढमेव सर्वजनविदितं यथा स्यात् तथा । अन्योन्यस्य भूम्या पणेत मित्रभूम्या शत्रुं शत्रुभूम्या मित्रं च पणेत । अन्योन्यभूम्येत्यपि पाठः । तत इति । प्रकाशपणनानन्तरं, परस्परं शत्रुं मित्रं चोद्दिश्येत्यर्थः, मित्रव्यञ्जनोभयवेतना वा मित्रव्यञ्जना उभयवेतना वा, व्यस्त एव तु पाठो हृद्यः । दूतान् सन्देशहरान्, प्रेषयेयुः । सन्देशप्रकारमाह — **अयं ते राजेत्यादि** । तयोरिति । मित्रशत्र्वोः, अन्यतरः, जाताशङ्कारोषः, पूर्ववत् चेष्टेत पूर्वोक्तदिशा स्ववैरिणमतिसन्दध्यादित्यर्थः ।

योगान्तरमाह — **दुर्गराष्ट्रदण्डमुख्यान् वेति** । स्थानीयमुख्यान् जनपदमुख्यान् सेनामुख्यांश्च, कृत्यपक्षहेतुभिः कृत्यसहायत्वसंभावनानिमित्तैः, अभिविख्याप्य, प्रव्राजयेद् राष्ट्राद् विवासयेत् । ते विवासिताः, शत्रुमाश्रिता इति शेषः, युद्धावस्कन्दावरोधव्यसनेषु युद्धाद्यवसरेषु, शत्रुम् अतिसन्दध्युः, भेदं वा, अस्य शत्रोः, स्ववर्गेभ्यः स्वीयेभ्योऽमात्यादिवर्गेभ्यः, कुर्युः । अभित्यक्तशासनैः अभित्यक्तहारितैः कूटलेख्यैः, प्रतिसमानयेयुः स्वोद्भावितान् मिथ्यार्थान् संवादयेयुः ।

योगान्तरमाह — **लुब्धकव्यञ्जना वेति** । मृगयुवेषा गूढपुरुषाः, मांसविक्रयेण तद्व्यापारवशेन, द्वाःस्थाः द्वारस्थिताः, दौवारिकापाश्रयाः द्वारा-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

निवेश्य ग्रामवधेऽवस्कन्दे च द्विषतो ब्रूयुः— 'आसन्नश्चोरगणः, महांश्चाक्रन्दः, प्रभूतं सैन्यमागच्छतु' इति। तदर्पयित्वा ग्रामघातदण्डस्य सैन्यमितरदादाय रात्रौ दुर्गद्वारेषु ब्रूयुः— 'हतश्चोरगणः; सिद्धयात्रमिदं सैन्यमागतं; द्वारमपाव्रियताम्' इति। पूर्वप्रणिहिता वा द्वाराणि दद्युः; तैः सह प्रहरेयुः।

कारुशिल्पिपाषण्डकुशीलववैदेहकव्यञ्जनानायुधीयान् वा परदुर्गं प्रणिदध्यात्। तेषां गृहपतिकव्यञ्जनाः काष्ठतृणधान्यपण्यशकटैः प्रहरणावरणान्यभिहरेयुः; देवध्वजप्रतिमाभिर्वा। ततस्तद्व्यञ्जनाः प्रम-

---

धिकृताश्रयाः, चोराभ्यागमं, परस्य, द्विस्त्रिरिति द्वित्रादिवारान्, निवेद्य, लब्धप्रत्ययाः भर्तुः आप्तभर्तृविश्वासाः, ग्रामवधे अवस्कन्दे च विषये तदुभयप्रतिकारार्थमित्यर्थः, द्विषतः शत्रोः, अनीकं, द्विधा निवेश्य द्वैराश्येन निविष्टं कारयित्वा, ब्रूयुः। किमिति — 'आसन्नः चोरगणः, महांश्च, आक्रन्दः जनाक्रोशः, प्रभूतं बहुलं, सैन्यम् आगच्छतु, चोरगणाभिघातार्थम्' इति। तदिति। आगतं सैन्यं, ग्रामघातदण्डस्य ग्रामघातप्रतिकारार्थे इत्यर्थः, अर्पयित्वा, इतरत् सैन्यम् आदाय, रात्रौ दुर्गद्वारेषु ब्रूयुः, गत्वा वदेयुः, किमिति — 'हतः चोरगणः, अत एव सिद्धयात्रं सफलयात्रम्, इदं सैन्यम् आगतम्। द्वारम् अर्थाद् दुर्गस्य, अपाव्रियतां भयहेतुव्यपगमाद् विवृतं क्रियताम्' इति। द्वारापावरणप्रार्थनं च सैन्यं परस्य स्ववशगतं हत्वा गमिष्यतां सुखनिर्गमार्थम्। पूर्वप्रणिहिता वेति। पूर्वनियुक्ता वा गूढपुरुषाः, द्वाराणि दद्युः। न केवलं द्वारदाने सहाया एते पूर्वप्रणिहिताः किन्तु लुब्धकव्यञ्जनैः क्रियमाणे सैन्यस्य प्रहारेऽपीत्यभिप्रायेणाह — तैः सह प्रहरेयुरिति।

योगान्तरमाह — कारुशिल्पीत्यादि। आयुधीयान् आयुधजीविनः। अनायुधीयान् इत्यसमञ्जसः पाठः। प्रणिदध्यात् अपसर्पयेत्। तेषामित्यादि। तेषां कार्वादिव्यञ्जनानामायुधीयानाम्। प्रहरणावरणानि प्रहरणानि आवरणानि च युद्धोपयोगीनि। अभिहरेयुः गूढं दद्युः। देवध्वजप्रतिमाभिर्वा देवानां ध्वजभूतैः खड्गादिभिः प्रतिमाभिश्च सह वा। ततस्तद्व्यञ्जना इत्यादि। ततः कार्वादिव्यञ्जनाः गृहपतिकव्यञ्जनसकाशाधिगतप्रहरणावरणाः, प्रमत्तवधं प्रमादिनां हननम्, अवस्कन्दप्रतिग्रहं हठाक्रमणस्वीकारम्, अभिप्रहरणम्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

त्तवधमवस्कन्दप्रतिग्रहमभिप्रहरणं पृष्ठतः शङ्खदुन्दुभिशब्देन वा प्रविष्टमित्यावेदयेयुः । प्राकारद्वाराट्टालकदानमनीकभेदं घातं वा कुर्युः ।

सार्थगणवासिभिरातिवाहिकैः कन्यावाहिकैरश्वपण्यव्यवहारिभिरुपकरणहारकैर्धान्यक्रेतृविक्रेतृभिर्वा प्रव्रजितलिङ्गिभिर्दूतैश्च दण्डातिनयनं सन्धिकर्म विश्वासनार्थम् । इति राजापसर्पाः ।

एत एवाटवीनामपसर्पाः कण्टकशोधनोक्ताश्च । व्रजमटव्यासन्नमपसर्पाः सार्थं वा चोरैर्घातयेयुः । कृतसङ्केतमन्नपानं चात्र मदनरसविद्धं वा कृत्वापगच्छेयुः । गोपालकवैदेहकाश्च ततश्चोरान् गृहीत

अभितः प्रहारदानं च, शङ्खदुन्दुभिशब्देन वा, वाशब्दात् प्रकारान्तरेण वा, **पृष्ठतः प्रविष्टमिति** पृष्ठत उपस्थितमिति — प्रमत्तवधोऽवस्कन्दप्रतिग्रहोऽभिप्रहरणं चेति त्रयं पृष्ठत उपस्थितमितीत्यर्थः, आवेदयेयुः, अर्थात् परदुर्गस्थान् । आवेदनवशाच्च संकुले प्रवृत्ते प्राकारद्वाराट्टालकखण्डनं पूर्ववत् परानीकस्य द्विधा भेदनं तद्घातं च कुर्युरित्याह — **प्राकारद्वारेत्यादि** ।

घाताय परानीकस्य भेदनवद् अतिनयनमपि अपसर्पैः कार्यमित्याह — **सार्थेत्यादि** । सार्थगणवासित्वादीनि षड् रूपाणि परिगृह्य स्वमार्गातिवाहनसहायापदेशेन परसैन्यस्यातिदूरनयनमपसर्पैः कर्तव्यं, सन्धिपणितं कर्म च परविश्वासनार्थं कर्तव्यमिति वाक्यार्थः । तत्र सार्थगणवासिभिः धनिकगणान्तर्भूतैः । आतिवाहिकैः अतिवाहो दुर्गममार्गलङ्घनं तत्प्रयोजनैर्मार्गरक्षार्थिभिरित्यर्थः, इदं च षण्णां विशेषकम् । कन्यावाहिकैः कन्यां वहन्ति नयन्तीति कन्यावाहिकास्तैः । प्रव्रजितलिङ्गिभिः संन्यासिव्यञ्जनैः । शेषं स्पष्टार्थम् । **इति राजापसर्पा इति** । अनेन प्रकारेण राज्ञामपसर्पा विज्ञेयाः ।

य एते राजापसर्पाः ये च कण्टकशोधनोक्ताः, त उभये आटविकानां प्रणिधेया इत्याह — **एत एवेत्यादि** । आटविकेष्वपसर्पकार्यमाह — **व्रजमिति** । गोष्ठम्, अटव्यासन्नं वनसन्निकृष्टम्, अपसर्पाः, सार्थं वा पथिकवृन्दं वा, चोरैः अर्थादाटविकैः, आटविका हि चोरवृत्तय इति । घातयेयुः, तेषु स्वयमनुप्रविष्टा इत्यार्थम् । **कृतसङ्केतमिति** । अमुकदेशकाले युष्माकमाहारसंविधा भविष्यतीति कृतसमयम्, अन्नपानं च, अत्र, मदनरसविद्धं मदकरद्रव्येण विषेण च युक्तं, कृत्वा, अपगच्छेयुः । **गोपालकवैदेहकाश्च**, राज-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

लोप्त्रभाराः मदनरसविकारकालेऽवस्कन्दयेयुः । सङ्कर्षणदैवतीयो वा मुण्डजटिलव्यञ्जनः प्रहवणकर्मणा मदनरसयोगाभ्यामतिसन्दध्यात् । अथावस्कन्दं दद्यात् । शौण्डिकव्यञ्जनो वा दैवतप्रेतकार्योत्सवसमाजेष्वाटविकान् सुराविक्रयोपायननिमित्तं मदनरसयोगाभ्यामतिसन्दध्यात् । अथावस्कन्दं दद्यात् ।

ग्रामघातप्रविष्टां वा विक्षिप्य बहुधाटवीम् ।
घातयेदिति चोराणामपसर्पाः प्रकीर्तिताः ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे दुर्गलम्भोपाये त्रयोदशाधिकरणे तृतीयोऽध्यायः अपसर्पप्रणिधिः,
आदितस्त्रिचत्वारिंशच्छततमः ॥

पुरुषभूता इति शेषः, ततः चोरान्, मदनरसविकारकाले मादकविद्धान्नपानोपयोगनिमित्तचित्तविभ्रमावसरे विषविद्धान्नपानोपयोगनिमित्तसंज्ञानाशावसरे च, गृहीतलोप्त्रभाराः चोरसकाशोपात्तमुष्टद्रव्यभाराः सन्तः, अवस्कन्दयेयुः गृह्णीयुर्घातयेयुर्वा । मदनरसयोगस्य प्रकारान्तरमाह—सङ्कर्षणदैवतीयो वेति । सङ्कर्षणो बलभद्राख्यं मद्यप्रियं दैवतं तद्भक्तो वा, मुण्डजटिलव्यञ्जनः, प्रहवणकर्मणा तुष्टिभोजनदानच्छद्मना, मदनरसयोगाभ्याम् अतिसन्दध्यात्, अर्थात् चोरान् । अथ अवस्कन्दं दद्यात् मदनरसविकारकाले । प्रकारान्तरमाह—शौण्डिकव्यञ्जनो वेत्यादि । सुराविक्रयोपायननिमित्तं सुराया विक्रयार्थं यदुपायनमुपहरणं तत् निमित्तं कृत्वेत्यर्थः ।

प्रान्ते श्लोकमाह — ग्रामघातप्रविष्टां वेति । ग्रामघातार्थं प्रविष्टाम्, अटवीम् आटविकांश्चोरानित्यर्थः, बहुधा बहुभिर्योगप्रकारैः, विक्षिप्य विकृतचित्तान् कृत्वा, घातयेत् । इति एवं चोराणामपसर्पाः, प्रकीर्तिताः उपदिष्टाः ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायां दुर्गलम्भोपाये त्रयोदशेऽधिकरणे तृतीयोऽध्यायः अपसर्पप्रणिधिः,
आदितस्त्रिचत्वारिंशच्छततमः ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१७४,१७५. प्रक. पर्युपासनकर्म, अवमर्दश्च ।

कर्शनपूर्वं पर्युपासनकर्म । जनपदं यथानिविष्टमभये स्थापयेत् । उत्थितमनुग्रहपरिहाराभ्यां निवेशयेदन्यत्रापसरतः; समग्रमन्यस्यां भूमौ निवेशयेदेकस्यां वा वासयेत् । न ह्यजनो जनपदो राज्यमजनपदं वा भवतीति कौटल्यः ।

विषमस्थस्य मुष्टिं सस्यं वा हन्याद् वीवधप्रसारौ च ।
प्रसारवीवधच्छेदान्मुष्टिसस्यवधादपि ।
वमनाद् गूढघाताच्च जायते प्रकृतिक्षयः ॥

प्रभूतगुणवद्धान्यकुप्ययन्त्रशस्त्रावरणविष्टिरश्मिसमग्रं मे सैन्य-

---

पर्युपासनकर्मेति सूत्रम् । परदुर्गं परित उपासनकर्म सैन्यनिवासनव्यापारोऽभिधीयत इति सूत्रार्थः ।

कर्शनेत्यादि । पर्युपासनकर्म, कर्शनपूर्वं कोशदण्डरेचनामात्यवधादि कर्शनं तत्पुरस्सरं, कर्तव्यमिति शेषः । कर्शने च शत्रोः क्रियमाणे जनपदो न पीडनीयः किन्तु रक्षणीय इति वक्तुमाह — जनपदमित्यादि । तं, यथानिविष्टं यथापरनिवेशितरूपम्, अभये स्थापयेत्, अभयमित्यपि पाठः । उत्थितमिति । कृष्यादिप्रयासोद्यतं जनं, अनुग्रहपरिहाराभ्यां धनदानकरमोक्षणाभ्यां, निवेशयेद्, अपसरतोऽन्यत्र अपसरन्तं वर्जयित्वा, अपसरतोऽनुग्रहपरिहारौ न कार्यावित्यर्थः । समग्रमिति । अधिकम्, अन्यस्यां भिन्नभिन्नायां भूमौ, निवेशयेद्; एकस्यां वा वासयेद्, एकस्थं वेत्यपि पाठः । किमर्थं जनस्थापनादिकं तात्पर्येणोपदिश्यते, तत्राह — नह्यजनो जनपद इत्यादि । जनरहितस्य जनपदव्यपदेशाभावाद् जनपदरहितस्य राज्यव्यपदेशाभावाच्च जनस्थापनादिकमावश्यकमित्यर्थः ।

कर्शनप्रकारमाह — विषमस्थस्येति । शत्रूपरोधसंकटप्राप्तस्य, मुष्टिं बीजवापं, सस्यं वा, हन्यात् । वीवधप्रसारौ च वीवधो धान्यस्नेहादिभारः प्रसारः तृणकाष्ठादिप्रवेशः तौ च, हन्यात् ।

प्रकृतिक्षयहेतून् संगृह्णाति— प्रसारवीवधच्छेदादित्यादि । वमनाद् अन्यत्र नयनात् । प्रकृतिक्षयः अमात्याद्यपचयः ।

कस्यामवस्थायां पर्युपासनं कर्तव्यमित्याह — प्रभूतेत्यादि । प्रचुरसारधान्यादिससकसम्पन्नं, तत्र आवरणं पेटीचर्मादि. विष्टिः कर्मकरः रश्मिः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मृतुश्च पुरस्तात्; अपर्तुः परस्य व्याधिदुर्भिक्षनिचयरक्षाक्षयः क्रीतबलनिर्वेदो मित्रबलनिर्वेदश्च' इति पर्युपासीत।

कृत्वा स्कन्धावारस्य रक्षां वीवधासारयोः पथश्च, परिक्षिप्य दुर्गं खातसालाभ्यां, दूषयित्वोदकमवस्राव्य परिखाः संपूरयित्वा वा, सुरुङ्गाबलकुटिकाभ्यां वप्रप्राकारौ हारयेत्।

दारं च गुलेन निम्नं वा पांसुमालयाच्छादयेत्। बहुलारक्षं यन्त्रैर्घातयेत्। निष्कराटुपनिष्कृष्याश्वैश्च प्रहरेयुः। विक्रमान्तरेषु च नियोगविकल्पसमुच्चयैश्चोपायानां सिद्धिं लिप्सेत दुर्गवासिनः।

प्रग्रहः, शेषं प्रतीतम्। मे सैन्यम्, ऋतुश्च पुरस्तात् कालश्चानुकूल उपस्थितः, परस्य अपर्तुः प्रतिकूलः कालः, व्याधिदुर्भिक्षनिचयरक्षाक्षयः व्याधिना दुर्भिक्षेण च निचयस्य सञ्चितधनादेः रक्षाया आरक्षकाणां च क्षयः, क्रीतबलनिर्वेदः क्रयेणाधिगतस्य बलस्य कृतश्रमवैफल्यदर्शनेन भूयस्साह्यकरणाद् विरिंरंसा, मित्रबलनिर्वेदश्च, अस्तीति सर्वत्र शेषः। इति अस्यामवस्थायामिति शेषः, पर्युपासीत।

पर्युपासनप्रकारमाह—कृत्वेत्यादि। स्कन्धावारस्य स्वसेनानिवेशस्य। परिक्षिप्य दुर्गं परस्य स्थानीयं परिगत्य। खातसालाभ्यां खातसालानुसारेण। अवस्राव्य निर्गतजलाः कृत्वा। सुरुङ्गाबलकुटिकाभ्यां तिर्यग्भूखातैः सैन्यपल्लीभिश्च, जातौ चेहैकत्वविवक्षया द्विवचनम्। हारयेत् आक्रामेत्।

दारमित्यादि। दारं दीर्णदेशम्। गुलेन छादनसाधनपिण्डेन। बहुलेनेति पाठश्चिन्त्यार्थः। बहुलारक्षं प्रचुररक्षाविधानं प्रदेशम्। **निष्कराद्**ति। निन्दितकरणात् कपटादित्यर्थः, अथवा करः शुण्डा निरायतः करो यस्य स निष्करः प्रसारितकरः अर्थात् करिणं तथाभूतं विधायेति ल्यब्लोपे पञ्चमी, दुष्करादिति पाठेऽपि कपटादित्यर्थः। निष्कुरादित्युकारमध्यस्तु मृग्यार्थः पाठः। अश्वैश्च चकाराद् गजैश्च। प्रहरेयुः अर्थादारक्षान्। **विक्रमान्तरेषु** चेति। विक्रमविशेषेषु च परैः प्रदर्श्यमानेष्वित्यर्थः, उपायानां नियोगविकल्पसमुच्चयैश्च अयमेवात्रोपायोऽनुष्ठेय इति व्यवस्था नियोगः अयं वासौ वेति विकल्पः अयं चासौ चेति समुच्चयः एतैर्यथाविषयमनुष्ठितैः, सिद्धिं लिप्सेत, दुर्गवासिनः दुर्गगतस्य शत्रोः।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्येनकाकनप्तृभासशुकशारिकोलूककपोतान् ग्राहयित्वा पुच्छेष्वग्नियोगयुक्तान् परदुर्गे विसृजेयुः ।

अपकृष्टस्कन्धावारादुच्छ्रितध्वजधन्वारक्षा वा मानुषेणाग्निना परदुर्गमादीपयेत् ।

गूढपुरुषाश्चान्तदुर्गपालका नकुलवानरविडालशुनां पुच्छेष्वग्नियोगमाधाय काण्डनिचयरक्षाविधानवेश्मसु विसृजेयुः ।

शुष्कमत्स्यानामुदरेष्वग्निमाधाय वल्लूरे वा वायसोपहारेण वयोभिर्हारयेयुः ।

सरलदेवदारुपूतितृणगुग्गुलुश्रीवेष्टकसर्जरसलाक्षागुलिकाः खरोष्ट्राजावीनां लण्डं चाग्निधारणम् ।

श्येनकाकेत्यादि । तत्र नप्ता विष्किराख्यः पक्षी, शेषाः प्रतीताः । पुच्छेषु अग्नियोगयुक्तान् अग्निप्रज्वलनोपाययुक्तान् । विसृजेयुः विसृष्टश्येनादिपुच्छपरिपतिताग्नियोगद्वारेण परदुर्गं दीपयेयुरित्यर्थः ।

अपकृष्टस्कन्धावारादिति । अधःस्थात् स्वस्कन्धावारात्, उच्छ्रितध्वजधन्वा उच्छ्रिता अग्निक्षेपार्थमुन्नमिता ध्वजाः पताका धन्वानि धनूंषि च येन स तथाभूतः, आरक्षा वा, मानुषेणाग्निना शत्रुनिहतस्य वा शूलारोपणमारितस्य वा मनुष्यस्यास्थ्ना कल्माषवेणुना मथनादुत्थितेनाग्निना, परदुर्गम् आदीपयेत् । आरक्षांशे 'आदीपयेयुरि'ति विपरिणामेन संबन्धः । 'आदीपयेयुरि'त्येव क्वचित् पाठः ।

गूढपुरुषाश्चेत्यादि । अन्तदुर्गपालकाः अन्तपालकदुर्गपालकव्यञ्जना इत्यर्थः । काण्डनिचयरक्षाविधानवेश्मसु येषु बाणाः कुप्यादिवर्गा वा सञ्चित्य रक्ष्यन्ते तेषु गृहेषु ।

शुष्कमत्स्यानामित्यादि । अग्निमाधाय वक्ष्यमाणगुलिकादिकमग्निधारणं निवेश्य । वल्लूरे वा शुष्कमांसे वा । वायसोपहारेण पक्षिसंबन्ध्युपहारात्मना ।

सरलेत्यादि । तत्र सरलः पीतद्रुः, देवदारुः दारुहरिद्रा, पूतितृणं रोहिषतृणम्, गुग्गुलुः कालनिर्यासः, श्रीवेष्टकः सरलनिर्यासः, सर्जरसः यक्षधूपः, लाक्षा जतु ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

प्रियालचूर्णमवल्गुजमषीमधूच्छिष्टमश्वखरोष्ट्रगोलण्डामित्येष क्षेप्योऽग्नियोगः ।

सर्वलोहचूर्णमग्निवर्णं वा कुम्भीसीसत्रपुचूर्णं वा पारिभद्रकपलाशपुष्पकेशमषीतैलमधूच्छिष्टकश्रीवेष्टकयुक्तोऽग्नियोगः विश्वासघाती वा । तेनावलिप्तः शणत्रपुसवल्कवेष्टितो बाण इत्यग्नियोगः ।

नत्वेव विद्यमाने पराक्रमेऽग्निमवसृजेत् । अविश्वास्यो ह्यग्निः दैवपीडनं च, अप्रतिसंख्यातप्राणिधान्यपशुहिरण्यकुप्यद्रव्यक्षयकरः । क्षीणनिचयं चावाप्तमपि राज्यं क्षयायैव भवति ।

इति पर्युपासनकर्म ।

'सर्वारम्भोपकरणविष्टिसम्पन्नोऽस्मि; व्याधितः पर उपधाविरुद्धप्रकृतिरकृतदुर्गकर्मनिचयो वा निरासारः सासारो वा पुरा मित्रैः सन्धत्ते' इत्यवमर्दकालः ।

प्रियालेत्यादि । तत्र प्रियालो राजादनः, अवल्गुजः सोमराजिसंज्ञौषधिः, मषी शेफालिकाभेदः । मधूच्छिष्टं सिक्थः ।

सर्वलोहचूर्णमित्यादि । तत्र कुम्भी श्रीपर्णी, सीसत्रपुणी लोहभेदौ । पारिभद्रको निम्बः, पलाशः किंशुकः, केशं ह्रीवेरम् । विश्वासघाती विश्वासविषय एव सन् हन्तीति तथोच्यते । **तेनावलिप्त** इत्यादि । शणः क्षुपभेदः, त्रपुसं तन्नामप्रसिद्ध ओषधिभेदः । बाणोऽर्जुनवृक्षः ।

त एतेऽग्नियोगाः पराक्रमसद्भावे न प्रयोक्तव्या इत्याह — **नत्वेवे**त्यादि । अविश्वास्यः अतिप्रवृद्धोऽदिधक्षितमपि निर्दहतीत्यतो विश्वसितुमर्हः । दैवपीडनं च पीडनवर्गे प्रथमगणितं दैवपीडनं च । अप्रतिसंख्यातेत्यादिपदे अप्रतिसंख्यातेत्यस्यासंख्येत्यर्थः । क्षीणनिचयं प्राणिधान्यादिसञ्चयो निचयः स क्षीणो यस्मिंस्तत् ।

इति पर्युपासनकर्मेति । व्याख्यातमिति शेषः ।

अवमर्द इति सूत्रम् । अवमर्दः परदुर्गग्रहणं स कदा कथं कर्तव्य इत्ययमर्थोऽत्राभिधीयत इति सूत्रार्थः ।

अवमर्दकालमाह — **सर्वारम्भे**त्यादि । सर्वविधैः सैन्यसन्नाहैः सैन्यभक्तावरणाद्युपकरणैः कर्मकरैश्चाहं सम्पन्नोऽस्मि; शत्रुस्तु व्याधिपीडितो वा, उपधाप्रत्यक्षिताशुचिभावैरमात्यैर्युक्तो वा, अकृतदुर्गसंस्कारधनधान्यादिसञ्चयो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

स्वयमग्नौ जाते समुत्थापिते वा प्रहवणे प्रेक्षानीकदर्शनसङ्गसौरिककलहेषु नित्ययुद्धश्रान्तबले बहुलयुद्धप्रतिविद्धप्रेतपुरुषे जागरणक्लान्तसुप्तजने दुर्दिने नदीवेगे वा नीहारसम्प्लवे वावमृद्नीयात् ।

स्कन्धावारमुत्सृज्य वा वनगूढः शत्रुः सत्रान्निष्क्रान्तं घातयेत् ।

मित्रासारमुख्यव्यञ्जनो वा संरुद्धेन मैत्रीं कृत्वा दूतमभित्यक्तं प्रेषयेत्— 'इदं ते छिद्रम्; इमे दूष्याः; संरोद्धुर्वा छिद्रमयं ते कृत्यपक्षः' इति । तं प्रतिदूतमादाय निर्गच्छन्तं विजिगीषुर्गृहीत्वा दोषमभिविख्याप्य प्रवास्यापगच्छेत् ततः । मित्रासारव्यञ्जनो वा संरुद्धं ब्रूयात्— 'मां त्रातुमुपनिर्गच्छ; मया वा सह संरोद्धारं जहि' इति । प्रतिपन्नमुभयतस्संपीडनेन घातयेत्; जीवग्राहेण वा राज्यविनिमयं कारयेत्; नगरं वास्य प्रमृद्नीयात्; सारबलं वास्य वमयित्वाभिहन्यात् ।

वा सुहृद्बलरहितो वा, संभावितसुहृद्बलोऽपि मित्रैः सन्धास्यते न त्वद्यापि कृतसन्धिः इति यदा विजिगीषुर्मन्यते; तदा स परमवमृद्नीयादित्यर्थः ।

स्वयमित्यादि । प्रेक्षानीकदर्शनसङ्गसौरिककलहेषु प्रेक्षायां नृत्तादौ अनीकदर्शने सैन्यमिथ्यायुद्धप्रेक्षणे च सङ्ग आसक्तिः तस्मिन् सौरिककलहेषु शौण्डिकोत्पादितेषु कलहेषु च । नित्ययुद्धश्रान्तबल इत्यादिविशेषणत्रयस्य परस्मिन्निति विशेष्यं गम्यम् । नदीवेगे वेगवाहिनदीतरणकाले । नीहारसंप्लवे अवश्यायनिमित्तोपप्लवे ।

स्कन्धावारमित्यादि । सत्राद् वनात् । यदि शत्रुर्वने गूढस्थितः तर्हि तस्य वनान्निष्क्रमणं प्रतीक्ष्य तं विजिगीषुर्घातयेदित्यर्थः । 'शत्रुं निष्क्रान्तम्' इति पाठे तु स्फुट एवार्थः ।

मित्रेत्यादि । मित्रासारमुख्यव्यञ्जनो मित्रव्यञ्जनो वा सुहृद्बलमुख्यवेषो वा । अभित्यक्तं वध्यम् । अभिव्यक्तामिति पाठे वध्यत्वेन निश्चितम् । प्रेषयेत् लेखं दत्त्वेति शेषः । इदं ते इत्यादि लेखार्थप्रदर्शनम् । दूष्याः त्वदीयाः अपकर्तारः परस्य त्वच्छिद्रप्रविवक्षोः साहाय्यदानजागरूकाः । ते कृत्यपक्षः संरोद्धृच्छिद्रप्रविवक्षोस्तव साहाय्यदानजागरूकः परकीयक्रुद्धलुब्धादिवर्गः । तमित्यादि । तम् अभित्यक्तम् । प्रतिदूतम् आदाय प्रतिलेखार्थं गृहीत्वा । दोषम् आत्मापकारम् । प्रवास्य मारयित्वा । ततः अपगच्छेत्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

तेन दण्डोपनताटविका व्याख्याताः ।

दण्डोपनताटविकयोरन्यतरो वा संरुद्धस्य प्रेषयेत्—'अयं संरोद्धा व्याधितः, पार्ष्णिग्राहेणाभियुक्तः, छिद्रमन्यदुत्थितम्, अन्यस्यां भूमावपयातुकामः' इति । प्रतिपन्ने संरोद्धा स्कन्धावारमादीप्यापयायात्, ततः पूर्ववदाचरेत् ।

पण्यसम्पातं वा कृत्वा पण्येनैनं रसविद्धेनातिसन्दध्यात् ।

आसारव्यञ्जनो वा संरुद्धस्य दूतं प्रेषयेत् — 'मया बाह्यमभिहतमुपनिर्गच्छाभिहन्तुम्' इति । प्रतिपन्नं पूर्ववदाचरेत् ।

मित्रं बन्धुं वापदिश्य योगपुरुषाः शासनमुद्राहस्ताः प्रविश्य दुर्गं ग्राहयेयुः ।

आसारव्यञ्जनो वा संरुद्धस्य प्रेषयेत् — 'अमुष्मिन् देशे काले च स्कन्धावारमभिहनिष्यामि ; युष्माभिरपि योद्धव्यम्' इति । प्रतिपन्नं यथोक्तमभ्याघातसंकुलं दर्शयित्वा रात्रौ दुर्गान्निष्क्रान्तं घातयेत् ।

संरुद्धपक्षादपसरेत् । प्रकारान्तरमाह — **मित्रासारव्यञ्जनो वेत्यादि** । उभयतः पुरः पश्चाच्च । वमयित्वा दुर्गान्निर्गमय्य ।

उक्ताः प्रकारा दण्डोपनताटविकद्वाराप्यनुष्ठेया इत्याह — **तेन दण्डोपनताटविका इत्यादि** ।

तत्र प्रकारान्तरमाह — **दण्डोपनताटविकयोरित्यादि** । ततः पूर्ववदाचरेदिति । पूर्ववदाचरणं च उभयतःसंपीड्यघातनादिकं पूर्वोक्तम् ।

पण्येत्यादि । पण्यसम्पातं पण्यविक्रेतृसङ्घागमनम् ।

प्रकारान्तरमाह — **आसारव्यञ्जनो वेत्यादि** । सन्देशार्थमाह — **मया बाह्यमित्यादि** । मया प्रथममभिहन्यमानं शत्रुमनुहन्तुं दुर्गान्निष्क्रान्तो भवेत्यर्थः । **प्रतिपन्नमित्यादि** । पूर्ववदाचरेत् उभयतःसम्पीड्यघातनादिकं कुर्यात् ।

मित्रमित्यादि । मित्रं बन्धुं वापदिश्य आत्मनो मित्रत्वं बन्धुत्वं वा निमित्तं कल्पयित्वा । शासनमुद्राहस्ताः मुद्रितकूटलेख्यहस्ताः ।

आसारव्यञ्जनेन कर्तव्यमन्यमतिसन्धानप्रकारमाह — **आसारव्यञ्जनो वेत्यादि** । अभ्याघातसंकुलं विजिगीषुस्कन्धावाराभिहननतुमुलं, तत्प्रदर्शनं च संरुद्धविश्वासार्थम् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

यद्वा मित्रमावाहयेद्, आटविकं वा, तमुत्साहयेत्—'विक्रम्य संरुद्धे भूमिमस्य प्रतिपद्यस्व' इति । विक्रान्तं प्रकृतिभिर्दूष्यमुख्यावग्रहेण वा घातयेत्; स्वयं वा रसेन । 'मित्रघातकोऽयम्' इत्यवाप्तार्थः ।

विक्रमितुकामं वा मित्रव्यञ्जनः परस्याभिशंसेत्; आप्तभावोपगतः प्रवीरपुरुषानस्योपघातयेत् ।

सन्धिं वा कृत्वा जनपदमेनं निवेशयेत्; निविष्टमन्यजनपदमविज्ञातो हन्यात् ।

अपकारयित्वा दूष्याटविकेषु वा बलैकदेशमतिनीय दुर्गमवस्कन्देन हारयेत् ।

दूष्यामित्राटविकद्वेष्यप्रत्यपसृताश्च कृतार्थमानसंज्ञाचिह्नाः परदुर्गमवस्कन्देयुः ।

प्रकारान्तरमाह—यद्वेत्यादि । तम् उत्साहयेत् मित्राटविकान्यतरं पराभियोगायोद्योजयेत् । प्रकृतिभिः अमात्यादिभिः । दूष्यमुख्यावग्रहेण वा दूष्यमुख्यस्वविधेयीकरणेन । दूष्यमुख्योपग्रहेणेति पाठे दूष्यमुख्यानुकूलनेनेत्यर्थः । मित्रघातकोऽयमित्यवाप्तार्थ इति । परं मित्रघातक इति प्रख्याप्य स्वार्थं साधयेदित्यर्थः ।

प्रकारान्तरमाह—विक्रमितुकामं वेत्यादि । विजिगीषुस्त्वयि विक्रमितुमिच्छतीत्येवं शत्रोस्तन्मित्रव्यञ्जनः कथयेत्, प्रतिपद्य चैवं तस्याप्तभावं तदीयान् प्रवीरपुरुषान् घातयेदित्यर्थः ।

परेण सन्धिं कृत्वा तेनैव स्वराष्ट्रे जनपदनिवेशमन्यं कारयित्वा तं तदविज्ञातो हन्यादित्याह—सन्धिं वेत्यादि ।

स्वदूष्याटविकेषु विषये परस्य बलैकदेशमपकारं कारयित्वा तेन निमित्तेन तमतिदूरे नीत्वा च बलैकदेशविरहेण सुखाक्रमणीयतामापन्नं परदुर्गं प्रसभाक्रमणेनापहरेदिति प्रकारमन्यमाह—अपकारयित्वेत्यादि ।

अवस्कन्दसहायाः के इत्यत्राह—दूष्यामित्रेत्यादि । तत्र प्रत्यपसृताः परस्मादपसृत्य पुनस्तं प्रत्यागताः । शेषास्तु प्रतीताः । कृतार्थमानसंज्ञाचिह्नाः कृतार्थमाना धनाभरणादिदानसत्कृताः कृतसंज्ञाचिह्नाश्च ग्राहितावस्कन्दकालसूचकसङ्केताश्च ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

परदुर्गमवस्कन्द्य स्कन्धावारं वा पतितपराङ्मुखाभिपन्नमुक्तकेशशस्त्रभयविरूपेभ्यश्चाभयमयुध्यमानेभ्यश्च दद्युः । परदुर्गमवाप्य विशुद्धशत्रुपक्षः कृतोपांशुदण्डप्रतीकारमन्तर्बहिश्च प्रविशेत् ।

एवं विजिगीषुरमित्रभूमिं लब्ध्वा मध्यमं लिप्सेत । तत्सिद्धावुदासीनम् । एष प्रथमो मार्गः पृथिवीं जेतुम् ।

मध्यमोदासीनयोरभावे गुणातिशयेनारिप्रकृतीः साधयेत् । तत उत्तराः प्रकृतीः । एष द्वितीयो मार्गः ।

मण्डलस्याभावे शत्रुणा मित्रं मित्रेण वा शत्रुमुभयतःसम्पीडनेन साधयेत् । एष तृतीयो मार्गः ।

शक्यमेकं वा सामन्तं साधयेत्; तेन द्विगुणो द्वितीयं, त्रिगुणस्तृतीयम् । एष चतुर्थो मार्गः पृथिवीं जेतुम् ।

परदुर्गस्य परस्कन्धावारस्य वावस्कन्दे सिद्धेऽनन्तरकरणीयमाह—**परदुर्गमित्यादि** । पतितेत्यादिपदे अभिपन्नो विपद्गतः शस्त्रभयविरूपः शस्त्रभयविकृताकारः । शेषाः प्रतीताः । **परदुर्गमित्यादि** । विशुद्धशत्रुपक्षः उत्सारितशत्रुपक्ष्यः । विशुद्धशत्रुपक्षमिति पाठे क्रियाविशेषणम् । अन्तर्बहिश्च दुर्गस्यान्तर्भागं बहिर्भागं च ।

अनेन प्रकारेण शत्रोर्भूमिं लब्ध्वा ततो मध्यमस्य तत उदासीनस्य च लब्धुमीहेतेत्येष पृथिवीजयस्य प्रथमो मार्ग इत्याह — **एवं विजिगीषुरित्यादि** ।

मध्यमोदासीनसत्तायामुक्तः क्रमः । तदभावे त्वाह—**मध्यमोदासीनयोरभाव** इत्यादि । गुणातिशयेन शत्रुगुणातिशायिना स्वगुणेन । अरिप्रकृतीः साधयेत् शत्रोरमात्यादीन् स्वानुरक्तान् कुर्यात् । उत्तराः प्रकृतीः कोशदण्डादिकाः ।

तृतीयं मार्गमाह — **मण्डलस्याभाव** इत्यादि । मण्डलं दशराजकं तस्याभावे ।

चतुर्थमाह — **शक्यमेकमित्यादि** । शक्यम् आत्मसुजयम् । तेन द्विगुणः साधितेनैकेन सामन्तेन सहायभूतेन द्विगुणात्मबलः ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

जित्वा च पृथिवीं विभक्तवर्णाश्रमां स्वधर्मेण भुञ्जीत ।
उपजापोऽपसर्पो वा वामनं पर्युपासनम् ।
अवमर्दश्च पञ्चैते दुर्गलम्भस्य हेतवः ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे दुर्गलम्भोपाये त्रयोदशाधिकरणे
चतुर्थोऽध्यायः पर्युपासनकर्म अवमर्दश्च, .
आदितश्चतुश्चत्वारिंशच्छततमः ॥

जित्वा चेत्यादि । स्वधर्मेण यथायथं वर्णाश्रमयोः विहितेन धर्मेण मन्वाद्युक्तेन ।

उक्तान् दुर्गलम्भहेतून् श्लोकेन संगृह्णाति — उपजापोऽपसर्पो वेत्यादि । उपजापापसर्पौ चेति क्वचित् पाठः ।

इति कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायां दुर्गलम्भोपाये त्रयोदशोऽधिकरणे
चतुर्थोऽध्यायः पर्युपासनकर्म अवमर्दश्च ।
आदितश्चतुश्चत्वारिंशच्छततमः ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१७६. प्रक. लब्धप्रशमनम् ।

द्विविधं विजिगीषोः समुत्थानम् — अटव्यादिकमेकग्रामादिकं च ।

त्रिविधश्चास्य लम्भः — नवो, भूतपूर्वः, पित्र्य इति ।

नवमवाप्य लम्भं परदोषान् स्वगुणैश्छादयेत् गुणान् गुणद्वैगुण्येन । स्वधर्मकर्मानुग्रहपरिहारदानमानकर्मभिश्च प्रकृतिप्रियहितान्यनुवर्तेत । यथासम्भाषितं च कृत्यपक्षमुपग्राहयेत् । भूयश्च कृतप्रयासम् । अविश्वास्यो हि विसंवादकः स्वेषां परेषां च भवति; प्रकृतिविरुद्धाचारश्च । तस्मात् समानशीलवेषभाषाचारतामुपगच्छेत् । देशदैवतसमाजोत्सवविहारेषु च भक्तिमनुवर्तेत ।

लब्धप्रशमनमिति सूत्रम् । विजिगीषुणा लब्धस्य परदुर्गादिकस्य प्रशमनं लब्धप्रशमनम् । तच्च दुर्गादिवासिनाम् अपूर्वभूपतिविषयशङ्काद्यपोहनेन स्वात्मनि विस्रम्भजननम् । तदिहोच्यत इति सूत्रार्थः ।

द्विविधमित्यादि । समुत्थानम् उद्योगः, तेन तदुपार्जितं लक्ष्यते । अटव्यादिकमित्यादिपदेन खन्यादिकम् एकग्रामादिकमित्यादिपदेन नगरादिकं च ग्राह्यम् ।

त्रिविधश्चेत्यादि । लम्भो लाभः तेन लब्धोऽर्थो लक्ष्यते । नवः अस्वीय एव विजिगीषुणा शत्रुसकाशार्जितः । भूतपूर्वः स्वीय एव शत्रुवशे स्थितस्तं जित्वा प्रत्याहृतः । पित्र्यः स्वपितृसंबन्ध्येवार्थः परहस्तगतः परं जित्वा प्रत्याहृतः ।

तत्र नवलम्भे विधिमाह — नवमवाप्येत्यादि । छादयेत् विस्मारयेत् । गुणान् परकीयान् । गुणद्वैगुण्येन परगुणातिशायिस्वगुणप्रदर्शनेन । **स्वधर्मकर्मानुग्रहपरिहारदानमानकर्मभिरित्यादि** । स्वीयैर्धर्मानुष्ठानैः कृष्यादिकर्मसु ऋणदानाद्युपकारैः करमोक्षणैः भूम्यादिदानकर्मभिः पूजनकर्मभिश्च । यथासंभाषितं पूर्वकृतसंविदनुसारेण । कृत्यपक्षं परकीयं क्रुद्धादिवर्गं कृतात्मोपकारम् । उपग्राहयेद् धनादिदानेन प्रीणयेदित्यर्थः । भूयः बहुतरम् । कृतप्रयासं कृतपरिश्रमप्रकर्षम् । प्रकृतिविरुद्धाचारः राष्ट्रजनविरुद्धवृत्तवेषादिपरिग्रहः । देशदैवतसमाजोत्सवविहारेषु लब्धे देशे यद् दैवतं जनैराद्रियमाणं समाज उत्सवो विहारश्च, तेषु ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

देशग्रामजातिसङ्घमुख्येषु चाभीक्ष्णं सत्रिणः परस्यापचारं दर्शयेयुः। माहाभाग्यं भक्तिं च तेषु स्वामिनः स्वामिसत्कारं च विद्यमानम्। उचितैश्चैनान् भोगपरिहाररक्षावेक्षणैर्भुञ्जीत। सर्वदेवताश्रमपूजनं च विद्यावाक्यधर्मशूरपुरुषाणां च भूमिद्रव्यदानपरिहारान् कारयेत्। सर्वबन्धनमोक्षणमनुग्रहं दीनानाथव्याधितानां च। चातुर्मास्येष्वर्धमासिकमघातं; पौर्णमासीषु च चातूरात्रिकं; राजदेशनक्षत्रेष्वेकरात्रिकम्। योनिबालवधं पुंस्त्वोपघातं च प्रतिषेधयेत्। यच्च कोशदण्डोपघातिकमधर्मिष्ठं वा चरित्रं मन्येत, तदपनीय धर्म्यव्यवहारं स्थापयेत्। चोरप्रकृतीनां म्लेच्छजातीनां च स्थानविपर्यासमनेकस्थं कारयेद् दुर्गराष्ट्रदण्डमुख्यानां च। परोपगृहीतानां च मन्त्रिपुरोहितादीनां परस्य प्रत्यन्तेष्वनेकस्थं वासं कारयेत्। अपकारसमर्थाननु क्षियतो वा भर्तृविनाशमुपांशुदण्डेन प्रशमयेत्। स्वदेशीयान् वा परेण वावरुद्धानपवाहितस्थानेषु स्थापयेत्।

देशग्रामेत्यादि। परस्य जितस्य शत्रोः। अपचारम् अहितानुष्ठानम्। माहेत्यादि। माहाभाग्यं महाभागत्वम्। तेषु स्वदेशीयेषु ग्रामजातिसङ्घमुख्येषु। भक्तिं वात्सल्यम्। उचितैरित्यादि। भोगपरिहाररक्षावेक्षणैः भोगो राजभागः परिहारः करमोक्षः रक्षावेक्षणं कण्टकशोधनम् एतैः। भुञ्जीत उपयुञ्जीत। सर्वदेवतेत्यादि। विद्यावाक्यधर्मशूरपुरुषाणां विद्याशूराः पुरुषा विपश्चितः वाक्यशूरा वाग्मिनः धर्मशूराः धार्मिकाः तेषाम्। सर्वेत्यादि। सर्वबन्धनमोक्षणं सर्वेषां काराबद्धानां बन्धनाद् मोचनम्। चातुरित्यादि। चातुर्मास्येषु चतुर्षु चतुर्षु मासेष्वतीतेषु, अर्धमासिकमघातं पञ्चदशदिवसव्यापकं प्राणिवधप्रतिषेधं, पौर्णमासीषु च, चातूरात्रिकं रात्रिचतुष्टयव्यापकमघातं, राजदेशनक्षत्रेषु राजनक्षत्रेषु देशलम्भनक्षत्रेषु च, एकरात्रिकम् एकरात्रिव्यापकमघातं, कारयेदिति वर्तते। योनिबालवधं योनयो विजननक्षमाः कुक्कुट्यादयः बालाः भक्ष्यप्राणितर्णकाः तेषां वधं, पुंस्त्वोपघातं च षण्डीकरणं च, प्रतिषेधयेत्। यच्चेत्यादि। धर्म्यव्यवहारं धर्मानपेतचरित्रानुष्ठानम्। चोरप्रकृतीनामित्यादि। स्थानविपर्यासं स्थितिव्यत्ययम्। अनेकस्थम् असंहतम्। परोपगृहीतानां चेत्यादि। प्रत्यन्तेषु विषयान्तेषु। अनेकस्थं भिन्नभिन्नप्रदेशगतम्। अपकारसमर्थानित्यादि। भर्तृविनाशमनु क्षियतः स्वामिविनाशं लक्षीकृत्य वसतः। उपांशुदण्डेन रहोवधेन। स्वदेशीयान् वेत्यादि। अवरुद्धान् कारायां नियन्त्रितान्। अपव-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

यश्च तत्कुलीनः प्रत्यादेयमादातुं शक्तः प्रत्यन्ताटवीस्थो वा प्रबाधितुमभिजातः, तस्मै विगुणां भूमिं प्रयच्छेत्; गुणवत्याश्चतुर्भागं वा कोशदण्डदानमवस्थाप्य, यदुपकुर्वाणः पौरजानपदान् कोपयेत्। कुपितैस्तैरेनं घातयेत्, प्रकृतिभिरुपकुष्टमपनयेद्, औपघातिके वा देशे निवेशयेदिति ।

भूतपूर्वे येन दोषेणापवृत्तः, तं प्रकृतिदोषं छादयेत् । येन च गुणेनोपावृत्तः, तं तीव्रीकुर्यादिति ।

पित्र्ये पितृदोषाञ्छादयेत् । गुणांश्च प्रकाशयेदिति ॥

चरित्रमकृतं धर्म्यं कृतं चान्यैः प्रवर्तयेत् ।
प्रवर्तयेन्न चाधर्म्यं कृतं चान्यैर्निवर्तयेत् ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे दुर्गलम्भोपाये त्रयोदशाधिकरणे पञ्चमोऽध्यायः
लब्धप्रशमनम् । आदितः पञ्चचत्वारिंशच्छततमः
एतावता कौटलीयस्यार्थशास्त्रस्य दुर्गलम्भोपाय-
स्त्रयोदशमधिकरणं समाप्तम् ॥

हितस्थानेषु अपवाहितानां स्वस्वाधिकारप्रच्यावितानां परपक्ष्याणामधिकार-पदेषु ।

यदि परस्मादपहृतां भूमिं तद्वंश्यः कश्चित् प्रत्यादातुं शक्त इति शङ्क्येत विषयान्ताटवीस्थो वा तां बाधितुं शक्त इति शङ्क्येत, तस्मै तथा-विधाय गुणहीनां भूमिं दद्याद्, अथवा गुणवत्या भूमेश्चतुर्थांशं दद्यात् कोशदण्डदानमात्मार्थं तावद् बहु व्यवस्थाप्य, यावतः साधनाय पौरजानप-दान् सपीडयेद्, इत्याह — यश्च तत्कुलीन इत्यादि । यत् कोशदण्ड-दानम् । उपकुर्वाणः साधयन् स्वस्मै ददानो वा । कोपनफलमाह — कुपि-तैरित्यादि । एनं कोपयितारम् । प्रकृतिभिरित्यादि । उपकुष्टं निन्दितम् । औपघातिके उपघातहेतुभूते । इतिशब्दो नवलम्भविधिसमाप्तौ ।

भूतपूर्वलम्भविषयमाह — भूतपूर्वे इत्यादि । अपवृत्तः स्वहस्तात् प्रच्युतः । छादयेत् लोपयेत् । उपावृत्तः परहस्तात् स्वहस्तं प्रत्यापन्नः । तीव्री-कुर्याद् द्रढयेत् ।

पित्र्यलम्भमधिकृत्याह — पित्र्ये इत्यादि । पितृदोषान् यैर्दोषैः पितु-र्हस्तादपवृत्तस्तान् दोषानित्यर्थः ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

चरित्रमित्यादि । अकृतम् अन्याप्रवर्तितम् ॥

व्याख्यायामर्थशास्त्रस्य श्रीमूलाख्यानभाजने ।
दुर्गलम्भोपायसंज्ञं त्रयोदशमपूर्यत ॥

इति श्रीवञ्चिमण्डलमहाराजाश्रितस्य ताम्रपर्णीतीरवर्तितरुवाग्रहाराभिजनस्य श्रीसीताम्बाश्रीरामसुब्रह्मण्यार्यसूनोर्महामहोपाध्यायगणपतिशास्त्रिणः कृतिषु कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायां श्रीमूलाख्यायां दुर्गलम्भोपाये त्रयोदशेऽधिकरणे
पञ्चमोऽध्यायः लब्धप्रशमनम् । आदितः
पञ्चचत्वारिंशच्छततमः ॥
दुर्गलम्भोपायस्त्रयोदशमधिकरणं समाप्तम् ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

औपनिषदिकं—चतुर्दशमधिकरणम् ।

१७७. प्रक. परघातप्रयोगः ।

चातुर्वर्ण्यरक्षार्थमौपनिषदिकमधर्मिष्ठेषु प्रयुञ्जीत ।

कालकूटादिः विषवर्गः श्रद्धेयदेशवेषशिल्पभाजनापदेशैः कुब्जवामनकिरातमूकबधिरजडान्धच्छद्मभिः म्लेच्छजातीयैरभिप्रेतैः स्त्रीभिः पुंभिश्च परशरीरोपभोगेष्वाधातव्यः ।

राजक्रीडाभाण्डनिधानद्रव्योपभोगेषु गूढाः शस्त्रनिधानं कुर्युः; सत्राजीविनश्च रात्रिचारिणोऽग्निजीविनश्चाग्निनिधानम् ।

इत्थं त्रयोदशभिरधिकरणैस्तन्त्रावापौ प्रपञ्चितौ, अथ तदुभयानुकूलमौपनिषादिकं चतुर्दशमधिकरणमारभ्यते । उपनिषन्नाम औषधमन्त्ररहस्यं, रहस्यत्वं च गुरूपदेशैकसमधिगम्यप्रयोगतया गोपनीयत्वात्; उपनिषदेव औपनिषदं, तदधिकृत्य प्रवृत्तमौपनिषदिकम् । तच्चेदं हिंसात्मकत्वादधर्मिष्ठेष्वेव प्रयोक्तव्यमित्याह — चातुर्वर्ण्येत्यादि । चातुर्वर्ण्यरक्षार्थं वर्णग्रहणं जातेरप्युपलक्षणं तेन यथावर्णजातिविभक्तधर्मकर्मकं मनुष्यसामान्यं चातुर्वर्ण्यशब्दतो गृह्यते, तस्य रक्षार्थम् अधर्मिष्ठप्रभवाभ्य आपद्भ्योऽनन्यप्रतीकार्याभ्यः परित्राणसिद्धये । तत्र

परघातप्रयोग इति सूत्रम् । शत्रुवधार्थं औषधप्रयोग उच्यत इति सूत्रार्थः ।

कालेत्यादि । कालकूटादिरित्यादिपदेन वत्सनाभहलाहलादीनां ग्रहणम् । श्रद्धेयदेशवेषशिल्पभाजनापदेशैः विश्वसनीयं देशं वेषं शिल्पं भाजनं चात्मनोऽपदिशद्भिः । कुब्जेत्यादिपदे कुब्जादयश्च मूकादिच्छद्मानश्चेति समासः । कुब्जो गड्डुलः, वामनः खर्वः, किरातोऽल्पतनुः । अभिप्रेतैः इष्टैः । परशरीरोपभोगेषु शत्रोर्देहोपभोग्येषु वस्त्रादिषु ।

राजक्रीडेत्यादि । राजक्रीडाभाण्डनिधानद्रव्योपभोगेषु क्रीडनकनिधानेषु भूषणनिधानेषु सुगन्धिद्रव्यनिधानेषु च राजोपभोग्येषु, गूढाः गूढपुरुषाः, शस्त्रनिधानं शस्त्रनिवेशनं कुर्युः । यद्वा राज्ञः क्रीडाभाण्डाद्युपभोगावसरेषु शस्त्रप्रयोगं कुर्युरित्यर्थः । सत्राजीविनश्च सत्रिणश्च, रात्रिचारिणः, अग्निजीविनश्च अयस्कारादयश्च, अग्निनिधानम् अग्निनिवेशनं कुर्युः ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

चित्रभेककौण्डिन्यककृकणपञ्चकुष्ठशतपदीचूर्णमुच्चिदिङ्गकम्बलिशतकन्देध्मकृकलासचूर्णं गृहगौलिकान्धाहिककृकणकपूतिकीटगोमारिकाचूर्णं भल्लातकावल्गुकारसयुक्तं सद्यःप्राणहरमेतेषां वा धूमः ।

कीटो वान्यतमस्तप्तः कृष्णसर्पप्रियङ्गुभिः ।
शोषयेदेष संयोगः सद्यःप्राणहरो मतः ॥

धामार्गवयातुधानमूलं भल्लातकपुष्पचूर्णयुक्तमार्धमासिकः ।

व्याघातकमूलं भल्लातकपुष्पचूर्णयुक्तं कीटयोगो मासिकः ।

कलामात्रं पुरुषाणां द्विगुणं खराश्वानां चतुर्गुणं हस्त्युष्ट्राणाम् ।

शतकर्दमोच्चिदिङ्गकरवीरकटुतुम्बीमत्स्यधूमो मदनकोद्रवपला-

चित्रभेकादिचूर्णम् उच्चिदिङ्गादिचूर्णं गृहगौलिकादिचूर्णं च भल्लातकादिरसयुक्तं सद्यःप्राणहरम्, एषां चूर्णानां धूमो वा सद्यःप्राणहर इत्याह — चित्रेत्यादि । तत्र चित्रभेकः चित्रवर्णो मण्डूकः, कौण्डिन्यकः शकृन्मूत्रविषः कीटभेदः, कृकणः पक्षिभेदः कीटभेदो वा, पञ्चकुष्ठं कुष्ठस्य पारिभाव्यस्य त्वक्पत्रपुष्पफलमूलानि, शतपदी कर्णजलूका, उच्चिदिङ्गः अलविषः कीटभेदः । उच्चिटिङ्ग इति सुश्रुते । कम्बली कृमिभेदः, शतं शतमूली नामैकदेशग्रहणात् । कन्दः कण्डूरः, इध्मं पलाशसमित्, कृकलासः सरटः । गृहगौलिका पल्ली, अन्धाहिको मत्स्यभेदः, पूतिकीटः कीटभेदः, गोमारिका ओषधिभेदः । भल्लातकः अरुष्कराख्यो वृक्षभेदः, अवल्गुका अवल्गुजा सोमराजी ॥

कीट इति । अन्यतमः उक्तेष्वेकतमः, कीटः, तप्तः, शोषयेद् आघ्राणादिनोपयुज्यमानः शोषणं कुर्यात् । अयं केवलस्य गुणः । मिश्रितस्य गुणमाह— कृष्णसर्पप्रियङ्गुभिः कृष्णसर्पेण कङ्गुभिश्च सह, संयोगः संप्राप्तयोगः, एष तप्त इत्यार्थम् । सद्यःप्राणहरो मतः ।

धामार्गवेत्यादि । आर्धमासिकः अर्धमासेन प्राणहरो योग इत्यर्थः । तत्र धामार्गवः कोशातकी, यातुधानो राक्षसशब्दवाच्य ओषधिभेदः ।

व्याघातकेत्यादि । भल्लातकपुष्पचूर्णयुक्तेन आरग्वधमूलेन सह तप्तः कीटः कश्चित् कीटयोगो भवति । स उपयुज्यमानो मासेनैकेन प्राणहरो भवतीत्यर्थः । कीटयोगोपयोगमात्रामाह—कलामात्रमित्यादि । कला अल्पोंऽशः । पुरुषाणां नराणाम् । द्विगुणं कलाद्वयमात्रम् ।

शतकर्दमेत्यादि । तत्र कर्दमः यक्षकर्दमः, करवीरः हयमाराख्य

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

लेन हस्तिकर्णपलाशपलालेन वा प्रवातानुवाते प्रणीतो यावच्चरति तावन्मारयति ।

पूतिकीटमत्स्यकटुतुम्बीशतकर्दमेध्मेन्द्रगोपचूर्णं पूतिकीटक्षुद्राराला हेमविदारीचूर्णं वा बस्तशृङ्गखुरचूर्णयुक्तमन्धीकरो धूमः ।

पूतिकरञ्जपत्रहरितालमनश्शिलागुञ्जारक्तकार्पासपलालान्यास्फोटकाचगोशकृद्रसपिष्टमन्धीकरो धूमः ।

सर्पनिर्मोकं गोश्वपुरीषमन्धाहिकशिरश्चान्धीकरो धूमः ।

पारावतप्लवकक्रव्यादानां हस्तिनरवराहाणां च मूत्रपुरीषं कासीसहिङ्गुयवतुषकणतण्डुलाः कार्पासकुटजकोशातकीनां च बीजानि गोमूत्रिकाभाण्डीमूलं निम्बशिग्रुफणिज्जकाक्षीबपीलुकभङ्गः सर्पशफरीचर्म हस्तिनखशृङ्गचूर्णमित्येष धूमो मदनकोद्रवपलालेन हस्तिकर्णपलाशपलालेन वा प्रणीतः प्रत्येकशो यावच्चरति तावन्मारयति ।

ओषधिभेदः, कटुतुम्बी इक्ष्वाकुः । मदनो धुस्तूरः, कोद्रवो धान्यभेदः, हस्तिकर्णः कुस्तुम्बुरुः, पलाशः कच्चोरम्, पलालम् अफलो धान्यादिकाण्डः । प्रवातानुवाते प्रभूतमारुते अभिमारुते च ।

पूतिकीटेत्यादि । तत्र इन्द्रगोपः ज्योतिर्माली नाम कीटः । क्षुद्रा कण्टकारी, अराला यक्षधूपाख्यो निर्यासः, अत एव प्रयोगात् स्त्रियामप्ययम् । हेम धुस्तूरः, विदारी इक्षुगन्धा । अन्धीकरः अन्धङ्करणः ।

पूतिकरञ्जेत्यादि । तत्र पूतिकरञ्जः पूतिकाख्यो वृक्षभेदः, हरितालं नटमण्डनं, मनश्शिला कुनटी नाम धातुभेदः, गुञ्जा कृष्णला । आस्फोटो रक्तार्कः, काचं क्षारमृज्जो लवणभेदः । पिष्टमित्येकवचनं पूतिकरञ्जादिसमुदायविवक्षया, सामान्यविवक्षया च क्लीबत्वम् ।

सर्पकञ्चुको गवाश्वशकृद् अन्धाहिकाख्यमत्स्यशिर इति त्रयस्य धूपितस्य धूमोऽन्धङ्करण इत्याह — सर्पनिर्मोकमित्यादि । निर्मोकशब्दस्य नपुंसकत्वमार्षम् ।

पारावतादिषट्कमूत्रपुरीषं कासीसादित्रिकं कार्पासादित्रिकबीजानि गोमूत्रिकादिद्विकमूलं निम्बादिपञ्चकभङ्गः सर्पादिद्विकचर्म हस्तिसम्बन्धि नखशृङ्गचूर्णमित्येतेष्वेकैकस्य मदनकोद्रवपलालेन वा हस्तिकर्णपलाशपलालेन वा प्रधूपितस्य धूमः स्वसञ्चारसमकालमेव प्राणिनो मारयतीत्याह — पारावते-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

कालीकुष्ठनडशतावरीमूलं सर्पप्रचलाककृकणपञ्चकुष्ठचूर्णं वा धूमः पूर्वकल्पेनार्द्रे शुष्कपलाले वा प्रणीतः सङ्ग्रामावतरणावस्कन्दनसंकुलेषु कृततेजनोदकाक्षिप्रतीकारैः प्रणीतः सर्वप्राणिनां नेत्रघ्नः ।

शारिकाकपोतबकबलाकालण्डमर्काक्षिपीलुकस्नुहिक्षीरपिष्टमन्धीकरणमञ्जनमुदकदूषणं च ।

यवकशालिमूलमदनफलजातीपत्रनरमूत्रयोगाः प्लक्षविदारीमूलयुक्तो मूकोदुम्बरमदनकोद्रवक्काथयुक्तो हस्तिकर्णपलाशक्काथयुक्तो वा मदनयोगः । शृङ्गिगौतमवृक्षकण्टकारमयूरपदीयोगो गुञ्जालाङ्गलीविषमूलिकेङ्गुदीयोगः करवीराक्षिपीलुकार्कमृगमारणीयोगो मदनको-

---

त्यादि । तत्र पारावतः कपोतः, प्लवकः पक्षिभेदः, क्रव्यादो गृध्रः । कासीसं धातुभेदः, हिङ्गु रामठं, यवतुषकणतण्डुलं शितशूकसम्बन्धी तुषकणतण्डुलानां समाहारः । कुटजो वृक्षभेदः, कोशातकी अपामार्गः । गोमूत्रिका तृणभेदः, भाण्डी योजनवल्ली । शिग्रुः शोभाञ्जनः, फणिज्जः जम्बीरभेदः, काक्षीवः शिग्रुविशेषः, पीलुको वृक्षभेदः ।

नेत्रघ्नं धूमयोगमाह — कालीत्यादि । तत्र काली अम्बष्ठा नडः पोटगलः, शतावरी शतमूली । प्रचलाकः मयूरबर्हः । पूर्वकल्पेन 'मदनकोद्रवपलालेन हस्तिकर्णपलाशपलालेन वेति पूर्वम् अभिहितेन प्रकारेण । पूर्वकल्केनेति पाठे अर्थश्चिन्त्यः । आर्द्रशुष्कपलालेन वेति क्वचित् पाठः । कृततेजनोदकाक्षिप्रतीकारैः कृतं स्वचक्षुर्घातपरिहाराय सज्जितं तेजनोदकं स्वबलोपघातप्रतीकारप्रकरणे वक्ष्यमाणं वृक्षविशेषोदकम् अक्षिप्रतीकारश्च अपरश्च तज्जातीयश्चक्षुरुपघातप्रतिविधिर्यैस्तथाभूतैः, अर्थात् प्रणेतृभिः ।

शारिकेत्यादि । तत्र शारिका गोराटी, बकः कह्वः बलाका बिसकण्ठिका । अर्कः अर्कपर्णाख्यौषधिः अक्षी वृक्षभेदो बिभीतकप्रकारः, स्नुहिः समन्तदुग्धा ।

मदनयोगानाह — यवकेत्यादि । तत्र यवकः तोयपर्णिका, शालिः कलमादिः, जातिः मालती, योगाः मिश्रणानि । प्लक्षः पिप्पलः । मूकम् आविलं जलम्, उदुम्बरो हेमदुग्धः । मदनयोगः चित्तविभ्रमकरो योगः । शृङ्गिगौतमेत्यादि । शृङ्गिगौतमं शृङ्ग्याख्यमत्स्याविशेषस्य भेदः, वृक्षः लोध्रः, कण्टकारः शाल्मलिवृक्षः, मयूरपदी ओषधिभेदः । लाङ्गली पृथक्पर्णी,

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

द्रवकाथयुक्तो हस्तिकर्णपलाशक्काथयुक्तो वा मदनयोगः। समस्ता वा यवसेन्धनोदकदूषणाः।

कृतकण्डलकृकलासगृहगौलिकान्धाहिकधूमो नेत्रवधमुन्मादं च करोति।

कृकलासगृहगौलिकायोगः कुष्ठकरः।

स एव चित्रभेकान्त्रमधुयुक्तः प्रमेहमापादयति; मनुष्यलोहितयुक्तः शोषम्।

दूषीविषं मदनकोद्रवचूर्णमुपजिह्विकायोगः मातृवाहकाञ्जलिकारप्रचलाकभेकाक्षिपीलुकयोगो विषूचिकाकरः।

पञ्चकुष्ठककौण्डिन्यकराजवृक्षपुष्पमधुयोगो ज्वरकरः।

भासनकुलजिह्वाग्रन्थिकायोगः खरीक्षीरपिष्टो मूकबधिरकरो मासार्धमासिकः। कलामात्रं पुरुषाणामिति समानं पूर्वेण।

विषमूलिका कालकूटादिः, इङ्गुदी कटभी। मृगमारणी ओषधिभेदः। उक्ताः सर्व एवैते योगाः यवसेन्धनोदकानि दूषयन्तीत्याह — समस्ता वेत्यादि।

नेत्रघातोन्मादोभयहेतुं धूममाह — कृतकण्डलेत्यादि। कृता पक्का कण्डला रलयोरभेदात् कण्डरा स्नायुसंघातो येषां ते कृतकण्डलाः तथाभूतानां कृकलासगृहगौलिकान्धाहिकानां धूमः अर्थात् कृकलासादिस्नायुसंघाततापनोत्पन्नो धूमः, नेत्रवधम्, उन्मादं चित्तविभ्रमं च, करोति। कृतकण्डलेत्यादेरपरा व्याख्या — कृतकण्डलानां मिश्रितकपिकच्छूकानां कृकलासादीनां धूमः इति।

कृकलासेत्यादि। इह योगशब्दो योगजधूमपरः। कुष्ठं कोठम्।

स इत्यादि। स एव कृकलासगृहगौलिकायोग एव। आन्त्रं परीतत्। प्रमेहम् अतिमूत्रस्रावरोगम्। शोषं क्षयम्।

दूषीत्यादि। दूषीविषम् औषधाद्युपहतवीर्यं विषं, मदनकोद्रवचूर्णम्, उपजिह्विकायोगः वम्रीमिश्रणं, मातृवाहकाञ्जलिकारप्रचलाकभेकाक्षिपीलुकयोगः मातृवाहकः पक्षिभेदः अञ्जलिकारः ओषधिभेदः प्रचलाकभेकाक्षिपीलुका व्याख्याताः एषां योगः, विषूचिकाकरः।

पञ्चकुष्ठेत्यादि। तत्र राजवृक्ष आरग्वधः, पुष्पमधुः मधूकः।

भासनकुलेत्यादि। तत्र भासः शकुन्ताख्यः पक्षिविशेषः, जिह्वा

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

भङ्गकाथोपनयनमौषधानां चूर्णं प्राणभृताम्। सर्वेषां वा काथोपनयनम्; एवं वीर्यवत्तरं भवति। इति योगसम्पत्।

शाल्मलीविदारीधान्यसिद्धो मूलवत्सनाभसंयुक्तश्चुचुन्दरीशोणितप्रलेपेन दिग्धो बाणो यं विध्यति, स विद्धोऽन्यान् दश पुरुषान् दशति; ते दष्टा दशान्यान् दशन्ति पुरुषान्।

भल्लातकयातुधानापामार्गबाणानां पुष्पैरेलकाक्षिगुग्गुलुहालाहलानां च कषायं बस्तनरशोणितयुक्तं दंशयोगः। ततोऽर्धधरणिको योगः सक्तुपिण्याकाभ्यामुदके प्रणीतो धनुश्शतायाममुदकाशयं दूषयति; मत्स्यपरम्परा ह्येतेन दष्टाभिमृष्टा वा विषीभवति; यश्चैतदुदकं पिबति स्पृशति वा।

मञ्जिष्ठासंज्ञं भेषजं, ग्रन्थिका पिप्पलीमूलम्, खरीक्षीरपिष्टः गर्दभीदुग्धसम्मिश्रितः, मूकबधिरकरो मासार्धमासिकः मासेनार्धमासेन वा मूकत्वबाधिरत्वयोरापादकः। योगानामुपयोक्तव्यपरिमाणं तु 'कलामात्रं पुरुषाणां द्विगुणः खराश्वानां चतुर्गुणं हस्त्युष्ट्राणाम्' इति पूर्वोक्तेन परिमाणेन समानमित्याह— **कलामात्रमित्यादि**।

उक्तेषु योगेष्वौषधानां यथास्वं भङ्गकाथेन साधनं प्राणिनां चूर्णनं च कार्यमित्याह— **भङ्गेत्यादि**। उभयेषामपि क्वाथोपनयनपक्षमाह— **सर्वेषां वेत्यादि**। क्वाथसाधितस्य वीर्यातिशयमाह— **एवं वीर्यवत्तरमिति**। **इति योगसम्पदिति**। निरूपितेति शेषः।

औषधवीर्यमाह— **शाल्मलीत्यादि**। तत्र धान्यं कुस्तुम्बुरु। मूलं पिप्पलीमूलं, वत्सनाभो विषभेदः। चुचुन्दरी उग्रविषो मूषिकभेदः। दिग्धो लिप्तः।

अन्यं दंशयोगमाह— **भल्लातकेत्यादि**। तत्र बाणोऽर्जुनवृक्षः। पुष्पैः, साधितमिति शेषः। एलकः त्वग्गन्धाख्यो वृक्षः। **दंशयोग इति**। उक्तकषायोपयोगः पूर्ववद् बहुपुरुषदंशनोपायो भवतीत्यर्थः। तस्य वीर्यमाह— **तत इत्यादि**। तत उक्तात् कषायात्। अर्धधरणिकः रूप्यमाषकाष्टकप्रमाणः। सक्तुपिण्याकाभ्यां सक्तुना धानाचूर्णेन पिण्याकेन तिलकल्केन च सह। एतेन उक्तदंशयोगदूषितेन। विषीभवति विषतां प्रतिपद्यते। विषीभ-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

रक्तश्वेतसर्षपैर्गोधा त्रिपक्षमुष्ट्रिकायां भूमौ निखातायां निहिता वध्येनोद्धृता यावत् पश्यति, तावन्मारयति । कृष्णः सर्पो वा ।

विद्युत्प्रदग्धोऽङ्गारोऽज्वालो वा विद्युत्प्रदग्धैः काष्ठैर्गृहीतश्चानुवासितः कृत्तिकासु भरणीषु वा रौद्रेण कर्मणाभिहुतोऽग्निः प्रणीतश्च निष्प्रतीकारो दहति ।

कर्मारादग्निमाहृत्य क्षौद्रेण जुहुयात् पृथक् ।
सुरया शौण्डिकादग्निं भार्यायोऽग्निं घृतेन च ॥
माल्येन चैकपत्न्यग्निं पुंश्चल्यग्निं च सर्षपैः ।
दध्ना च सूतिकास्वग्निमाहिताग्निं च तण्डुलैः ॥

वन्तीति बहुवचनान्तपाठे कर्तृपदं बहुवचनान्तं छेत्तव्यम् । **यश्चेत्यादि** । यो वा एतदुदकं पिबति स च विषीभवतीत्यर्थः ।

निहाका नाम जलजन्तुः श्वेतैश्च रक्तैश्च सर्षपैः सह पञ्चचत्वारिंशतं दिवसान् मृद्भाण्डविशेषे भूमौ खात्वा स्थापिता पश्चाद् वध्यपुरुषेणोद्धृता सती यावत् तामुद्धर्ता पश्यति तावत् तं मारयतीत्याह — **रक्तश्वेतेत्यादि** । **कृष्णः सर्पो वेति** । सोऽपि रक्तश्वेतसर्षपैः त्रीन् पक्षान् उष्ट्रिकायां भूखातस्थापितायां निहितो वध्येनोद्धृतो यावत् तमुद्धर्ता पश्यति तावन्मारयतीत्यर्थः ।

निष्प्रतीकारमाग्नेयं योगमाह — **विद्युत्प्रदग्ध इत्यादि** । विद्युत्प्रदग्धेन्धनस्थो निर्ज्वालस्तद्वैद्युताग्निर्विद्युत्प्रदग्धैः काष्ठैर्गृहीत्वाभिवर्धितः कृत्तिकायुक्ते भरणीयुक्ते वा काले रुद्रदेवताकेन कर्मणा कृतहोमः परदुर्गादिषु प्रयुक्तोऽशक्यप्रतिक्रियो दाह्यं दहतीत्यर्थः । कर्मानुष्ठानक्रमस्तु सम्प्रदायादवगन्तव्यः ।

योगान्तरं श्लोकचतुष्टयेनाह — **कर्मारादित्यादिना** । **कर्माराद्** वेणोर्वेण्वन्तरसंघृष्टाद्, **अग्निम् आहृत्य, क्षौद्रेण** माक्षिकेण, **पृथग् जुहुयात्** । वक्ष्यमाणाग्निभ्यः पार्थक्येनावस्थापिते तस्मिन् होमं कुर्यात् । पृथगित्युत्तरेष्वपि संबध्यते । **शौण्डिकाद् अग्निम् आहृत्य, सुरया** मद्येन, **जुहुयात्** । अयोग्निम् अयश्शब्देनायस्कारलक्षणाद् अयस्कारसकाशादाहृतमग्निमित्यर्थः, भार्या ब्राह्मणयष्टिकाख्ययौषध्या, **घृतेन च जुहुयात्** । **एकपत्न्यग्निं** पतिव्रतासकाशादाहृतमग्निं, **माल्येन** जुहुयात् । **पुंश्चल्यग्निं** पुंश्चली बन्धकी तदीयमग्निं, **सर्षपैः** जुहुयात् । **सूतिकासु**, विद्यमानमाहृतमिति शेषः, अग्निं **दध्ना**

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

चण्डालाग्निं च मांसेन चिताग्निं मानुषेण च ।
समस्तान् बस्तवसया मानुषेण ध्रुवेण च ॥
जुहुयादग्निमन्त्रेण राजवृक्षकदारुभिः ।
एष निष्प्रतिकारोऽग्निर्द्विषतां नेत्रमोहनः ॥

अदिते! नमस्ते; अनुमते! नमस्ते; सरस्वति! नमस्ते; देव! सवितर्नमस्ते । अग्नये स्वाहा; सोमाय स्वाहा; भूः स्वाहा; भुवः स्वाहा ।

इति कौटलीयार्थशास्त्रे औपनिषदिके चतुर्दशाधिकरणे
प्रथमोऽध्यायः परघातप्रयोगः, आदितः
षट्चत्वारिंशदुत्तरशततमः ॥

जुहुयात् । आहिताग्निम् आहिताग्निसम्बन्धिनमग्निमित्यर्थः, तण्डुलैः, जुहुयात् । चण्डालाग्निं चण्डालादाहृतमग्निं, मांसेन जुहुयात् । चिताग्निं शवाचित्याग्निं, मानुषेण जुहुयात् । समस्तान् व्यस्तान् पूर्वोक्तरीत्या पृथक् पृथगभिहुतान् नवविधान् अग्नीन् एकीकृतानित्यर्थः, बस्तवसया मेषवपया, मानुषेण, ध्रुवेण च वटेन च, राजवृक्षकदारुभिः आरग्वधकाष्ठैः, अग्निमन्त्रेण अग्निस्तावकमन्त्रेण सम्प्रदायाधिगन्तव्येन, जुहुयात् । एषोऽग्निः द्विषतां नेत्रमोहनः, एनमग्निं स्वदुर्गादिषु देदीप्यमानं शत्रवो न केवलं प्रतिकर्तुमशक्ताः, किन्तु तद्दर्शनान्मौढ्यमपि प्रतिपद्यन्त इत्यर्थः ।

मन्त्रैकदेशं दर्शयति — अदिते! नमस्ते इत्यादि ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायाम् औपनिषदिके चतुर्दशेऽधिकरणे प्रथमोऽध्यायः परघातप्रयोगः,
आदितः षट्चत्वारिंशच्छततमः ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१७८. प्रक. प्रलम्भने अद्भुतोत्पादनम्।

शिरीषोदुम्बरशमीचूर्णं सर्पिषा संहृत्यार्धमासिकक्षुद्योगः।

कशेरुकोत्पलकन्देक्षुमूलबिसदूर्वाक्षीरघृतमण्डसिद्धो मासिकः।

माषयवकुलत्थदर्भमूलचूर्णं वा क्षीरघृताभ्यां, वल्लीक्षीरघृतं वा समसिद्धं सालपृश्निपर्णीमूलकल्कं पयसा पीत्वा, पयो वा तत्सिद्धं मधुघृताभ्यामशित्वा, मासमुपवसति।

श्वेतबस्तमूत्रे सप्तरात्रोषितैः सिद्धार्थकैः सिद्धं तैलं कटुकालाबौ मासार्धमासस्थितं चतुष्पदद्विपदानां विरूपकरणम्।

तक्रयवभक्षस्य सप्तरात्रादूर्ध्वं श्वेतगर्दभस्य लण्डयवैः सिद्धं गौरसर्षपतैलं विरूपकरणम्।

प्रलम्भनमिति सूत्रम्। औषधमन्त्रप्रयोगद्वारा क्षुत्प्रतीकारविरूपकरणादिना शत्रुवञ्चनमुच्यत इति सूत्रार्थः। अद्भुतोत्पादनं भैषज्यमन्त्रप्रयोगः इति द्विधा विभज्य प्रकरणमिदमध्यायद्वयेन वितन्यते। अद्भुतं पक्षोपवासमासोपवासादिकम्।

तत्र पक्षोपवासानुकूलं योगमाह — शिरीषेत्यादि। शिरीषः कपीतनः, उदुम्बरो जन्तुफलाख्यो वृक्षः, शमी सक्तुफला। संहृत्य संयोज्य।

मासोपवासयोगमाह — कशेरुकेत्यादि। तत्र कशेरुकं वृष्यकन्दम्, उत्पलकन्दः कुवलयकन्दः, बिसं मृणालं, दूर्वा सहस्रवीर्या, मण्डः रसाग्रः।

मासोपवासयोगस्य प्रकारान्तराण्याह — माषयवेत्यादि। माषादिचतुष्टयचूर्णं क्षीरघृताभ्यां मिश्रितं पीत्वेत्येकः प्रकारः, वल्लीक्षीरघृतं समप्रमाणसिद्धं पीत्वेति द्वितीयः, सालपृश्निपर्णीमूलकल्कं पयसा मिश्रं पीत्वेति तृतीयः, पृश्निपर्णीमूलकल्कैः सह क्वाथसाधितं क्षीरं मधुघृताभ्यां मिश्रितं पीत्वेति चतुर्थः। तत्र माषो मलदः, यवो दीर्घशूकः, कुलत्थो धान्यभेदः क्वचित् कुलस्थेति पाठः। दर्भः अश्ववालः। वल्ली अजमोदकः। सालः अर्जुनः, पृश्निपर्णी लाङ्गली, कल्कः द्रवाधश्चूर्णम्।

विरूपकरणयोगमाह—श्वेतबस्तमूत्र इत्यादि। सिद्धार्थकैः सर्षपैः। कटुकालाबौ कटुतुम्ब्याम्।

तस्य प्रकारान्तरमाह — तक्रेत्यादि। तक्रयवौ सप्तरात्रं भक्षयितुः पश्चाद् धवलगर्दभस्य विष्ठाभिर्यवैश्च सह पक्वं गौरसर्षपतैलमशित वैरूप्यकारकं भवतीत्यर्थः।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

एतयोरन्यतरस्य मूत्रलण्डरससिद्धं सिद्धार्थकतैलमर्कतूलपतङ्ग-चूर्णप्रतिवापं श्वेतीकरणम् ।

श्वेतकुक्कुटाजगरलण्डयोगः श्वेतीकरणम् ।

श्वेतबस्तमूत्रे श्वेतसर्षपाः सप्तरात्रोषितास्तक्रमर्कक्षीरमर्कतूलकटु-कमत्स्यविलङ्गाश्च । एष पक्षस्थितो योगः श्वेतीकरणम् ।

समुद्रमण्डूकीशङ्खसुधाकदलीक्षारतक्रयोगः श्वेतीकरणम् ।

कदल्यवल्गुजक्षाररसशुक्ताः सुरायुक्तास्तक्रार्कतूलस्नुहिलवणं धान्याम्लं च पक्षस्थितो योगः श्वेतीकरणम् ।

कटुकालाबौ वल्लीगते नगरमर्धमासस्थितं गौरसर्षपपिष्टं रोम्णां श्वेतीकरणम् ।

अर्कतूलोऽर्जुने कीटः श्वेता च गृहगौलिका ।
एतेन पिष्टेनाभ्यक्ताः केशाः स्युः शङ्खपाण्डराः ॥

श्वेतीकरणमाह — एतयोरित्यादि । एतयोः श्वेतबस्तश्वेतगर्दभयोः । अर्कतूलपतङ्गचूर्णप्रतिवापम् अर्कः धुस्तूरः तूलं ब्रह्मकाष्ठकं पतङ्गः शालिः एतेषां चूर्णं प्रतिवापः प्रतिवपन्ति प्रतिसर्जयन्ति प्रतियोजयन्त्यन्येनैनमिति व्युत्पत्त्या प्रतियोजनीयमौषधं यस्य तत् तथाभूतम् ।

श्वेतीकरणस्य प्रकारान्तरमाह — श्वेतकुक्कुटेत्यादि । धवलकृकवाकुशयुविष्ठायोगः श्वैत्यकारक इत्यर्थः ।

अन्यं प्रकारमाह — श्वेतबस्तमूत्र इत्यादि । श्वेतच्छागमूत्रे सप्तरात्रवासिताः श्वेतसर्षपाः उदश्वित् धुस्तूरदुग्धम्, अर्कवृक्ष-ब्रह्मकाष्ठक-पटोल-मत्स्य-कृमिघ्नाख्यौषधिभेदाश्चैतेषां योगः पञ्चदशरात्रास्थितः श्वेतीकारक इत्यर्थः ।

प्रकारान्तरमाह — समुद्रमण्डूकीत्यादि । तत्र सुधा मूर्वाख्यौषधिः क्षारो लवणभेदः ।

प्रकारान्तरमाह — कदल्यवल्गुजेत्यादि । तत्र अवल्गुजः सोमराजी, क्षारो लवणभेदः, रसः पारदः, शुक्तः पूतिपरुषाम्लः, कन्दमूलफलाद्यभिषवजद्रव्यं वा । धान्याम्लं काञ्जिकम् ।

लोमश्वेतीकरणमाह—कटुकेत्यादि । कटुकालाबौ कटुतुम्ब्याम् । वल्लीगते तल्लताया अव्यपवृक्ते । नागरं शुण्ठी नगरमिति ह्रस्वादिकमेव तु पठ्यते ।

अपरं लोमश्वेतीकरणयोगं श्लोकेनाह — अर्कतूल इत्यादि । अर्जुने

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गोमयेन तिन्दुकारिष्टकल्केन वा मर्दिताङ्गस्य भल्लातकरसानुलिप्तस्य मासिकः कुष्ठयोगः ।

कृष्णसर्पमुखे गृहगौलिकामुखे वा सप्तरात्रोषिता गुञ्जाः कुष्ठयोगः ।

शुकपित्ताण्डरसाभ्यङ्गः कुष्ठयोगः ।

कुष्ठस्य प्रियालकल्ककषायः प्रतीकारः ।

कुक्कुटीकोशातकीशतावरीमूलयुक्तमाहारयमाणो मासेन गौरो भवति ।

वटकषायस्नातः सहचरकल्कदिग्धः कृष्णो भवति ।

शकुनकङ्गुतैलयुक्ता हरितालमनश्शिलाः श्यामीकरणम् ।

खद्योतचूर्णं सर्षपतैलयुक्तं रात्रौ ज्वलति ।

ककुभवृक्षो यवसं चेत्यर्जुनद्वयम् । कीटः इह विशेषग्रहणं सम्प्रदायादवगन्तव्यम् । एतेन अर्कतूलादिसमुदायेन ।

कुष्ठरोगोत्पादहेतुं योगमाह — **गोमयेनेत्यादि** । तत्र तिन्दुकः कालस्कन्धः, अरिष्टो निम्बः ।

कुष्ठयोगस्य प्रकारान्तरमाह — **कृष्णसर्पमुख इत्यादि** ।

प्रकारान्तरमाह — **शुकेत्यादि** । शुकपित्ताण्डरसाभ्यङ्गः शुकस्य मायुना अण्डरसेन चाङ्गानुलेपनम् ।

कुष्ठस्य प्रतीकारमाह — **कुष्ठस्येत्यादि** । प्रियालकल्ककषायः प्रियालस्य राजादनाख्यस्य वृक्षस्य कल्केन कषायः ।

गौरत्वापादकं योगमाह — **कुक्कुटीत्यादि** । तत्र कोशातकी पटोली, शतावरी शतमूली ।

कृष्णयोगमाह — **वटकषायस्नात इत्यादि** । सहचरकल्कादिग्धः सहचरस्य अन्यथापरनाम्नः कुरवकस्य कल्केन स्नातः ।

तस्य प्रकारान्तरमाह — **शकुनेत्यादि** । तत्र शकुनो गृध्रः, कङ्गुः प्रियङ्गुः । हरितालो नटमण्डनं, मनश्शिला कुनटी ।

योगविशेषमाह — **खद्योतेत्यादि** । खद्योतो ज्योतिरिङ्गणः तस्य चूर्णं खद्योतचूर्णम् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

खद्योतगण्डूपदचूर्णं समुद्रजन्तूनां भृङ्गकपालानां खदिरकर्णिकाराणां पुष्पचूर्णं वा शकुनकङ्गुतैलयुक्तं तेजनचूर्णम् पारिभद्रकत्वङ्मषी मण्डूकवसया युक्ता गात्रप्रज्वालनमग्निना ।

पारिभद्रकत्वग्वज्रकदलीतिलकल्कप्रदिग्धं शरीरमग्निना ज्वलति ।

पीलुत्वङ्मषीमयः पिण्डो हस्ते ज्वलति । मण्डूकवसादिग्धोऽग्निना ज्वलति ।

तेन प्रदिग्धमङ्गं कुशाम्रफलतैलसिक्तं समुद्रमण्डूकीफेनकसर्जरसचूर्णयुक्तं वा ज्वलति ।

मण्डूकवसासिद्धेन पयसा कुलीरादीनां वसया समभागं तैलं

शरीरे तदबाधेनाग्नेः प्रज्वलनानुकूलान् योगानाह — खद्योतेत्यादि । खद्योतगण्डूपदचूर्णं ज्योतिरिङ्गणकिञ्चुलुकयोश्चूर्णं, समुद्रजन्तूनाम् इह विशेषग्रहणं सम्प्रदायाद् विज्ञेयम् । भृङ्गकपालानां भृङ्गः कलिङ्गाख्यः पक्षी कपालाः शिरोस्थीनि तेषां, चूर्णमित्यार्थम् । खदिरकर्णिकाराणां खदिराणां दन्तधावनाख्यानां वृक्षाणां कर्णिकाराणां वृक्षोत्पलानां च, पुष्पचूर्णं वा, शकुनकङ्गुतैलयुक्तं गृध्रप्रियङ्गुतैलयुक्तं, तेजनचूर्णं वेणुचूर्णम् अर्थात् तथाभूतं, पारिभद्रकत्वङ्मषी निम्बत्वङ्मषी, मण्डूकवसया युक्ता । एतेष्वेकैकमिति शेषः । अग्निना गात्रप्रज्वालनम् एतेष्वेकैकं गात्रेऽनुलिप्तं गात्रस्य पीडां विनैवाग्निप्रज्वलनसाधनमित्यर्थः ।

पारिभद्रेत्यादि । तत्र वज्रं श्रीवेरम् ।

पीलिवत्यादि । पिण्डः बोलाख्यं भेषजम् । हस्ते ज्वलति विनाप्यग्नियोगमित्यर्थः प्रतीयते, उत्तरवाक्ये मण्डूकवसादिग्धस्य पिण्डस्याग्निना ज्वलनवचनात् ।

तेन प्रदिग्धमित्यादि । तेन पिण्डेन । कुशाम्रफलतैलसिक्तं कुशतैलाम्रफलतैलाभ्यां सिक्तम् । समुद्रमण्डूकीफेनकसर्जरसचूर्णयुक्तं वा समुद्रमण्डूकीसमुद्रफेनकयक्षधूपचूर्णैर्युक्तं वा ।

मण्डूकेत्यादि । मण्डूकवसासिद्धेन मण्डूकवसया सह पेकन, पयसा क्षीरेण, मिश्रमिति शेषः, कुलीरादीनां वसया, इहापि मिश्रमिति शेषः, समभागं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सिद्धमभ्यङ्गो गात्राणामग्निप्रज्वालनम् । मण्डूकवसादिग्धोऽग्निना ज्वलति ।

वेणुमूलशैवललिप्तमङ्गं मण्डूकवसादिग्धमग्निना ज्वलति ।

पारिभद्रकप्रतिबलावञ्जुलवज्रकदलीमूलकल्केन मण्डूकवसादिग्धेन तैलेनाभ्यक्तपादोऽङ्गारेषु गच्छति ।

उपोदका प्रतिबला वञ्जुलः पारिभद्रकः ।
एतेषां मूलकल्केन मण्डूकवसया सह ॥
साधयेत् तैलमेतेन पादावभ्यज्य निर्मलौ ।
अङ्गारराशौ विचरेद् यथा कुसुमसञ्चये ॥

हंसक्रौञ्चमयूराणाम् अन्येषां वा महाशकुनीनाम् उदकप्लवानां पुच्छेषु बद्धा नलदीपिका रात्रावुल्कादर्शनम् ।

वैद्युतं भस्माग्निशमनम् ।

स्त्रीपुष्पपायिता माषा व्रजकुलीमूलं मण्डूकवसामिश्रं चुल्ल्यां दीप्तायामपाचनम् । चुल्लीशोधनं प्रतीकारः ।

पयोवसातुल्यप्रमाणं, तैलं, सिद्धम्, अभ्यङ्गः अभ्यज्यमानमित्यर्थः, गात्राणाम् अग्निप्रज्वालनम् । मण्डूकवसादिग्धः अर्थादुक्ततैलाभ्यक्तः, अग्निना ज्वलति ।

वेणुमूलेत्यादि । तत्र शैवलं जलनीली ।

पारिभद्रकेत्यादि । तत्र प्रतिबला ओषधिभेदः ।

अङ्गारराशिपादचारयोगं श्लोकाभ्यामाह — उपोदकेत्यादि । उपोदका सुताह्व ओषधिभेदः । अपोदकेति मत्स्यकालीनाम्ना काचिदोषधिरपरा क्षीरस्वामिनोक्ता ॥

उल्काप्रदर्शनमाह — हंसेत्यादि । उदकप्लवानां जले प्लवमानानां कारण्डवादीनाम् । नलदीपिका नलस्तृणविशेषस्तत्र योजिता दीपिका । उल्कादर्शनं रक्षःपिशाचादिभावितमलातमुल्का तद्दर्शनमिव नलदीपिकाया दूराद् दर्शनं नराणां भीतिं जनयतीत्यर्थः ।

वैद्युतमिति । विद्युद्दग्धकाष्ठजं, भस्म, अग्निप्रशमनम् ।

स्त्रीपुष्पपायिता इति । स्त्रीरजोवासिताः, माषाः, मण्डूकवसामिश्रं, व्रजकुलीमूलं गोष्ठोत्पन्नाया हिङ्गुद्याः मूलं च, चुल्ल्यां दीप्तायां प्रज्वलन्त्या-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

खद्योतगण्डूपदचूर्णं समुद्रजन्तूनां भृङ्गकपालानां खदिरकार्णिकाराणां पुष्पचूर्णं वा शकुनकङ्गुतैलयुक्तं तेजनचूर्णम् पारिभद्रकत्वङ्मषी मण्डूकवसया युक्ता गात्रप्रज्वालनमग्निना ।

पारिभद्रकत्वग्वज्रकदलीतिलकल्कप्रदिग्धं शरीरमग्निना ज्वलति ।

पीलुत्वङ्मषीमयः पिण्डो हस्ते ज्वलति । मण्डूकवसादिग्धोऽग्निना ज्वलति ।

तेन प्रदिग्धमङ्गं कुशाम्रफलतैलसिक्तं समुद्रमण्डूकीफेनकसर्जरसचूर्णयुक्तं वा ज्वलति ।

मण्डूकवसासिद्धेन पयसा कुलीरादीनां वसया समभागं तैलं

शरीरे तदबाधेनाग्नेः प्रज्वलनानुकूलान् योगानाह — खद्योतेत्यादि । खद्योतगण्डूपदचूर्णं ज्योतिरिङ्गणकिञ्चुलकयोश्चूर्णं, समुद्रजन्तूनाम् इह विशेषग्रहणं सम्प्रदायाद् विज्ञेयम् । भृङ्गकपालानां भृङ्गः कलिङ्गाख्यः पक्षी कपालाः शिरोस्थीनि तेषां, चूर्णमित्यार्थम् । खदिरकर्णिकाराणां खदिराणां दन्तधावनाख्यानां वृक्षाणां कर्णिकाराणां वृक्षोत्पलानां च, पुष्पचूर्णं वा, शकुनकङ्गुतैलयुक्तं गृध्रप्रियङ्गुतैलयुक्तं, तेजनचूर्णं वेणुचूर्णम् अर्थात् तथाभूतं, पारिभद्रकत्वङ्मषी निम्बत्वङ्मषी, मण्डूकवसया युक्ता । एतेष्वेकैकमिति शेषः । अग्निना गात्रप्रज्वालनम् एतेष्वेकैकं गात्रेऽनुलिप्तं गात्रस्य पीडां विनैवाग्निप्रज्वलनसाधनमित्यर्थः ।

पारिभद्रेत्यादि । तत्र वज्रं श्रीवेरम् ।

पीलित्यादि । पिण्डः बोलाख्यं भेषजम् । हस्ते ज्वलति विनाप्यग्नियोगमित्यर्थः प्रतीयते, उत्तरवाक्ये मण्डूकवसादिग्धस्य पिण्डस्याग्निना ज्वलनवचनात् ।

तेन प्रदिग्धमित्यादि । तेन पिण्डेन । कुशाम्रफलतैलसिक्तं कुशतैलाम्रफलतैलाभ्यां सिक्तम् । समुद्रमण्डूकीफेनकसर्जरसचूर्णयुक्तं वा समुद्रमण्डूकीसमुद्रफेनकयक्षधूपचूर्णैर्युक्तं वा ।

मण्डूकेत्यादि । मण्डूकवसासिद्धेन मण्डूकवसया सह पक्वेन, पयसा क्षीरेण, मिश्रमिति शेषः, कुलीरादीनां वसया, इहापि मिश्रमिति शेषः, समभागं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सिद्धमभ्यङ्गो गात्राणामग्निप्रज्वालनम् । मण्डूकवसादिग्धोऽग्निना ज्वलति ।

वेणुमूलशैवललिप्तमङ्गं मण्डूकवसादिग्धमग्निना ज्वलति ।

पारिभद्रकप्रतिबलावञ्जुलवज्रकदलीमूलकल्केन मण्डूकवसादिग्धेन तैलेनाभ्यक्तपादोऽङ्गारेषु गच्छति ।

उपोदका प्रतिबला वञ्जुलः पारिभद्रकः ।
एतेषां मूलकल्केन मण्डूकवसया सह ॥
साधयेत् तैलमेतेन पादावभ्यज्य निर्मलौ ।
अङ्गारराशौ विचरेद् यथा कुसुमसञ्चये ॥

हंसक्रौञ्चमयूराणाम् अन्येषां वा महाशकुनीनाम् उदकप्लवानां पुच्छेषु बद्धा नलदीपिका रात्रावुल्कादर्शनम् ।

वैद्युतं भस्माग्निशमनम् ।

स्त्रीपुष्पपायिता माषा व्रजकुलीमूलं मण्डूकवसामिश्रं चुल्ल्यां दीप्तायामपाचनम् । चुल्लीशोधनं प्रतीकारः ।

पयोवसातुल्यप्रमाणं, तैलं, सिद्धम्, अभ्यङ्गः अभ्यज्यमानमित्यर्थः, गात्राणाम् अग्निप्रज्वालनम् । मण्डूकवसादिग्धः अर्थादुक्ततैलाभ्यक्तः, अग्निना ज्वलति ।

वेणुमूलेत्यादि । तत्र शैवलं जलनीली ।

पारिभद्रकेत्यादि । तत्र प्रतिबला ओषधिभेदः ।

अङ्गारराशिपादचारयोगं श्लोकाभ्यामाह— उपोदकेत्यादि । उपोदका सुताह्व ओषधिभेदः । अपोदकेति मत्स्यकालीनाम्ना काचिदोषधिरपरा क्षीरस्वामिनोक्ता ॥

उल्काप्रदर्शनमाह — हंसेत्यादि । उदकप्लवानां जले प्लवमानानां कारण्डवादीनाम् । नलदीपिका नलस्तृणविशेषस्तत्र योजिता दीपिका । उल्कादर्शनं रक्षःपिशाचादिभावितमलातमुल्का तद्दर्शनमिव नलदीपिकाया दूराद् दर्शनं नराणां भीतिं जनयतीत्यर्थः ।

वैद्युतमिति । विद्युद्दग्धकाष्ठजं, भस्म, अग्निप्रशमनम् ।

स्त्रीपुष्पपायिता इति । स्त्रीरजोवासिताः, माषाः, मण्डूकवसामिश्रं, व्रजकुलीमूलं गोष्ठोत्पन्नाया हिङ्गुद्याः मूलं च, चुल्ल्यां दीप्तायां प्रज्वलन्त्या-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पीलुमयो मणिरग्निगर्भः सुवर्चलामूलग्रन्थिः सूत्रग्रन्थिर्वा पिचुपरिवेष्टितो मुखादग्निधूमोत्सर्गः ।

कुशाम्रफलतैलसिक्तोऽग्निर्वर्षप्रवातेषु ज्वलति ।

समुद्रफेनकस्तैलयुक्तोऽम्भसि प्लवमानो ज्वलति ।

प्लवङ्गमानामस्थिषु कल्माषवेणुना निर्मथितोऽग्निर्नोदकेन शाम्यति, उदकेन च ज्वलति ।

शस्त्रहतस्य शूलप्रोतस्य वा पुरुषस्य वामपार्श्वपर्शुकास्थिषु कल्माषवेणुना निर्मथितोऽग्निः, स्त्रियाः पुरुषस्य वास्थिषु मनुष्यपर्शुकया निर्मथितोऽग्निर्यत्र त्रिरपसव्यं गच्छति, न चात्रान्योऽग्निर्ज्वलति ।

चुचुन्दरी खञ्जरीटः खारकीटश्च पिष्यते ।
अश्वमूत्रेण संसृष्टा निगलानां तु भञ्जनम् ॥

अयस्कान्तो वा पाषाणः ।

मपि चुल्ल्याम्, अपाचनं पाचनहीनं भवति, ते च तच्च पाकं न प्राप्नुवन्तीत्यर्थः । **चुल्लीशोधनमिति** । चुल्ल्या अवतार्य तेषां शुचीकरणं, प्रतीकारः ।

पील्वित्यादि । पीलुमयो मणिः पीलुदारुनिर्मितम् अलिञ्जरम्, अग्निगर्भः अन्तर्गताग्निः, सुवर्चलामूलग्रन्थिः क्षुमामूलग्रन्थिः, सूत्रग्रन्थिर्वा क्षुमासूत्रग्रन्थिर्वा, पिचुपरिवेष्टितः निरस्थितूलवेष्टितः, मुखाद्, अग्निधूमोत्सर्गः अग्न्युत्सर्गस्य धूमोत्सर्गस्य च साधनमित्यर्थः ।

कुशाम्रेत्यादि । वर्षप्रवातेषु वृष्टिषु महावातेषु च । ज्वलति न निर्वाति ।

समुद्रफेनक इत्यादि । स्पष्टार्थम् ।

प्लवेत्यादि । प्लवङ्गमानां मर्कटानाम् ।

शस्त्रहतस्येत्यादि । शूलप्रोतस्य शूलप्रवेशितदेहस्य । वामपार्श्वपर्शुकास्थिषु वामपार्श्वगतेषु पर्शुकाशब्दवाच्येषु अस्थिषु । यत्र प्रदेशे ।

निगलभञ्जनयोगं श्लोकेनाह — **चुचुन्दरीत्यादि** । **खञ्जरीटः** खञ्जनः । **खारकीटः** ऊषभूमिजः कीटः । **पिष्यते** प्रत्येकम् । **संसृष्टाः** पिष्टाश्चुचुन्दर्यादय एकीकृताः । **भञ्जनं** भञ्जनसाधनम् ॥

अयस्कान्तो वा पाषाण इति । निगलानां भञ्जनमिति वर्तते ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

कुलीराण्डदर्दुरखारकीटवसापदेहेन द्विगुणो दारकगर्भः कङ्कभासपार्श्वोत्पलोदकपिष्टश्चतुष्पदद्विपदानां पादलेपः; उलूकगृध्रवसाभ्यामुष्ट्रचर्मोपानहावभ्यज्य वटपत्रैः प्रतिच्छाद्य पञ्चाशद्योजनान्यश्रान्तो गच्छति । श्येनकङ्ककाकगृध्रहंसक्रौञ्चवीचिरल्लानां मज्जानो रेतांसि वा योजनशताय । सिंहव्याघ्रद्वीपिकाकोलूकानां मज्जानो रेतांसि वा सार्ववर्णिकानि गर्भपतनान्युष्ट्रिकायामभिषूय श्मशाने प्रेतशिशून् वा तत्समुत्थितं मेदो योजनशताय ॥

अनिष्टैरद्भुतोत्पातैः परस्योद्वेगमाचरेत् ।
आराज्यायेति निर्वादः समानः कोप उच्यते ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे औपनिषदिके चतुर्दशाधिकरणे
द्वितीयोऽध्यायः प्रलम्भने अद्भुतोत्पादनम्,
आदितः सप्तचत्वारिंशच्छततमः ॥

अयोमणयो हि बहुप्रकाराः, कश्चिदयश्चुम्बति कश्चिदयो भ्रामयति कश्चिदयो भनक्ति । तत्र भञ्जकोऽयस्कान्तविशेष इह ग्राह्यः, आयस्कान्त इति दीर्घादिः क्वचित् पठ्यते ।

पञ्चाशद्योजनाश्रान्तगमनयोगमाह — कुलीराण्डेत्यादि । द्विगुणो घनतां प्रतिपन्नः । दारकगर्भः सूकरगर्भः । कङ्केत्यादिपदे उत्पलो मत्स्यभेदः । पादलेपः पादलेपनसाधनम् । उष्ट्रचर्मोपानहौ उष्ट्रचर्ममय्यौ पादरक्षिण्यौ । योजनशतगमनयोगमाह — श्येनकङ्केत्यादि । तत्र वीचिरल्लः तरङ्गाकारकम्बलरेखाङ्कः प्राणीति व्याख्येयम् । क्वचित् चिरल्लानामिति पठ्यते । तत्र रेफस्य लेखकप्रमादकृतत्वे चिल्ल आतायी नाम पक्षीति व्याख्येयम् । मज्जानो वसाः । योजनशताय योजनशतगमनाय । कल्पन्त इति शेषः । प्रकारान्तरमाह — सिंहव्याघ्रेत्यादि । सार्ववर्णिकानि ब्राह्मणादिसर्ववर्णभवानि । गर्भपतनानि पतितान् गर्भान् । उष्ट्रिकायां मृद्भाण्डविशेषे । अभिषूय अभिषवविधिना सारं गृहीत्वा । प्रेतशिशून् वा अभिषूयेति सम्बध्यते । मेदः पलतेजः ॥

श्लोकेनाध्यायमुपसंहरति — अनिष्टैरिति । इति उक्तप्रकारैः, अद्भुतोत्पातैः आश्चर्यकरैरुपप्लवैः, परस्य शत्रोः, उद्वेगं भयम्, आराज्याय तद राजत्वाय, आचरेद् उत्पादयेत् । स चायं डिम्बप्रवर्तनलक्षणो व्यापारः कल-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ङ्कहेतुभूतोऽपि किमर्थमुपदिश्यत इत्याह — निर्वाद इति । निर्वादः कलङ्कः लक्षणया तद्धेतुभूतो डिम्बप्रवर्तनलक्षणो व्यापारः, कोपे सति समानः विजिगीषुपरयोस्तुल्यः अन्योन्यमुद्दिश्यानुष्ठानविषयः, रागवशादेकस्य डिम्बप्रवृत्तावन्यस्यापि तत्प्रतिविधित्सोः सा भवत्येवावर्जनीयेत्यभिप्रायः। अत एव उच्यते व्युत्पाद्यते ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायाम् औपनिषदिके चतुर्दशेऽधिकरणे
द्वितीयोऽध्यायः प्रलम्भनेऽद्भुतोत्पादनम्,
आदितः सप्तचत्वारिंशच्छततमः ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१७८. प्रक. प्रलम्भने भैषज्यमन्त्रप्रयोगः ।

मार्जारोष्ट्रवृकवराहश्वाविद्वागुलीनप्तृकाकोलूकानाम् अन्येषां वा निशाचराणां सत्त्वानामेकस्य द्वयोर्बहूनां वा दक्षिणानि वामानि चाक्षीणि गृहीत्वा द्विधा चूर्णं कारयेत् । ततो दक्षिणं वामेन वामं दक्षिणेन समभ्यज्य रात्रौ तमसि च पश्यति ।

एकाम्लकं वराहाक्षि खद्योतः कालशारिवा ।
एतेनाभ्यक्तनयनो रात्रौ रूपाणि पश्यति ॥

त्रिरात्रोपोषितः पुष्ये शस्त्रहतस्य शूलप्रोतस्य वा पुंसः शिरःकपाले मृत्तिकायां यवानावास्याविक्षीरेण सेचयेत्; ततो यवविरूढमालामाबध्य नष्टच्छायारूपश्चरति ।

त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण श्वमार्जारोलूकवागुलीनां दक्षिणानि वामानि चाक्षीणि द्विधा चूर्णं कारयेत् । ततो यथास्वमभ्यक्ताक्षो नष्टच्छायारूपश्चरति ।

त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण पुरुषघातिनः काण्डकस्य शलाकाम्

भैषज्यं तावदाह — मार्जारेत्यादि । तत्र मार्जारः पृषदंशकः, वृकः ईहामृगः, श्वावित् शललः, वागुली पक्षिभेदः, नप्ता विष्किरः, उलूको दिवाभीतः । अन्येषां वाग्गुदादीनाम् । द्विधा पार्थक्येन । तत इत्यादि । दक्षिणम् अवामं स्वचक्षुः । वामेन मार्जारादिवामाक्षिचूर्णेन । समभ्यज्य सम्यगनुलिप्य ।

तमसि रूपदर्शनयोगस्य प्रकारान्तरमाह — एकाम्लकमित्यादि । तत्र अम्लकं लकुचम् । कालशारिवा कृष्णवर्णा भद्रा नामौषधिः ॥

अन्तर्धानयोगमाह — त्रिरात्रोपोषित इत्यादि । पुष्ये सिध्यनक्षत्रयुक्ते काले । आवास्य उप्त्वा । नष्टच्छायारूपः परैरदृष्टा छाया रूपं च यस्य स तथाभूतः ।

तस्यान्यं प्रकारमाह—त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण श्वमार्जारेत्यादि । यथास्वं यथायथं दक्षिणचूर्णेन दक्षिणस्य स्वचक्षुषोऽभ्यञ्जनं वामचूर्णेन वामस्येति क्रमेणेत्यर्थः ।

तृतीयं प्रकारमाह — त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण पुरुषघातिन इत्यादि । काण्डकस्य बाणस्य तल्लोहेनेत्यर्थः । शलाकाम् अञ्जनशलाकाम् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अञ्जनीं च कारयेत्; ततोऽन्यतमेनाक्षिचूर्णेनाभ्यक्ताक्षो नष्टच्छाया-रूपश्चरति ।

त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण कालायसीम् आञ्जनीं शलाकां च कारयेत्; ततो निशाचराणां सत्त्वानामन्यतमस्य शिरःकपालमञ्जनेन पूरयित्वा मृतायाः स्त्रिया योनौ प्रवेश्य दाहयेत्; तदञ्जनं पुष्येणोद्धृत्य तस्यामञ्जन्यां निदध्यात् । तेनाभ्यक्ताक्षो नष्टच्छायारूपश्चरति ।

यत्र ब्राह्मणमाहिताग्निं दग्धं दह्यमानं वा पश्येत्, तत्र त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण स्वयंमृतस्य वाससा प्रसेवं कृत्वा चिताभस्मना पूरयित्वा तमावध्य नष्टच्छायारूपश्चरति ।

ब्राह्मणस्य प्रेतकार्ये या गौः मार्यते, तस्या अस्थिमज्जाचूर्ण-पूर्णाहिभस्त्रा पशूनामन्तर्धानम् ।

सर्पदष्टस्य भस्मना पूर्णा प्रचलाकभस्त्रा मृगाणामन्तर्धानम् ।

उलूकवागुलीपुच्छपुरीषजान्वस्थिचूर्णपूर्णाहिभस्त्रा पक्षिणाम-न्तर्धानम् ।

इत्यष्टावन्तर्धानयोगाः ।

अञ्जनीम् अञ्जनोत्पादपात्रीम् । अन्यतमेन अक्षिचूर्णेन श्वमार्जाराद्यन्यतम-चक्षुश्चूर्णेन ।

चतुर्थं प्रकारमाह—त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण कालायसीमित्यादि । कालायसीं कालायसमयीम् । निशाचराणां श्वमार्जारादीनाम् । तस्यामञ्जन्यां कालायस्यां पूर्वोक्तायाम् ।

पञ्चमं प्रकारमाह—यत्र ब्राह्मणमित्यादि । प्रसेवं स्यूतं वस्त्रकोशमित्यर्थः । तम् आवध्य प्रसेवं स्वदेहसंबद्धं कृत्वा ।

लोमवल्लाङ्गूलानां चतुष्पदानामन्तर्धानयोगं षष्ठमाह—ब्राह्मण-स्येत्यादि । अस्थिमज्जाचूर्णपूर्णा अस्थ्नो मज्जायाश्च चूर्णेन पूर्णा । अहि-भस्त्रा सर्पचर्म ।

चतुष्पदसामान्यस्यान्तर्धानयोगं सप्तममाह—सर्पेत्यादि ।

पक्ष्यन्तर्धानयोगमष्टममाह—उलूकेत्यादि । उलूकवागुल्योर्यत् पु-च्छादिचतुष्टयं तस्य चूर्णैः पूर्णा ।

इत्यष्टावित्यादि ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बलिं वैरोचनं वन्दे शतमायं च शम्बरम् ।
भण्डीरपाकं नरकं निकुम्भं कुम्भमेव च ॥
देवलं नारदं वन्दे वन्दे सावर्णिगालवम् ।
एतेषामनुयोगेन कृतं ते स्वापनं महत् ॥
यथा स्वपन्त्यजगराः स्वपन्त्यपि चमूखलाः ।
तथा स्वपन्तु पुरुषा ये च ग्रामे कुतूहलाः ॥
भण्डकानां सहस्रेण रथनेमिशतेन च ।
इमं गृहं प्रवेक्ष्यामि तूष्णीमासन्तु भाण्डकाः ॥
नमस्कृत्वा च मनवे बद्ध्वा शुनकफेलकाः ।
ये देवा देवलोकेषु मानुषेषु च ब्राह्मणाः ॥
अध्ययनपारगाः सिद्धाः ये च कैलासतापसाः ।
एते च सर्वसिद्धेभ्यः कृतं ते स्वापनं महत् ॥
अतिगच्छति च मय्यपगच्छन्तु संहताः ।
अलिते वलिते मनवे स्वाहा ॥

एतस्य प्रयोगः — त्रिरात्रोपोषितः कृष्णचतुर्दश्यां पुष्ययोगिन्यां श्वपाकीहस्ताद् बिलखावलेखनं क्रीणीयात् । तन्माषैः सह कण्डोलिकायां कृत्वा असङ्कीर्ण आदहने निखानयेत् । द्वितीयस्यां चतुर्दश्यामुद्धृत्य कुमार्या पेषयित्वा गुलिकाः कारयेत् । तत एकां गुलिकामभिमन्त्रयित्वा यत्रैतेन मन्त्रेण क्षिपति, तत् सर्वं प्रस्वापयति ।

अथ चतुरः प्रस्वापनयोगान् वक्ष्यति । तत्राद्ययोर्द्वयोः साधारणं मन्त्रमाह — बलिं वैरोचनमित्यादि । 'अलिते वलिते मनवे स्वाहा' इत्येतदन्तस्य मन्त्रस्यार्थः स्पष्टप्रायः सम्प्रदायतो निर्णेयः ॥

अस्य मन्त्रस्य प्रयोगमाह — एतस्येत्यादिना । श्वपाकीहस्तात् चण्डालीहस्तात् । बिलखावलेखनं बिलं खनन्तीति बिलखा आखुजातीया जन्तवश्चण्डालभक्ष्यभूताः तेषामवलेखनं खण्डम् । तद् -बिलखावलेखनम् । कण्डोलिकायां पिटे । असङ्कीर्णे अनाकीर्णे प्रदेशे । आदहने पितृवने । निखानयेत् खातायां भूमौ स्थापयेत् । द्वितीयस्यामित्यादि । कुमार्या कन्यकया । गुलिकाः गुटिकाः । तत् सर्वं तत्प्रदेशस्थं प्राणिजातम् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

एतेनैव कल्पेन श्वाविधः शल्यकं त्रिकालं त्रिश्वेतमसङ्कीर्णं आदहने निखानयेत् । द्वितीयस्यां चतुर्दश्याम् उद्धृत्यादहनभस्मना सह यत्रैतेन मन्त्रेण क्षिपति, तत् सर्वं प्रस्वापयति ।

सुवर्णपुष्पीं ब्रह्माणीं ब्रह्माणं च कुशध्वजम् ।
सर्वाश्च देवता वन्दे वन्दे सर्वांश्च तापसान् ॥
वशं मे ब्राह्मणा यान्तु भूमिपालाश्च क्षत्रियाः ।
वशं वैश्याश्च शूद्राश्च वशतां यान्तु मे सदा ॥

स्वाहा । अमिले किमिले वयुजारे प्रयोगे फक्के वयुह्वे विहाले दन्तकटके स्वाहा ।

सुखं स्वपन्तु शुनका ये च ग्रामे कुतूहलाः ।
श्वाविधः शल्यकं चैतत् त्रिश्वेतं ब्रह्मनिर्मितम् ॥
प्रसुप्ताः सर्वसिद्धा हि एतत् ते स्वापनं कृतम् ।
यावद् ग्रामस्य सीमान्तः सूर्यस्योद्गमनादिति ॥

स्वाहा ।

एतस्य प्रयोगः — श्वाविधः शल्यकानि त्रिश्वेतानि । सप्तरात्रोपोषितः कृष्णचतुर्दश्यां खादिराभिः समिधाभिरग्निमेतेन मन्त्रेणा-

---

द्वितीयं प्रयोगमाह — एतेनैवेत्यादि । एतेनैव कल्पेन 'त्रिरात्रोपोषितः कृष्णचतुर्दश्यां पुष्ययोगिन्याम्' इत्यनेन विधिना । शल्यकं शलम् । त्रिकालं त्रिश्वेतं त्रिषु स्थानेषु कार्ष्ण्येन त्रिषु स्थानेषु श्वेतिम्ना च युक्तम् । क्षिपति अर्थाच्छल्यकम् ।

तृतीयस्य प्रस्वापनयोगस्य मन्त्रमाह — सुवर्णपुष्पीमित्यादि । 'सूर्यस्योद्गमनादिति स्वाहा' इत्यन्तं मन्त्रस्वरूपम् । तत्र 'वयुजारे' इत्यस्य स्थाने 'वयुचारे' इति क्वचित् पठ्यते, 'वयुह्वे' इत्यस्य स्थाने 'घुह्वे' इति, 'कटके' इत्यस्य स्थाने 'कट्टके' इति च ।

अस्य मन्त्रस्य प्रयोगमाह — एतस्य प्रयोगः श्वाविधः इत्यादिना । 'त्रिश्वेतानी'त्येतदुत्तरम् 'आदहने निखानयेदि'ति संबन्धनीयम् । खादिराभिः खदिरो दन्तधावनाख्यो वृक्षः तन्मयीभिः । इह अणन्तत्वेऽपि ङीबभाव आर्षः । समिधाभिः समिद्भिः; इह 'आपं चैव हलन्तानाम्' इति

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ष्टशतसंपातं कृत्वा मधुघृताभ्याम् अभिजुहुयात् । तत एकमेतेन मन्त्रेण ग्रामद्वारि गृहद्वारि वा यत्र निखन्यते, तत् सर्वं प्रस्वापयति ।

बलिं वैरोचनं वन्दे शतमायं च शम्बरम् ।
निकुम्भं नरकं कुम्भं तन्तुकच्छं महासुरम् ॥
अर्मालवं प्रमीलं च मण्डोलूकं घटोबलम् ।
कृष्णकंसोपचारं च पौलोमीं च यशस्विनीम् ॥
अभिमन्त्रयित्वा गृह्णामि सिद्धार्थं शवशारिकाम् ।
जयतु जयति च नमः शलकभूतेभ्यः स्वाहा ।
सुखं स्वपन्तु शुनका ये च ग्रामे कुतूहलाः ॥
सुखं स्वपन्तु सिद्धार्था यमर्थं मार्गयामहे ।
यावदस्तमयादुदयो यावदर्थं फलं मम ॥

इति स्वाहा ।

एतस्य प्रयोगः— चतुर्भक्तोपवासी कृष्णचतुर्दश्यामसङ्कीर्णे आदहने बलिं कृत्वा एतेन मन्त्रेण शवशारिकां गृहीत्वा पोत्रीपोट्टलिकां बध्नीयात् । तन्मध्ये श्वाविधः शल्यकेन विद्ध्वा यत्रैतेन मन्त्रेण निख-न्यते, तत् सर्वं प्रस्वापयति ।

उपैमि शरणं चाग्निं दैवतानि दिशो दश ।
अपयान्तु च सर्वाणि वशतां यान्तु मे सदा ॥

स्वाहा ।

वागुरिमतेन हलन्ताट्टाप् । अष्टशतसम्पातं कृत्वा अष्टोत्तरं शतं संपाताः होमा यस्मिंस्तं तथाभूतं कृत्वा । तत इत्यादि । ततः आदहननिखातोद्धृतेभ्यः शल्यकेभ्यः ।

चतुर्थस्य प्रस्वापनयोगस्य मन्त्रमाह — बलिं वैरोचनमित्यादिना 'फलं मम । इति स्वाहा' इत्यन्तेन ।

एतस्य प्रयोगमाह —एतस्येत्यादि । चतुर्भक्तोपवासी चतुर्दिवसान्नानशनव्रती । शवशारिकां शवभूतां शारिकां मुखरां नाम पक्षिभेदम् । पोत्रीपोट्टलिकां पोत्रं वस्त्रं तद्रूपं पोत्री पोट्टलिका 'पोट्टलम्' इति भाषाप्रसिद्धः पदार्थः पोत्रीमयीं पोट्टलिकामित्यर्थः । तन्मध्य इत्यादि । तन्मध्ये तस्याः पोट्टलिकाया मध्ये ।

अथ द्वारापावरणयोगस्य मन्त्रमाह —उपैमि शरणमित्यादि ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

एतस्य प्रयोगः — त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण शर्करा एकविंशतिसंपातं कृत्वा मधुघृताभ्याम् अभिजुहुयात् । ततो गन्धमाल्येन पूजयित्वा निखानयेत् । द्वितीयेन पुष्येणोद्धृत्यैकां शर्करामभिमन्त्रयित्वा कवाटमाहन्यात् । अभ्यन्तरं चतसृणां शर्कराणां द्वारमपाक्रियते ।

चतुर्भक्तोपवासी कृष्णचतुर्दश्यां भग्नस्य पुरुषस्यास्थ्ना ऋषभं कारयेत्; अभिमन्त्रयेच्चैतेन, द्विगोयुक्तं गोयानमाहृतं भवति ; ततः परमाकाशे विक्रामति ।

सदा रविरविः सगण्डपरिघाति सर्वं भणाति । चण्डालीकुम्भीतम्बकटुकसारीघः सनारीभगोऽसि स्वाहा ।

तालोद्घाटनं प्रस्वापनं च ।

त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण शस्त्रहतस्य शूलप्रोतस्य वा पुंसः शिरःकपाले मृत्तिकायां तुवरीरावास्योदकेन सेचयेत् । जातानां पुष्येणैव गृहीत्वा रज्जुकां वर्तयेत् । ततः सज्यानां धनुषां यन्त्राणां च पुरस्ताच्छेदनं ज्याच्छेदनं करोति ।

तत्प्रयोगमाह — **एतस्य प्रयोगः — त्रिरात्रोपोषित इत्यादि** । शर्कराः शिरोस्थीनि शिलाविशेषान् वा, गृहीत्वेति शेषः । अभिजुहुयाद् अर्थादग्निम् । पूजयित्वा शर्करा एवाभ्यर्च्य । **अभ्यन्तरमित्यादि** । एकया शर्करया कवाटाघाते कृते शर्कराचतुष्टयान्तरालपरिमाणं विवरं कवाटे जायत इत्यर्थः ।

उक्तस्यैव मन्त्रस्य प्रयोगान्तरमाह — **चतुरित्यादि** । एतेन 'उपैमि शरणमि'त्यादिना 'स्वाहा'न्तेन मन्त्रेण । आहृतगोयानप्रयोजनमाह — **ततः परमाकाश इत्यादि** ।

तालोद्घाटनप्रस्वापनयोरुभयोः साधकं योगं वक्ष्यन् प्रथमं तस्य मन्त्रमाह — **सदारविरविः सगण्डपरिघातीत्यादि** । सगण्डस्थाने सगन्धेति, क्वचित् पाठः । तम्बस्थाने तुम्भेति, 'सारीघः सनारी' इत्यस्य स्थाने 'सारीपसारी' इति च ।

तालोद्घाटनमिति । तालस्य द्वारयन्त्रस्य उद्घाटनम् ।

अथ ज्याच्छेदनयोगमाह — **त्रिरात्रोपोषित इत्यादि** । **तुवरीः** आढकीः । आवास्य उप्त्वा । रज्जुकाम् अल्पां रज्जुम् । वर्तयेत् सृजेत् । अर्थात् तुवर्यङ्कुरैरेव । वर्तयतीत्यपि पाठः । **तत इत्यादि** । सज्यानां समा-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

उदकाहिभस्त्रामुच्छ्वासमृत्तिकया स्त्रियाः पुरुषस्य वा पूरयेत्; नासिकाबन्धनं मुखग्रहश्च ।

वराहवस्तिमुच्छ्वासमृत्तिकया पूरयित्वा मर्कटस्नायुनावबध्नीयाद्; आनाहकारणम् ।

कृष्णचतुर्दश्यां शस्त्रहताया गोः कपिलायाः पित्तेन राजवृक्षमयीममित्रप्रतिमाम् अञ्ज्यात्; अन्धीकरणम् ।

चतुर्भक्तोपवासी कृष्णचतुर्दश्यां बलिं कृत्वा शूलप्रोतस्य पुरुषस्यास्थ्ना कीलकान् कारयेत् । एतेषामेकः पुरीषे मूत्रे वा निखात आनाहं करोति; पादेऽस्यासने वा निखातः शोषेण मारयति; आपणे क्षेत्रे गृहे वा वृत्तिच्छेदं करोति ।

एतेन कल्पेन विद्युद्दग्धस्य वृक्षस्य कीलका व्याख्याताः ।

रोपितमौर्वीकाणाम् । ज्याछेदनमिति । एतद् यन्त्रावयवच्छेदनस्याप्युपलक्षणम् ।

नासिकाबन्धनमुखग्रहयोः साधकं योगमाह — **उदकाहिभस्त्रामि**त्यादि । उच्छ्वासमृत्तिकया उच्छ्वाससम्बद्धया मृत्तिकया । नासिकाबन्धनं नासानिरोधः । मुखग्रहः मुखस्तम्भनम् ।

आनाहयोगमाह—**वराहवस्ति**मित्यादि । उच्छ्वासमृत्तिकया अर्थात् स्त्रियाः पुरुषस्य वा । मर्कटस्नायुना वानरवस्नसया 'स्नाय्वना स्नसा' इति यादवः । आनाहकारणम् आनाहो मलविष्टम्भः तस्य कारणम् ।

शत्र्वन्धीकरणयोगमाह—**कृष्णचतुर्दश्या**मित्यादि । पित्तेन पित्तधातुना । अञ्ज्यात् चक्षुषोर्लिम्पेत् । अन्धीकरणम् अर्थादमित्रस्य ।

आनाहयोगान्तरं, शोषेण मारणयोगं, वृत्तिच्छेदकरणयोगं चाह — **चतुर्भक्ते**त्यादि । बलिं कृत्वा यथाविहितं भूतोपहारं दत्वा । **आनाहं करोतीति** । यदीयं मूत्रादि तस्येत्यार्थम् । **पादेऽस्ये**त्यादि । अस्य आसनादिस्वामिनः । वृत्तिच्छेदं जीविकाभङ्गम् ।

शूलप्रोतपुरुषास्थिकीलकोक्तं विधिं विद्युद्दग्धवृक्षकीलकेष्वतिदिशति— **एतेन कल्पेने**त्यादि । विद्युद्दग्धवृक्षकीलकानामप्येकः पुरीषादिनिखातस्तत्तत्कार्यं जनयतीत्यर्थः ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पुनर्नवमवाचीनं निम्बः काकमधुश्च यः ।
कपिरोम मनुष्यास्थि बद्ध्वा मृतकवाससा ॥
निखन्यते गृहे यस्य पिष्ट्वा वा यं प्रपाययेत् ।
सपुत्रदारः सधनस्त्रीन् पक्षान् नातिवर्तते ॥
पुनर्नवमवाचीनं निम्बः काकमधुश्च यः ।
स्वयंगुप्ता मनुष्यास्थि पदे यस्य निखन्यते ॥
द्वारे गृहस्य सेनाया ग्रामस्य नगरस्य वा ।
सपुत्रदारः सधनस्त्रीन् पक्षान् नातिवर्तते ॥
अजमर्कटरोमाणि मार्जारनकुलस्य च ।
ब्राह्मणानां श्वपाकानां काकोलूकस्य चाहरेत् ॥
एतेन विष्ठावक्षुण्णा सद्य उत्सादकारिका ।
प्रेतनिर्मालिका किण्वं रोमाणि नकुलस्य च ॥
वृश्चिकाल्यहिकृत्तिश्च पदे यस्य निखन्यते ।
भवत्यपुरुषः सद्यो यावत् तन्नापनीयते ॥

त्रिरात्रोपोषितः पुष्येण शस्त्रहतस्य शूलप्रोतस्य वा पुंसः शिरः-कपाले मृत्तिकायां गुञ्जा आवास्योदकेन च सेचयेत् । जातानाममावास्यायां पौर्णमास्यां वा पुष्ययोगिन्यां गुञ्जावल्लीर्ग्राहयित्वा मण्डलिकानि कारयेत् । तेष्वन्नपानभाजनानि न्यस्तानि न क्षीयन्ते ।

योगान्तरं श्लोकद्वयेनाह—पुनर्नवमित्यादि । अवाचीनं पुनर्नवम् अवाग्भवं शोथघ्नीसंज्ञं शाकं तत्पुष्पं वा । काकमधुः काकप्रियफलो वृक्षः । काममधुरिति पाठान्तरं 'प्रपाययेद्' इत्यस्य स्थाने 'पदं नयेद्' इति क्वचित् पठ्यते ॥

त्रिपक्षान्तरमारणयोगस्य प्रकारान्तरं श्लोकद्वयेनाह — पुनर्नवमित्यादि । स्वयंगुप्ता आत्मगुप्तापरपर्याया कच्छुरा नामौषधिः ॥

सद्य उत्सादकारकं योगं सार्धेनाह — अजमर्कटेत्यादि । एतेन अजमर्कटादिरोमसंघातेन सह । अवक्षुण्णा चूर्णिता । सद्य उत्सादकारिका तत्क्षणोत्सत्तिहेतुः, अर्थाद् विष्ठिनः ॥

अपुरुषीकरणयोगं सार्धेनाह — प्रेतेत्यादि । प्रेतनिर्मालिका शवनिर्माल्यम् । किण्वं मद्यबीजम् । वृश्चिकाल्यहिकृत्तिः वृश्चिकाही प्रसिद्धौ अली पुच्छकण्टकवान् वृश्चिकभेदः तेषां कृत्तिः चर्म ॥

अन्नपानभाजनाक्षययोगमाह—त्रिरात्रोपोषित इत्यादि । गुञ्जावल्ली .

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

रात्रिप्रेक्षायां प्रवृत्तायां प्रदीपाग्निषु मृतधेनोः स्तनानुत्कृत्य दाहयेत्। दग्धान् वृषमूत्रेण पेषयित्वा नवकुम्भमन्तर्लेपयेत्; तं ग्राममपसव्यं परिणीय तत्र न्यस्तं नवनीतमेषां तत् सर्वमागच्छतीति।

कृष्णचतुर्दश्यां पुष्ययोगिन्यां शुनो लग्नकस्य योनौ कालायसीं मुद्रिकां प्रेषयेत्; तां स्वयं पतितां गृह्णीयात्; तया वृक्षफलान्याकारितान्यागच्छन्ति।

मन्त्रभैषज्यसंयुक्ता योगा मायाकृताश्च ये।
उपहन्यादमित्रांस्तैः स्वजनं चाभिपालयेत्॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे औपनिषदिके चतुर्दशाधिकरणे
तृतीयोऽध्यायः प्रलम्भने भैषज्यमन्त्रप्रयोगः,
आदितोऽष्टचत्वारिंशच्छततमः॥

पुंशिरःकपालोत्पन्ना एव कृष्णलालताः। मण्डलिकानि मण्डलाकृतीन्यधिकरणानि।

ग्रामगतसर्वनवनीतागमनयोगमाह — रात्रीत्यादि। रात्रिप्रेक्षायां रात्रिनृत्तादौ। परिणीय परिगमय्य। एषां ग्रामाणाम्।

वृक्षफलानयनयोगमाह — कृष्णेत्यादि। लग्नकस्य मत्तस्य। शुनः इह पुंस्त्वमविवक्षितं शुन्या इत्यर्थः। मुद्रिकाम् अङ्गुलीयकादिम्। तया मुद्रिकया। आकारितानि आहूतानि॥

प्रान्ते श्लोकमाह — मन्त्रेत्यादि। मन्त्रभैषज्यसंयुक्ताः प्रकृताध्यायोक्ताः ये योगाः, ये च मायाकृताः गात्रप्रज्वालनाङ्गारराशिसञ्चारादिसाधकाः योगाः, तैः, अमित्रान् अरातीन्, उपहन्यात्, स्वजनं च अभिपालयेद् अमित्रोपघातद्वारेण रक्षेद्, विजिगीषुः।

दत्ता टिप्पणिकास्माभिर्भैषज्यस्यैवमल्पशः।
क्रमस्तु सर्वस्तस्यापि मन्त्रवत् साम्प्रदायिकः॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायाम् औपनिषदिके चतुर्दशेऽधिकरणे तृतीयोऽध्यायः प्रलम्भने भैषज्यमन्त्रप्रयोगः। प्रलम्भनं समाप्तम्।
आदितोऽष्टाचत्वारिंशच्छततमः॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१७९. प्रक· स्वबलोपघातप्रतीकारः ।

स्वपक्षे परप्रयुक्तानां दूषिविषगराणां प्रतीकारे श्लेष्मातककपित्थदन्तिदन्तशठगोजीशिरीषपाटलीबलास्योनाकपुनर्नवाश्वेतावरणक्काथयुक्तं चन्दनसालावृकीलोहितयुक्तं तेजनोदकं राजोपभोग्यानां गुह्यप्रक्षालनं स्त्रीणां सेनायाश्च विषप्रतीकारः ।

पृषतनकुलनीलकण्ठगोधापित्तयुक्तं मषीराजिचूर्णं सिन्दुवारितवरणवारुणीतण्डुलीयकशतपर्वाग्रपिण्डीतकयोगो मदनदोषहरः ।

सृगालविन्नामदनसिन्दुवारितवरणवारणवल्लीमूलकषायाणामन्यतमस्य समस्तानां वा क्षीरयुक्तं पानं मदनदोषहरम् ।

स्वबलोपघातप्रतीकार इति सूत्रम् । स्वसैन्यस्य परप्रयुक्तविषाम्बुदूषणादिनिमित्तो य उपघातः तस्य प्रतीकारोऽभिधीयत इति सूत्रार्थः ।

स्वपक्ष इत्यादि । प्रतीकारे आकाङ्क्षमाण इति शेषः । श्लेष्मातकेत्यादि । राजभोग्यानां स्त्रीणां सेनायाश्च विषप्रयोगे परेण कृते श्लेष्मातकादिद्वादशकक्वाथयुक्तेन चन्दनजम्बुकीरुधिरयुक्तेन च तेजनोदकेन तद्गुह्यावनेजनं प्रतीकार इत्यर्थः । तत्र श्लेष्मातकः शेलुर्बसन्तकुसुमाख्यः, कपित्थो दधित्थः, दन्ती उदुम्बरपर्णी, दन्तशठो जम्बीरः, गोजी गोजिह्वा दार्विकाख्या, शिरीषः कपीतनः शुकप्रियाख्यः, पाटली गोलिहः अमोघा वा, बला वाट्यालकः, स्योनाकः शुकनासाख्यः, पुनर्नवा शोथघ्नी, श्वेता पैष्टिकी सुरा, वरणः सेतुसंज्ञो वृक्षभेदः ।

मदनदोषप्रतीकारमाह — पृषतेत्यादि । पृषतादिचतुष्टयपित्तयुक्तं मषीराज्योश्चूर्णं सिन्दुवारितादिषट्कयोग इति द्वयं मदकरद्रव्यदोषहरमित्यर्थः । तत्र पृषतो बिन्दुचित्रो मृगभेदः, नकुलो बभ्रुः, नीलकण्ठो मयूरः, गोधा जलजन्तुभेदः । मषी नीलशेफालिका, राजिः राजसर्षपः । सिन्दुवारितः सिन्दुवारवृक्षः; वरणः सेतुरुद्भिद्भेदः, वारुणी दूर्वा, तण्डुलीयकः जीवशाकः, शतपर्वाग्रं वंशाग्रं, पिण्डीतकः मरुवकः ।

उक्तस्यैव प्रतीकारस्य प्रकारान्तरमाह — सृगालेत्यादि । सृगालविन्नादिपञ्चकमूलकषायाणां व्यस्तानां समस्तानां वा क्षीरयुक्तं पानं मदं हरतीत्यर्थः । तत्र सृगालविन्ना ओषधिभेदः, मदनः प्रसिद्धः, वारणवल्ली गजाह्वा गजापिप्पली ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

कैडर्यपूतितिलतैलमुन्मादहरं नस्तःकर्म ।

प्रियङ्गुनक्तमालयोगः कुष्ठहरः ।

कुष्ठलोध्रयोगः पाकशोषघ्नः ।

कट्फलद्रवन्तीविलङ्गचूर्णं नस्तःकर्म शिरोरोगहरम् ।

प्रियङ्गुमञ्जिष्ठातगरलाक्षारसमधुकहरिद्राक्षौद्रयोगो रज्जूदकविषप्रहारपतननिस्संज्ञानां पुनःप्रत्यानयनाय ।

मनुष्याणामक्षमात्रं; गवाश्वानां द्विगुणं; चतुर्गुणं हस्त्युष्ट्राणाम् ।

रुक्मगर्भश्चैषां मणिः सर्वविषहरः ।

उन्मादप्रतीकारमाह — **कैडर्यपूतितिलतैलमित्यादि** । कैडर्यः कट्फलः, पूतिः पूतिकरजः, तिलाः प्रसिद्धाः । एतत्तैलेन क्रियमाणं नस्तःकर्म चित्तविभ्रमहरं भवतीत्यर्थः ।

कुष्ठहरं योगमाह — **प्रियङ्गुनक्तमालयोग** इत्यादि । तत्र प्रियङ्गुः कङ्गुः, नक्तमालश्चिरिबिल्वः ।

कुष्ठलोध्रयोग इति । कोठशाबरयोगः, पाकशोषघ्नः पाकः केशशौक्ल्यं शोषः क्षयः, तावुभौ हन्ति ।

शिरोरोगहरं नस्तःकर्मविशेषमाह — **कट्फलेत्यादि** । तत्र कट्फलः कैडर्यः, द्रवन्ती शम्बरी नामौषधिभेदः, विलङ्गः क्रिमिघ्नः ।

नष्टसंज्ञाप्रत्यापत्तिसाधकं योगमाह — **प्रियङ्ग्वित्यादि** । प्रियङ्गुः कङ्गुः, मञ्जिष्ठा अञ्जनवल्लिका, तगरो नन्द्यावर्तः, लाक्षा अलक्तः, मधुको मधुष्ठीलः, हरिद्रा रात्र्याख्या, क्षौद्रं माक्षिकम् एषां योगः योगसिद्धमौषधमित्यर्थः । रज्जूदकविषप्रहारपतननिस्संज्ञानां रज्जुबन्धेन उदकमज्जनेन विषवेगेन ताडनेन उच्चदेशादधःपतनेन च नष्टसंज्ञानां प्राणिनां, पुनःप्रत्यानयनाय पुनस्संज्ञाप्रतिलम्भनाय, कल्पत इति शेषः ।

उक्तानां प्रतीकारौषधानामुपयोक्तव्यां मात्रामाह — **मनुष्याणामि**त्यादि । अक्षमात्रम् अक्षः षोडशमाषकाः तावन्मात्रमित्यर्थः ।

रुक्मेत्यादि । रुक्मगर्भः अन्तर्गतस्वर्णः । एषां मणिः उक्तप्रियङ्ग्वादिनिष्पन्ना गुलिकेत्यर्थः । सर्वविषहरः धार्यमाणः सर्वविधं विषं हरति ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

जीवन्तीश्वेतामुष्ककपुष्पवन्दाकानामक्षीवे जातस्य अश्वत्थस्य मणिः सर्वविषहरः ।

तूर्याणां तैः प्रलिप्तानां शब्दो विषविनाशनः ।
लिप्तध्वजं पताकां वा दृष्ट्वा भवति निर्विषः ॥
एतैः कृत्वा प्रतीकारं स्वसैन्यानामथात्मनः ।
अमित्रेषु प्रयुञ्जीत विषधूमाम्बुदूषणान् ॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे औपनिषदिके चतुर्दशाधिकरणे
चतुर्थोऽध्यायः स्वबलोपघातप्रतीकारः,
आदित एकोनपञ्चाशच्छततमः ॥
एतावता कौटलीयस्यार्थशास्त्रस्यौपनिषदिकं
चतुर्दशमधिकरणं समाप्तम् ॥

जीवन्तीत्यादि । जीवन्त्यादीनां मणिः अक्षीवे जातस्याश्वत्थस्य मणिश्च सर्वविषहर इत्यर्थः । तत्र जीवन्ती गुळूची, श्वेता शङ्खिनी, मुष्ककः मोक्षकवृक्षः, पुष्पम् ओषधिभेदः, वन्दाका लताभेदः । अक्षीवः शिग्रुः महानिम्बो वा ॥

अध्यायप्रान्ते श्लोकावाह—तूर्याणामित्यादि । तूर्याणां वाद्यानाम् । तैः जीवन्त्यादिसाधितैरौषधैः । ध्वजं केतुदण्डम् । पताकां दण्डोर्ध्वबद्धमंशुकम् । एतैरिति । औषधयोगैरुक्तैः, स्वसैन्यानाम् आत्मनश्च प्रतीकारं रक्षां, कृत्वा, विषधूमाम्बुदूषणान् विषधूमयोगान् उदकदूषणयोगांश्च, अमित्रेषु शत्रुषु, प्रयुञ्जीत ॥

चतुर्दशाधिकरणमित्यौपनिषदाह्वयम् ।
व्याख्यायामर्थशास्त्रस्य श्रीमूले समपूर्यत ॥

इति श्रीवञ्चिमण्डलमहाराजाश्रितस्य ताम्रपर्णीतीरवर्तितरुवाग्रहाराभिजनस्य श्रीसीताम्बाश्रीरामसुब्रह्मण्यार्यसूनोर्महामहोपाध्यायगणपतिशास्त्रिणः कृतिषु कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायां श्रीमूलाख्यायाम् औपनिषदिके चतुर्दशेऽधिकरणे चतुर्थोऽध्यायः स्वबलोपघातप्रतीकारः । आदित एकोनपञ्चाशच्छततमः ।
औपनिषदिकं चतुर्दशमधिकरणं समाप्तम् ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

तन्त्रयुक्तिः—पञ्चदशमधिकरणम् ।

१८०. प्रक. तन्त्रयुक्तयः ।

मनुष्याणां वृत्तिरर्थः, मनुष्यवती भूमिरित्यर्थः; तस्याः पृथिव्या लाभपालनोपायः शास्त्रमर्थशास्त्रमिति ।

तद् द्वात्रिंशद्युक्तियुक्तम्—अधिकरणं, विधानं, योगः, पदार्थः, हेत्वर्थः, उद्देशः, निर्देशः, उपदेशः, अपदेशः, अतिदेशः, प्रदेशः, उपमानं, अर्थापत्तिः, संशयः, प्रसङ्गः, विपर्ययः, वाक्यशेषः, अनुमतं, व्याख्यानं, निर्वचनं, निदर्शनं, अपवर्गः, स्वसंज्ञा, पूर्वपक्षः, उत्तरपक्षः, एकान्तः, अनागतावेक्षणम्, अतिक्रान्तावेक्षणं, नियोगः, विकल्पः, समुच्चयः, ऊह्यमिति ।

यमर्थमधिकृत्योच्यते तदधिकरणम्—"पृथिव्या लाभे पालने च यावन्त्यर्थशास्त्राणि पूर्वाचार्यैः प्रस्थापितानि प्रायशस्तानि संहृत्यैकमिदमर्थशास्त्रं कृतम्" (अधि० १. अध्या० १) इति ।

तदित्थं चतुर्दशभिरधिकरणैः पृथिवीलाभपालनानुबन्धि कृत्स्नमर्थशास्त्रीयं प्रमेयजातं सप्रपञ्चं निरूप्य प्रकृतशास्त्रेऽर्थनिर्णयोपयोगितयाश्रिताः युक्तीः सलक्षणोदाहरणं दर्शयितुं तन्त्रयुक्तिसंज्ञमन्तिमं पञ्चदशमधिकरणमिदमारभ्यते । अत्र चैकमेव सूत्रं—

तन्त्रयुक्तय इति । तन्त्रम् अर्थशास्त्रं, तदाश्रिता युक्तयोऽभिधीयन्त इति सूत्रार्थः ।

तत्र प्रथममर्थशास्त्रपदार्थमाह—मनुष्याणामित्यादि । एतच्च 'पृथिव्या लाभे पालने च' इत्यादेः शास्त्रादिमवाक्यस्य व्याख्यया कृतपूर्वया व्याख्यातप्रायम् ।

तदित्यादि । तद् अर्थशास्त्रम् । अधिकरणमित्यादिना तासां द्वात्रिंशतो युक्तीनां नामत उद्देशः ।

अधिकरणं विवृणोति—यमित्यादि । यं प्रधानभूतमर्थमधिकृत्यार्थजातमुच्यते, तत् प्रधानार्थसंबद्धं सर्वमर्थजातम् अधिकरणमित्युच्यत इत्यर्थः । तदुदाहरति—पृथिव्या इत्यादि । पृथिवीरूपप्रधानार्थसंबद्धनानार्थप्रतिपादकं सर्वं शास्त्रमधिकरणपदव्यपदेश्यमित्यभिप्रायः । अनेन न्यायेन विनयाधिकाराध्यक्षप्रचारादिष्ववान्तरार्थेषु प्रधानतया विवक्षितेषु तत्तत्संबद्धान्यर्थजातानि तत्तदधिकरणानि भवन्ति ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

शास्त्रस्य प्रकरणानुपूर्वी विधानम् — "विद्यासमुद्देशः, वृद्ध-संयोगः, इन्द्रियजयः, अमात्योत्पत्तिः" (अधि० १. अध्या० १) इत्येवमादिकमिति ।

वाक्ययोजना योगः — "चतुर्वर्णाश्रमो लोकः" (अधि० १. अध्या० ४) इति ।

पदावधिकः पदार्थः — "मूलहरः" इति पदम् । "यः पितृ-पैतामहमर्थमन्यायेन भक्षयति स मूलहरः" (अधि० २. अध्या० ९) इत्यर्थः ।

हेतुरर्थसाधको हेत्वर्थः—"अर्थमूलौ हि धर्मकामौ" (अधि० १. अध्या० ७) इति ।

समासवाक्यमुद्देशः — "विद्याविनयहेतुरिन्द्रियजयः" (अधि० १. अध्या० ६) इति ।

व्यासवाक्यं निर्देशः — "कर्णत्वगक्षिजिह्वाघ्राणेन्द्रियाणां श-ब्दस्पर्शरूपरसगन्धेष्वविप्रतिपत्तिरिन्द्रियजयः" (अधि० १. अध्या० ६) इति ।

विधानमाह — शास्त्रस्येत्यादि । प्रकरणानुपूर्वी प्रकरणानां प्रत्यधि-करणं क्रमनिवेशनम् । एवमादिकमित्यादिपदेन 'मन्त्रिपुरोहितोत्पत्तिरि'त्या-दिकं 'तन्त्रयुक्तयः' इत्येतदन्तं प्रथमाध्यायगतं गृह्यते ।

योगमाह — वाक्ययोजनेति । वाक्यस्य योजना पदानां क्रियाका-रकभावेन तद्विशेषणभावेन च मिथो योजनेत्यर्थः । 'चतुर्वर्णाश्रम' इति योग-स्योदाहरणम् । विनयाधिकारचतुर्थाध्यायशेषश्चायं श्लोकः ।

पदार्थमाह — पदावधिक इत्यादि । यस्यार्थस्य पदमवधिः स प-दार्थः । पदावधिकस्य शब्दभागस्य कल्प्यमानोऽर्थः पदार्थ इत्यर्थः ।

हेत्वर्थाख्यां तन्त्रयुक्तिमाह — हेतुरित्यादि । 'अर्थ एव प्रधान इति कौटल्यः' इति प्रतिज्ञातस्यार्थप्राधान्यलक्षणस्यार्थस्य धर्मकामयोरर्थसाध्यत्वं हेतुर्भवतीति स हेत्वर्थः ।

उद्देशमाह — समासेत्यादि । समासवाक्यं संक्षेपवाक्यम् । तत्त्वं च इन्द्रियशब्देन कर्णादीनां ग्रहणाद् बोद्धव्यम् ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

एवं वर्तितव्यमित्युपदेशः—"धर्मार्थाविरोधेन कामं सेवेत न निस्सुखः स्यात्" (अधि० १. अध्या० ७) इति ।

एवमसावाहेत्यपदेशः — "मन्त्रिपरिषदं द्वादशामात्यान् कुर्वीतेति मानवाः; षोडशेति बार्हस्पत्याः; विंशतिमित्यौशनसाः; यथासामर्थ्यमिति कौटल्यः" (अधि० १. अध्या० १५) ।

उक्तेन साधनमतिदेशः — "दत्तस्याप्रदानमृणादानेन व्याख्यातम्" (अधि० ३. अध्या० १६) इति ।

वक्तव्येन साधनं प्रदेशः — "सामदानभेददण्डैर्वा यथापत्सु व्याख्यास्यामः" (अधि० ७. अध्या० १४) इति ।

दृष्टेनादृष्टस्य साधनमुपमानम् — "निवृत्तपरिहारान् पितेवानुगृह्णीयात्" (अधि० २. अध्या० १) इति ।

यदनुक्तमर्थादापद्यते सार्थापत्तिः — "लोकयात्राविद् राजानमात्मद्रव्यप्रकृतिसम्पन्नं प्रियहितद्वारेणाश्रयेत" (अधि० ५. अध्या० ४) नाप्रियहितद्वारेणाश्रयेतेत्यर्थादापन्नं भवतीति ।

उभयतोहेतुमानर्थः संशयः — "क्षीणलुब्धप्रकृतिमपचरितप्रकृतिं वा" (अधि० ७. अध्या० ५) इति ।

निर्देशमाह—व्यासवाक्यमित्यादि । अत्र इन्द्रियाणां कर्णत्वगादिविशेषाकारैर्ग्रहणाद् व्यासवाक्यता ।

उपदेशमाह — एवं वर्तितव्यमित्यादि ।

'एवमसावाहे'त्येवमन्यदीयपक्षस्य खण्डनार्थमुपन्यासः अपदेशाख्या तन्त्रयुक्तिरित्याह — एवमसावित्यादि ।

अतिदेशमाह — उक्तेन साधनमित्यादि ।

उपरिष्टाद् वक्ष्यमाणेनार्थेन समर्थनं प्रदेश इत्याह — वक्तव्येन साधनमित्यादि ।

उपमानमाह— दृष्टेनेत्यादि । पिता हि प्रसिद्धः पुत्रेषु वत्सलो योगक्षेमचिन्तकश्च लोके दृष्टः; तदुपमया राज्ञः प्रजासु वात्सल्यादिकमवचनेऽपि सिद्धं भवतीति दृष्टेनादृष्टसाधनमिह द्रष्टव्यम् ।

अर्थापत्तिमाह — यदनुक्तमित्यादि ।

संशयमाह — उभयतोहेतुमानित्यादि । 'क्षीणलुब्धे'त्यादिना

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

प्रकरणान्तरेण समानोऽर्थः प्रसङ्गः — "कृषिकर्मप्रदिष्टायां भूमाविति समानं पूर्वेण" (अधि० १. अध्या० ११) इति ।

प्रतिलोमेन साधनं विपर्ययः—"विपरीतमतुष्टस्य" (अधि० १. अध्या० १६) इति ।

येन वाक्यं समाप्यते, स वाक्यशेषः — "छिन्नपक्षस्येव राज्ञश्चेष्टानाशश्चेति" (अधि० ८. अध्या० १) तत्र शकुनेरिति वाक्यशेषः ।

परवाक्यमप्रतिषिद्धमनुमतम् — "पक्षावुरस्यं प्रतिग्रह इत्यौशनसो व्यूहविभागः" (अधि० १०. अध्या० ६) इति ।

अतिशयवर्णना व्याख्यानम् — "विशेषतश्च सङ्घानां सङ्घधर्मिणां च राजकुलानां द्यूतनिमित्तो भेदः तन्निमित्तो विनाश इत्यसत्प्रग्रहः पापिष्ठतमो व्यसनानां तन्त्रदौर्बल्यात्" (अधि० ८. अध्या० ३) इति ।

गुणतः शब्दनिष्पत्तिर्निर्वचनम् — "व्यस्यत्येनं श्रेयस इति व्यसनम्" (अधि० ८. अध्या० १) इति ।

निदर्शिते संशये उभयतोहेतुमत्त्वं तद्वाक्यव्याख्यायां षाड्गुण्यपञ्चमाध्याये स्पष्टम् ।

प्रसङ्गमाह — प्रकरणान्तरेणेत्यादि । एकदेशातिदेशोऽयम् ।

विपर्ययमाह — प्रतिलोमेनेत्यादि । प्रतिलोमेन उक्तविपरीतेन ।

वाक्यशेषमाह — येनेत्यादि । वाक्यशेषः वाक्यघटकं पदम् अनुपात्तमपि सामर्थ्यतो गम्यत इत्यर्थः । इह चकारोऽप्युदाहरणे पठ्यते ।

अनुमतमाह — परेत्यादि । उदाहरणस्य व्याख्यानं दशमाधिकरणषष्ठाध्याये द्रष्टव्यम् ।

साधितस्यार्थस्यातिशयेन युक्त्यन्तरैः समर्थनं व्याख्यानमित्याह — अतिशयेत्यादि ।

अर्थान्वयेन शब्दस्य प्रवृत्तिर्निर्वचनमित्यभिप्रायेणाह — गुणत इत्यादि ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

दृष्टान्तो दृष्टान्तयुक्तो निदर्शनम् — "विगृहीतो हि ज्यायसा हस्तिना पादयुद्धमिवाभ्युपैति" (अधि० ७. अध्या० ३)।

अभिप्लुतव्यपकर्षणमपवर्गः — "नित्यमासन्नमरिबलं वासयेदन्यत्राभ्यन्तरकोपशङ्कायाः" (अधि० ९. अध्या० २) इति।

परैरसमितः शब्दः स्वसंज्ञा — प्रथमा प्रकृतिस्तस्य भूम्यनन्तरा द्वितीया भूम्येकान्तरा तृतीया (अधि० ६. अध्या० २) इति।

प्रतिषेद्धव्यं वाक्यं पूर्वपक्षः — "स्वाम्यमात्यव्यसनयोरमात्यव्यसनं गरीयः" (अधि० ८. अध्या० १) इति।

तस्य निर्णयनवाक्यमुत्तरपक्षः — "तदायत्तत्वात्; तत्कूटस्थानीयो हि स्वामी" (अधि० ८. अध्या० १) इति।

सर्वत्रायत्तमेकान्तः — "तस्मादुत्थानमात्मनः कुर्वीत" (अधि० १. अध्या० १९) इति।

पश्चादेवं विहितमित्यनागतावेक्षणम् — "तुलाप्रतिमानं पौतवाध्यक्षे वक्ष्यामः" (अधि० २. अध्या० १३) इति।

उपमानमुपमानसचिवं निदर्शनमित्याह — दृष्टान्त इत्यादि। इहोदाहरणे गजरूपमुपमानं पदातिरूपोपमानसहितमुपात्तमिति बोद्धव्यम्।

कश्चिद् विधिमुत्सर्गेणाभितो व्यापकं कृत्वा व्याप्यत्वेनानिष्टाद् विषयादपोहनमपवर्ग इत्याह — अभिप्लुतेत्यादि। अभिप्लुतव्यपकर्षणम् अभिप्लुतस्य अभितः प्रसरतः व्यपकर्षणम्।

स्वसंज्ञामाह — परैरित्यादि। असमितः असङ्केतितः। इह प्रथमा प्रकृतिः द्वितीया तृतीयेति स्वपरिभाषिता संज्ञा।

पूर्वपक्षोत्तरपक्षयोर्लक्षणादिकं 'प्रतिषेद्धव्यं वाक्यम्' इत्येवमादि स्पष्टार्थम्।

एकान्तमाह — सर्वत्रेत्यादि। सर्वत्र आयत्तं देशकाले सर्वस्मिन्नव्यवर्ज्यं यत्, स एकान्तः। उदाहरणे उत्थानस्यैकान्तिकत्वं स्पष्टम्।

अनागतावेक्षणम् अतिक्रान्तावेक्षणं नियोगो विकल्पः समुच्चय इत्येतेषां विवरणवाक्यानि 'पश्चादेवम्' इत्यादीनि सुबोधानि।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पुरस्तादेवं विहितमित्यतिक्रान्तावेक्षणम् — "अमात्यसम्पदुक्ता पुरस्तात्"(अधि० ६. अध्या० १) इति ।

एवं नान्यथेति नियोगः—"तस्माद् धर्ममर्थं चास्योपदिशेन्नाधर्ममनर्थं च" (अधि० १. अध्या० १७) इति ।

अनेन वानेन वेति विकल्पः — "दुहितरो वा धर्मिष्ठेषु विवाहेषु जाताः" (अधि० ३. अध्या० ५) इति ।

अनेन चानेन चेति समुच्चयः — "स्वसञ्जातः पितृबन्धूनां च दायादः"(अधि० ३. अध्या० ७) इति ।

अनुक्तकरणमूह्यम् —"यथावद् दाता प्रतिग्रहीता च नोपहतौ स्यातां, तथानुशयं कुशलाः कल्पयेयुः"(अधि० ३. अध्या० १६) इति ॥

एवं शास्त्रमिदं युक्तमेताभिस्तन्त्रयुक्तिभिः ।
अवाप्तौ पालने चोक्तं लोकस्यास्य परस्य च ॥
धर्ममर्थं च कामं च प्रवर्तयति पाति च ।
अधर्मानर्थविद्वेषानिदं शास्त्रं निहन्ति च ॥

ऊह्यमाह— अनुक्तेत्यादि । अनुक्तस्य करणम् ऊहनम् । इहोदाहरणे 'यथावद्' इति पठ्यते । तेन तृतीयाधिकरणषोडशाध्यायस्थस्य 'यथा च दाता' इत्यस्य स्थाने 'यथावद् दाता' इत्यपि पाठसत्तानुमीयते । यथावदित्यस्य च यथेत्यर्थः ॥

इत्थं सपरिकरं शास्त्रार्थं परिसमाप्य तदध्ययनप्रयोजनानि श्लोकाभ्यां संगृह्णाति — एवं शास्त्रमित्यादि । अवाप्तौ योगे । पालने क्षेमे । अस्य लोकस्य ऐहलौकिकस्य पुरुषार्थस्य । परस्य पारलौकिकस्य । उभयलोकयोगक्षेमसाधकतां 'धर्ममर्थं च' इत्यादिश्लोकेन स्पष्टयति । तत्रार्थकामावैहलौकिकौ पुरुषार्थौ, धर्मः पारलौकिक इति विवेकः । ननु अस्मिन् शास्त्रे गूढपुरुषप्रणिधानादिभिरुपायैः परवञ्चनानि नानारूपाणि कर्तव्यतयोपदिश्यन्ते, उपांशुवधादीनि च परहिंसनानि; तत् कथमिदं धर्मस्य प्रवर्तकं पालकं च भवतीति चेद् , उच्यते — प्रजापरिरक्षणं हि नाम राज्ञो धर्मः । तच्च धर्मपरेण विजिगीषुणा सम्यङ् निर्वर्त्यमानं धर्मपरा अपि सामन्ताः शत्रूभूय रागवशादसहमानाश्च परभूमिकामुकाश्च विचित्रैः पापिष्ठोपायप्रयोगैर्विहन्तुं स्वभावात्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

येन शास्त्रं च शस्त्रं च नन्दराजगता च भूः।
अमर्षेणोद्धृतान्याशु तेन शास्त्रमिदं कृतम्॥

इति कौटलीयार्थशास्त्रे तन्त्रयुक्तौ पञ्चदशाधिकरणे प्रथमोऽध्यायः
तन्त्रयुक्तयः। आदितः पञ्चाशच्छततमोऽध्यायः।
एतावता कौटलियस्यार्थशास्त्रस्य तन्त्रयुक्तिः
पञ्चदशमधिकरणं समाप्तम्॥

दृष्ट्वा विप्रतिपत्तिं बहुधा शास्त्रेषु भाष्यकाराणाम्।
स्वयमेव विष्णुगुप्तश्चकार सूत्रं च भाष्यं च॥

प्रयतन्ते। ईदृशे समुदाचारे राज्ञामौत्सर्गिके सति विद्याविनयवता आत्मसम्पद्युक्तेन केनचिदपि राज्ञा परैरबाध्यमानेन वा, परान् अबाधमानेन वा, परप्रवर्तितान् आत्मोपघातान् अप्रतिकुर्वता वा, न कदाचिदपि स्वस्थेन स्थातुं शक्यं, न चानारब्धपरोत्पादितानर्थप्रतीकारेण स्वराज्यरक्षणं सम्यङ् निर्वर्तयितुं शक्यम्। अतः स्वराज्यपरिरक्षणरूपधर्मसम्यङ्निर्वृत्तये परवञ्चनानां परहिंसनानां च विचित्राः प्रकाराः प्रतिकार्यत्वबुद्ध्या जिज्ञासिता एव राज्ञां भवन्तीति तदुपदेशपरमिदं शास्त्रम् अनर्थनिवर्तनद्वारेण यथोक्तधर्मसाधकं भवत्येवेति सुष्ठूक्तं 'धर्मं प्रवर्तयति पाति च' इति॥

तदेतदतिमहच्छास्त्रं कर्तुर्नैपुण्यं किं केवलवाक्यमात्रगुम्फने विश्रान्तम्, आहोस्विच्छास्त्रार्थानुष्ठानेऽपि प्रसृप्तमिति यदि कस्यचित् सन्देहः स्यात्, तमपाकर्तुं ग्रन्थकार आत्मनः प्रकृतशास्त्रार्थानुष्ठानानुष्ठापनप्रत्यक्षिततदीयफलतामाविष्करोति — येनेत्यादि। शास्त्रं धातुकौटलीयादिकमितरच्छास्त्रजातम्। इदं शास्त्रम् अर्थशास्त्रम्। नन्दराजभूम्युद्धरणकथा तु विष्णुवायुपुराणादेरनुसन्धेया। अत्र चाणक्यविष्णुगुप्तापरपर्यायस्य कौटल्यस्य शास्त्र-शस्त्र-नन्दराजभूम्युद्धर्तृत्वलक्षणेनासाधारणरूपेणाभिधानं पर्यायोक्तं प्रयोजयति॥

अथात्मनः सूत्रभाष्योभयकर्तृत्वाविष्करणे कारणमाह — दृष्ट्वेत्यादि॥

श्रीमूले कौटलीयार्थशास्त्रस्य विवृताविदम्।
तन्त्रयुक्त्याह्वयं पञ्चदशाधिकरणं गतम्॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गणपतिरिति कश्चिद् ब्राह्मणस्ताम्रपर्णी-
तटजुषि तरुवैनाम्न्यग्रहारेऽभिजातः ।
नरपतिनयसर्वस्वोपदेशप्रधानं
व्यवृत विपुलयत्नः कौटलीयार्थशास्त्रम् ॥

इति श्रीवञ्चिमण्डलमहाराजाश्रितस्य ताम्रपर्णीतीरवर्तितरुवाग्रहारा-
भिजनस्य श्रीसीताम्बाश्रीरामसुब्रह्मण्यार्यसूनोर्महामहोपाध्याय-
गणपतिशास्त्रिणः कृतिषु कौटलीयार्थशास्त्रव्याख्यायां
श्रीमूलाख्यायां तन्त्रयुक्तौ पञ्चदशेऽधिकरणे
प्रथमोऽध्यायः तन्त्रयुक्तयः, आदितः
पञ्चाशच्छततमः ॥
तन्त्रयुक्तिः पञ्चदशमधिकरणं समाप्तम् ॥

कौटलीयार्थशास्त्रं सम्पूर्णम् ।
शुभं भूयात् ॥

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDICES.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I.

IMPORTANT VARIANT READINGS OF THE PRESENT EDITION AS COMPARED WITH THE EDITION OF MYSORE AND LAHORE.

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१	१६	चेयकर्म			...	५	२	निचयकर्म
२	१	आक्षपटले			...	६	१	अक्षपटले
,,	५	पण्याध्यक्षः । आयुधा			...	७	२	पण्याध्यक्षः । १७. कुप्याध्यक्षः । १८. आयुधा
,,	१०	गृहपतिवैदेह	२	१	तद्वत्	९	१	गृहपतिकवैदेह
३	१६	सामवायित			...	१५	४	सामवायिक
५	१	गुल्फ			...	२१	२	फल्गु
,,	२	संहतव्यूहनम्			...	,,	३	संहतव्यूहव्यूहनम्
,,	,,	व्यूहस्थाप	३	२०	तद्वत्	,,	,,	व्यूहसंस्थाप
,,	४	संवृत्त			...	२२	१	संघवृत्त
७	१	नयानयौ			...	२७	६	नयापनयौ
,,	२	माणा लोकस्यो	४	२१	तद्वत्	२८	१	माणान्वीक्षिकी लोकस्यो
९	१५	वर्त्मसु	६	११	तद्वत्	३३	७	वेश्मसु

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१२	११	स्वप्नलौल्य			...	३९	५	स्वप्नं लौल्य
१५	१५	अयौगपद्या	१०	७	तद्वत्	४६	६	यौगपद्या
१६	११	मौपवादिकं			...	४८	७	मौपपादिकं
१८	१	कार्ये	११	२२	तद्वत्	५१	,,	चार्ये
,,	१५	एतेनैव दोषेण			...	५२	१	एतेनैव वेषेण
२०	३	धर्मनिमित्त			...	५६	३	धर्म निमित्त
२१	८	गीतवाद्य			...	५९	४	गीतपाठ्यवाद्य
,,	१४	सम्पातश्चोरार्थं			...	६०	,,	सम्पातनिश्चारार्थं
२२	३	वनचरैः			...	६१	७	वनचराः
,,	१२	गूढपुरुषप्राणिधिः कृत			...	६३	२	कृत
२४	१४	तुल्यै			...	६७	६	कुल्यै
,,	१५	परोक्षदण्डितः			...	,,	,,	परोक्तदण्डितः
,,	,,	सर्वसमाहारितः			...	,,	७	सर्वस्वमाहारितः
,,	१८	दण्डेनोपनतः			...	६८	२	दण्डेनोपहतः
२५	७	राजा पौर	१६	१४	तद्वत्	६९	४	राजान्धेन मन्त्रिणाधिष्ठितः पौर
२९	१	मन्त्रयेत च	१८	१९	तद्वत्	७५	६	मन्त्रयेत । न च
,,	१०	तच्चक्षुः			...	७६	८	स तच्चक्षुः
३०	१५	तस्मादुद्धृतेष्वपि			...	७९	४	तस्मादुद्यतेष्वपि
३१	,,	वायामदेश			...	८१	६	वा व्यायामदेश
३३	,,	प्रजनने	२१	१४	तद्वत्	८६	,,	प्रजने

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३४	१४	प.डनं .डमबं. व.	२२	१	पण्डो डि.गो वा	८८	४	पण्यं डिम्बो वा
३५	३	तुल्य			...	८९	२	कुल्य
,,	७	भार्गा तु	,,	१०	भागस्तु	,,	५	भागि तु
३६	१	कोदण्ड			...	९१	१	कोशदण्ड
,,	२	पक्षोपगृहं			...	,,	२	पक्षोपग्रहं
,,	१२	नाहं	२३	५	तद्वत्	९२	४	तानहं
३७	११	चतुरङ्गुल.च्छायो मध्याह्न इति । पूर्वे	,,	१८	तद्वत्	९४	५	चतुरङ्गुला चच्छाय. मध्याह्न इति
४२	१६	वाष्पकृत्योप			...	१०३	६	वाप्यपकृत्योप [चत्वारः पूर्वे
४३	१४	पाकलोप			...	१०५	४	पङ्कमलोप
४४	१९	पराभाध			...	१०७	६	पराबाध
४७	७	पातिकौ	२९	१	तद्वत्	१११	,,	घातिकौ
,,	१४	दप्रकामतः	,,	७	तद्वत्	११२	५	दपक्रामतः
,,	१८	बन्धूनश्रृण्वतो	,,	१०	तद्वत्	११३	२	बन्धूननुशृण्वतो
४८	८	दावृश्च्य धर्मस्वान्			...	११४	१	दापृच्छ्य धर्मस्थान्
,,	१२	तत्रारामाविहारार्थाः	,,	१९	तद्वत्	,,	४	तत्रारामा .वहारार्थाः

४९	९	गोत्र(त) पराणि	३०	१०	गोत्रकपराणि	११६	,,	गोरुतपराणि
,,	१०	गुल्फ			...	,,	,,	गुल्म
,,	११	व्यालमार्गा	,,	१२	तद्वत्	,,	५	व्यालं मार्गा
,,	१२	लभमृग	,,	,,	तद्वत्	,,	६	लभं मृग
,,	१७	मटव्यां रक्षन्	,,	१६	मटव्यारक्ष्यं	११७	१	मटव्यारक्षं
५०	४	मृगस्या			...	,,	३	मृतस्या
,,	११	प्रधानो विजयो			...	११८	,,	प्रधानो हि विजयो
,,	१४	प्राच्याश्वेति करू	३१	२	तद्वत्	,,	५	प्राच्याश्वेदिकरू
,,	१६	पाञ्चजना:	,,	४	तद्वत्	,,	७	पाञ्चनदाः
५१	४	खजनोदकं	,,	११	तद्वत्	११९	४	खञ्जनोदक
,,	६	आपाद्यप्रसारो			...	,,	६	आपद्यपसारो
,,	१२	दण्डानुविस्तीर्णाः			...	१२०	३	दण्डान् ।विस्तीर्णाः
५२	७	द्वितलां द्व्यर्धा	३२	४	तद्वत्	१२२	१	द्वितलामध्यर्धा
,,	१४	आग्राह्ये	,,	८	तद्वत्	,,	७	अग्राह्ये
,,	,,	निष्कुट	,,	९	निष्कुर	,,	८	निष्कुह
,,	१५	भं.र्नां त्रिशूलप्रकारकूट।वप।त	,,	,,	भञ्जनीं त्रिशूलप्रका।रकूट।वप।त	१२३	१	भञ्जनीत्रिशूलप्रकरकूपकूट।वपात
५३	५	रश्मं षड्भागायामा	,,	१३	रश्मं षड्भागमायामा	,,	५	रश्मम् । द्विदण्डं वा । षड्भागमायामा
,,	११	गिकौ द्वौ	,,	१७	तद्वत्	१२४	४	गिकौ समन्तव।रणौ द्वौ
,,	,,	अन्तर।माणि।हर्म्यं	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	अन्तरम् आणिः । हर्म्यं
५४	२	न्तराणीकं	,,	२६	तद्वत्	१२५	७	न्तराणिकं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
५४	८	योऽवधिः			...	१२६	६	यो विधिः
५५	१८	प्रवहणी	३४	३	तद्वत्	१२९	४	प्रवहणिक
५६	५	वर्णोत्तराणाम्	,,	९	तद्वत्	१३०	१	वर्णोत्तमानाम्
५७	,,	पदे चैतान्	,,	२०	तद्वत्	१३१	५	पदस्यान्ते
५८	२	पार्श्वमूलं			...	१३२	,,	पार्श्वं मूलं
,,	४	ताविधानं	३५	२	तद्वत्	,,	६	तापिधानं
,,	५	सवप्रग्रीव	,,	३	तद्वत्	,,	७	सप्रग्रीव
,,	९	म्भावसार			...	१३३	१	म्भापसार
,,	११	मवसार			...	,,	४	मपसार
,,	१४	रक्षास्वादैवपूजनवृत्ताः	,,	१०	रक्षास्था दैवपूजनयुक्ताः	,,	६	रक्षाः स्वदैवपूजनयुक्ताः
५९	४	पणादिचतु	,,	१८	तद्वत्	१३४	१०	पणाद्विपणचतु
६०	१५	पुरमहानसं			...	१३८	१	पुरं महानसं
६१	२	पिण्ड	३६	१९	तद्वत्	१३९	३	पिण्डः
,,	११	प्रसृत			...	१४०	२	प्रस्मृत
,,	१३	प्रत्ययः	,,	२६	तद्वत्	,,	४	प्रत्यायः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

६२	१२	सङ्ख्यां प्रचार	३७	११	तद्वत्	१४२	,,	सङ्ख्याप्रचार
,,	१४	मानोन्मानानामान	,,	१३	मानोन्मानावमान	१४४	१	मानोन्मान
,,	१५	सङ्ख्यातानां	,,	१४	तद्वत्	,,	२	सङ्ख्यानां
,,	१७	लाभनिर्देशोत्पातिक	,,	१६	लाभं निर्देशोत्पातिक	,,	३	लाभं निर्देशोत्पादिक
,,	,,	मित्रमित्रा			...	,,	४	मित्रामित्रा
६३	४	व्ययमुपहत्य राजा	,,	२१	तद्वत्	१४५	३	यमुपहत्य न राजा
,,	१४	भावाश्रया			...	१४६	५	भाषाश्रया
६४	३	मेकत्रसम्भा	३८	८	तद्वत्	१४७	४	मेकत्रासम्भा
,,	५	हावयेत्			...	,,	६	हापयेत्
,,	१०	विषममत्र:	,,	१४	तद्वत्	१४८	४	विषममात्रा:
,,	१९	विधातक	,,	२२	तद्वत्	१५०	१	निधातृक
६५	१	ज्ञानिब	,,	२४	तद्वत्	,,	३	ज्ञां निब
,,	३	लिहतो	,,	२६	तद्वत्	,,	५	लिखतो :
६६	,,	प्रयोग: पण्ग	३९	१४	प्रयोगा: प्रयोग: पण्य	१५३	१	प्रयोग: प्रयोग: । पण्य-
,,	१२	निबन्धं			...	१५४	,,	निबद्धं
६७	१०	मन्त्रिवै	४०	१२	तद्वत्	१५७	,,	मत्रिमत्रिवै
,,	१२	चापघोष	,,	१४	तद्वत्	,,	३	चावघोष
६९	,,	सत्रिमन्त्रि			...	१६३	९	सत्री मात्रि
,,	१४	यश्चापर			....	१६४	१	यश्चास्य पर
७१	३	देशैश्व वंश			...	१६८	,,	देशैश्वर्यवंश

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
७१	१५	दृष्टान्त्ये			...	१६९	६	दृष्टान्ते
,,	१६	श्रान्तपदेति			...	,,	७	श्रान्तपदतेति
७२	३	विशेषिता:			...	१७०	,,	विशेषका:
,,	२१	मम द्रव्यं	४३	२२	यन्मम द्रव्यं	१७१	९	मम यद् द्रव्यं
७४	५	कारं.पथिकार्थे			...	१७५	५	कारौ पथिकार्थे
७५	१७	शुक्तिः शङ्खः	४५	१९	तद्वत्	१८०	१	शङ्खः शुक्तिः
७६	२	सिक्तकं	,,	२१	तद्वत्	,,	३	सिक्थकं
,,	५	प्रकाण्डसव	,,	२३	तद्वत्	,,	६	प्रकाण्डकमव
,,	७	च्छन्दः । चेतु	,,	२५	तद्वत्	१८१	१	च्छन्दः । शतं देवच्छन्दः ! चतु
७७	२	मध्यः शोत	४६	११	तद्वत्	१८३	५	मध्यः । शुद्धस्फटिकः मूलाटवर्णः
					...			शीत-
,,	३	रागसंस्थान	,,	१२	तद्वत्	१८४	१	रागः सं्थान
,,	७	लोहितकोऽमृतांशुको	,,	१५	तद्वत्	१८५	,,	लोहिताक्षो मृगाश्मको
,,	१२	काश्मकं[कान्त...र]रा	,,	१९	काश्मीररा	,,	६	कास्तीररा
,,	१७	स्थूलं गुरु	,,	२२	तद्वत्	१८६	४	स्थूलं स्निग्धं गुरु

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	,,	लेखितं कुश्रामि	,,	२२	तद्वत्	,,	,,	लेखि तर्कुश्रामि
७८	६	जापकं	४७	२	तद्वत्	१८७	५	जावकं
,,	७	काळरूक्ष	,,	३	तद्वत्	१८८	२	कालवर्णकं गोमूत्रगन्धि, कालपर्वतकं रूक्ष
,,	८	वा; काल..........., कोशाकार	,,	४	तद्वत्	,,	२	वा, कोशाकार
७९	१	आन्तरपत्य	,,	१६	तद्वत्	१९०	३	आन्तरवत्य
,,	३	क्राथ			...	,,	७	क्राथ
८०	४	पद्मरक्तं	४८	७	तद्वत्	१९३	१	पक्षरक्तं
,,	६	काचपकः	,,	८	तद्वत्	,,	३	केचलकः
८१	९	पस्करात्			...	१९६	,,	पस्करान्
,,	१४	सङ्घो वा			...	१९८	२	सखो वा
,,	१५	तज्ज्ञात			...	,,	३	तज्जात
,,	१८	लयनिगूढ	४९	५	तद्वत्	१९९	१	लयनगूढ
८२	,,	रत्सूत्र	,,	२२	तद्वत्	२०१	७	रभसूत्र
८३	१२	तज्ज्ञात			...	२०४	१	तज्जात
८४	१	लोध्रक	५०	१५	तद्वत्	२०५	३	लोहक
,,	४	मन्यतमं माष	,,	१७	तद्वत्	,,	६	मन्यतममाष
,,	१४	व्याजीम् ।	,,	२५	तद्वत्	२०७	४	व्याजीं च ।
८६	१७	कालिङ्गकस्थाली			...	२१३	५	कालिङ्गकस्तापी
८७	४	तापो	५२	११	तद्वत्	२१४	१	तापे

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
८७	४	कारण्डक	५२	१२	तद्वत्	२१४	१	कुरण्डक
,,	११	पांसुयावका:			...	,,	७	पांसुधावका:
,,	१९	भागं मानम्।	,,	२३	तद्वत्	२१५	३	भागं कटुमानम्।
८८	१	संस्कृतं	,,	२४	तद्वत्	,,	४	संस्कृतकं
,,	५	सुवर्णं वा	,,	२७	तद्वत्	२१६	२	सुवर्णं
,,	१०	चिमायतितं	५३	४	तद्वत्	,,	६	चिमायितं
,,	११	पूर्णितं			...	,,	,,	चूर्णितं
,,	१४	त्तरा आ द्विसा	,,	७	तद्वत्	२१७	३	त्तरापसारिता। आ द्विसा
,,	१६	मूर्छितास्स श्वेत	,,	९	तद्वत्	,,	५	मूर्छितं तत् श्वेत
८९	२	प्राति	,,	१३	तद्वत्	२१८	३	प्रति
,,	८	सुविसृष्टमसंवीतं	,,	१८	तद्वत्	२१९	२	सुग्रसृष्टमसंवीतं
,,	१६	कार्यस्या ....दण्ड:। काला-ति.............श्च दण्ड:।	,,	२६	तद्वत्	२२०	४	कालाति... ... ...श्च दण्ड:। कार्य-स्या ... ...दण्ड:।
९०	१५	पेटको	५४	१३	तद्वत्	२२२	७	पेटक:
९१	१	वेकं	,,	१५	तद्वत्	२२३	२	वेक:

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	,,	सवसा			...	,,	,,	सपसा
,,	२	वसा			...	,,	३	पसा
,,	४	करटुक	,,	१८	तद्वत्	,,	५	करटक
,,	५	वसरण			...	,,	६	पसारण
,,	६	सूषभेदादग्निष्ठादुद्ध्रि	,,	२०	तद्वत्	,,	७	सूषा भेदादग्निष्ठा उद्ध्रि
,,	७	इन्धनम्	,,	२१	तद्वत्	२२४	१	इन्धने
,,	१८	सिश्रं जतु			...	२२५	७	सिश्रजतु
,,	१९	विशुद्धिः	५५	६	तद्वत्	२२६	१	वा शुद्धिः
९२	१३	गुणं वास्तु	,,	१५	तद्वत्	२२७	३	गुणवास्तु
९३	५	चेल्लमबोल्लनं	,,	२४	तद्वत्	२२८	४	चेल्लम् बोल्लनं
,,	९	च विभाण्ड-	५६	१	तद्वत्	२२९	१	चापि भाण्ड
९५	१०	सारः । चमसी			...	२३५	,,	सारो नवभागवृद्धिश्च । उदारकस्तुल्यः । यवा गोधूमाश्च क्षुण्णाः । तिला यवा मुद्गमाषाश्च घृष्टाः । पञ्चभागवृद्धिर्गोधूमः सक्तवश्च । पादोना कलायचमसी ।
,,	११	शैम्याना	५७	९	शैम्याना	,,	४	शैम्बाना
,,	,,	मसूरामाणाम्			...	,,	५	मसूराणाम् ।
,,	१२	मामकुल्माषाश्च			....	,,	६	मासं कुल्माषश्च
९६	३	शालीनां दशा			...	२३६	,,	शालीनां द्वादशा

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
९६	१०	पुंसः ष	५७	२२	तद्वत्	२३६	४	प्रस्थष
९७	३	आकण्ठ			...	२३९	१	कण
९९	२	भागव्यय	५९	८	तद्वत्	२४३	६	भाटकव्यय
,,	८	भागक	,,	१३	तद्वत्	२४४	५	भाटक
१००	३	यचव ... ...साचिन	,,	२४	तद्वत्	२४७	१	यव ... ...सातीन
,,	५	दूर्वा	,,	२६	तद्वत्	,,	३	सूर्वा
१०१	१०	तपप्रदानं			...	२५०	५	तपप्रवातप्रदानं
,,	१३	न्यकार्धबाहूर्ध्वबाहू	६०	२२	बद्वत्	,,	८	न्यकबाहूर्ध्वबाहूर्धबाहू-
,,	१६	स्फाटिमौद्धाटिमशतघ्निंत्रि	,,	२४	तद्वत्	२५१	२	स्फोटिमोद्घाटिसोत्पाटिमशतघ्नीत्रि
१०२	७	लचक्रकाण्ड			...	२५३	६	लक्रकचकाण्ड
,,	९	लोहचालिका	६१	७	तद्वत्	२५४	१	लोहजालजालिका
,,	,,	कं कर्कट	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	कङ्कट
,,	११	दरिकविरिचर्महस्तिकताल	,,	९	दरिकावेरिचर्महस्तिकर्णताल	,,	३	दरिकाः। पेटीचर्महस्तिकर्णताल
,,	१३	योग्य	,,	११	तद्वत्	,,	५	योग्या
१०३	१९	रिति रयेत्			...	२५८	२	रिति पदानि कारयेत्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	२०	नान्दी	६२	५	तद्वत्	,,	३	नद्ध्री
१०४	२१	वारी			...	२६०	६	खारी
१०५	१८	कुडुम्बा	६३	१	तद्वत्	२६२	३	कुडुवा
,,	१९	,,	,,	३	तद्वत्	,,	४	,,
१०६	११	शाङ्कुलो			...	२६४	१	शाङ्कुला
१०७	८	धनु			...	२६५	३	द्विधनु
,,	१०	मानं व्याख्यातम् ।	,,	२३	तद्वत्	,,	४	मानम् ।
,,	१३	कालाः । द्वौ त्रुटौ	,,	२५	तद्वत्	,,	७	कालाः । निमेषचतुर्भागस्तुटः । द्वौ त्रुटौ
१०८	३	ह्रासते	६४	५	तद्वत्	२६६	५	ह्रसते
१०९	१९	शालाध्वजं	६५	२	तद्वत्	२७०	२	शालां ध्वजं च
११०	६	घटिकास्थाने	,,	६	तद्वत्	,,	८	घटिकाः स्थाने
१११	२	सौपयानिकं	,,	१९	तद्वत्	२७२	६	सौपायनिकं
११२	४	निगूहितफल्गु	६६	८	तद्वत्	२७५	१	निगूहतः फल्गु
,,	१९	वरणानां	,,	२०	तद्वत्	२७७	,,	वराणां
११३	७	दानेषु	,,	२६	तद्वत्	,,	१०	दाने
११५	१	सन्दंशने			....	२८१	३	सन्दंशं
,,	१७	सर्वं	६८	१३	तद्वत्	२८३	७	सर्प
११६	२०	सितं भागं	६९	४	तद्वत्	२८६	६	सितभागं
११७	११	लपानां	,,	११	तद्वत्	२८७	,,	लवानां

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
११७	१४	रात्रं वा			...	२८८	२	रात्रं पञ्चरात्रं वा
,,	१७	वापयेत्	६९	१७	तद्वत्	,,	५	पाययेत्
११८	३	मेध्यतां			...	२८९	२	मे ऋध्यतां
,,	,,	धनेषु षण्डवाटहो" । पाल			...	,,	,,	धनेषु च ॥ षण्डवाटगोपाल
११९	८	कुडुम्ब	७०	१५	तद्वत्	२९१	७	कुडुब
,,	,,	वेदितज्ञात			...	,,	,,	वेति ज्ञात
१२१	७	कलाग	७१	२०	तद्वत्	२९६	३	कलिङ्ग
,,	१४	प्रह्णान्तं			...	,,	८	प्रहवणान्तं
१२२	२	प्रदिष्टा			...	२९८	२	सूनाध्यक्षः प्रदिष्टा
,,	११	गर्धभा			...	२९९	१	गर्दभा
१२४	१५	प्राण			...	३०३	७	व्रण
१२५	१६	लापचारा	७४	९	तद्वत्	३०६	२	लावचारा
१२६	५	हाटकं	,,	१७	तद्वत्	३०७	५	भाटकं
१३०	१३	किञ्चित्कांस्येन भक्तार्थं	७७	३	तद्वत्	३१६	८	कूर्चिकां सेनाभक्तार्थं
,,	२०	विङ्गन	,,	८	तद्वत्	३१७	३	पिङ्गन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१३१	१६	नार्थानां च	,,	२१	तद्वत्	३१९	२	नार्थं च
,,	१७	विधादानम्	,,	२२	तद्वत्	,,	,,	विधानम्
१३२	४	चिह्नवर्गा	७८	४	तद्वत्	३२०	३	चिह्नकर्मवर्गा
,,	,,	श्रावादयेत्			...	,,	४	श्रावेदयेत्
१३३	६	क्षारः पञ्च	,,	२२	तद्वत्	३२३	२	क्षारपञ्च
,,	९	ग्राहो	,,	२६	तद्वत्	,,	५	ग्रहो
१३४	८	श्लाघितो	७९	१४	तद्वत्	३२५	७	श्लिङ्गितो
,,	९	एकप्लुत	,,	१५	तद्वत्	,,	८	एणप्लुत
,,	११	मयूरो			...	३२६	१	मायूरो
१३६	१४	नवायमो			...	३३०	७	नवायासो
१३८	११	कक्ष्यापा	८१	२४	तद्वत्	३३४	६	कक्ष्याप
१३९	७	प्रोत्स्य	८२	१२	तद्वत्	३३६	,,	प्रोज्झ्य
१४०	३	योग्य			...	३३८	३	योग्या
,,	९	सम्पुष्ट	८३	१	तद्वत्	३३९	२	सङ्घुष्ट
१४१	..	वृक्षविरूढा	,,	१५	तद्वत्	३४२	५	वृक्षाधिरूढा
१४२	१०	दण्डस्समु	८४	७	तद्वत्	३४६	२	दण्डं समु
..	१२	कलानां			...	,,	४	कुलानां
१४४	,,	निवेद्य गोपस्था निवेद्यगोप			...	३५१	७	निवेद्य गोप
१४५	८	कट	८५	२२	तद्वत्	३५३	४	कुट
,,	९	षट्पणो विक्र	,,	२३	तद्वत्	३५४	१	षट्पणोऽवक्र

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१४५	१३	पादाः			...	३५४	४	पादः
,,	१९	द्वाराद्यन्य			...	३५५	३	द्वारादन्य
४६	६	निमित्तमुद्रा			...	३५६	,,	निमित्तं मुद्रा
,,	१३	कृतापराधा			...	३५७	,,	कृतावरोधा

PART II.

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१४८	४	चाराणां मध्ये	८७	११	तद्वत्	३	,,	चारणमध्ये
,,	१७	त्वेषां	,,	२१	तद्वत्	५	१	चैषां
,,	,,	श्रद्धेयुः			...	,,	,,	श्रद्धेयम्
१४९	६	सम्बध्यते			...	६	२	सन्धत्ते
,,	७	शति । निर्दिष्ट			...	,,	३	शति । हीनदेशमदेशं बा निर्दिशति । निर्दिष्ट
,,	८	दन्यदेश			...	,,	४	दन्यं देश
,,	१३	रथाङ्गः	८८	६	तद्वत्	७	१	रथांशः
,,	,,	भक्तमर्थ	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	भक्तमर्व

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१४९	१७	ह्यभिनियोक्ता			...	,,	५	ह्यभियोक्ता
,,	२०	प्रत्युपकर	,,	१३	तद्वत्	८	३	वृत्त्युपकर
१५०	५	राजा धर्मप्रव	,,	१९	तद्वत्	९	२	राजधर्मः प्रव
,,	८	सत्यस्थितो			...	,,	५	सत्ये स्थितो
,,	१६	संस्थाया			...	१०	३	संस्थया
,,	१७	विनिश्चयेत्			...	,,	४	विनिर्णयेत्
१५२	४	रावध्यं	८९	२२	तद्वत्	१४	१	रावन्ध्यं
१५३	१४	शुल्कस्त्री	९०	२०	तद्वत्	१७	३	शुल्कं स्त्री
,,	,,	धनास्त	,,	२१	धनायांत	,,	,,	धनायास्त
,,	१९	वा गच्छेत्	,,	२५	तद्वत्	,,	९	वा न गच्छेत्
१५५	६	र्तवाऽन्यं कामयमा			...	२०	६	र्तवान्यमण्डयमा
,,	९	द्विषत्	९१	१९	तद्वत्	२१	१	द्विषन्
,,	११	दृष्टि	,,	२०	दुष्ट	,,	३	दृष्ट
,,	१८	नामिति ।	,,	२५	तद्वत्	,,	९	नाम् । इति द्वेषः ।
१५६	६	रहश्शील			...	२२	६	रहोश्शील
,,	१३	चाराः	९२	८	तद्वत्	,,	११	चारः
१५७	११	परिगृह			...	२५	५	परगृह
,,	१२	तायां चतु			...	,,	,,	तायाश्चतु
१५८	१	निमि			...	२६	४	तन्निमि
,,	११	ताळापचार	९३	१०	तद्वत्	२७	५	तालावचर

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१५८	१२	प्रसृष्टा			...	२७	६	प्रसृष्ट
१५९	१	जाताः			...	२८	५	जाता
,,	९	अन्ततः			...	२९	४	ततः
,,	१४	तुल्यं			...	,,	८	कुल्यं
,,	१६	जात	९४	५	तद्वत्	३०	१	जार
१६०	५	दित्र्यं			...	३१	५	दिव्यं
,,	९	ऋध्यंशं			...	,,	९	ब्यंशं
,,	१८	ष्टमर्धग्राहिणम्	,,	२२	तद्वत्	३२	२	ष्टमर्थग्राहिणः
१६१	८	प्रदानि			...	,,	८	प्रादानि
,,	१५	कदर्य	९५	७	तद्वत्	३४	७	कार्य
,,	१७	ज्ञाताः			...	३५	१	ज्ञातः
१६२	२	मंशं			...	,,	५	मंशान्
,,	१३	ज्येष्ठे			...	३६	७	ज्येष्ठांशः
,,	१४	कृष्णं धा	,,	२१	तद्वत्	,,	८	कृष्णधा
,,	१५	मेतद्द्र			...	,,	९	मेकद्र

१६२	१७	मना			...	३७	३	मन्या
१६३	२	क्रियाभावे	९६	३	तद्वत्	,,	७	क्रिययोरभावे
१६४	९	ग्रहे			...	४१	१	गृहे
,,	११	परं जा			....	,,	४	परजा
१६५	९	कुटकः	९७	११	कुक्कुटः	४४	१	कुक्कुटकः
१६६	५	परकीयाद्			...	४६	५	परकुड्याद्
,,	९	तेन बन्धना			...	४७	१	तेनेन्धना
,,	११	न्तमत्यर्थम			...	,,	३	न्तमध्यर्धम
,,	१२	वणं प्रघातं	९८	३	तद्वत्	,,	४	वणप्रपातं
,,	१८	नीव्रा	,,	८	तद्वत्	४८	१	नीप्रा
१६७	३	माहार्य..............क्किं वा	,,	११	माहार्यभोगकटप्रच्छन्नमवमर्श-भित्तिं वा	,,	५	मावार्यभागं कटप्रच्छन्नमवमर्शभित्तिं वा
,,	४	बाधा	,,	१२	तद्वत्	,,	६	बाध
,,	५	लोमाद्वा			...	,,	७	लोमद्वा
,,	६	खातसोधान			...	,,	८	खातसोपान
१६८	३	भवेयुः	९९	२	तद्वत्	५१	२	हवेयुः
,,	६	पितवीतमव्या	,,	५	तद्वत्	,,	६	पितमव्या
,,	७	स्वर्भवायोर्षा	,,	६	स्पर्धितयोर्वा	,,	८	स्पर्धया वा
,,	१५	बाह्यास्सेतूनामनभि	,,	१३	तद्वत्	५२	६	अबाह्याः सेतूनामभि
१६९	१४	दारोपध्वभोगै			...	५४	४	दारोपभोगै

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continuea*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१७०	६	वातप्रवृत्तिसनन्दि	१००	१०	वातप्रावृत्तिमनीद	५५	५	खातप्राबृत्तिमनदी
,,	७	पर्णभागो	,,	११	तद्वत्	,,	६	वर्णभागो
,,	८	यविभाग			...	,,	७	याधिभाग
,,	१०	मपारे	,,	१४	तद्वत्	५६	१	मवारं
,,	११	पारे	,,	१५	तद्वत्	,,	२	वारे
,,	१९	रूप			...	५७	४	कूप
१७१	१०	वात्यतो			...	५८	१	वा त्यजतो
,,	२०	फणिकं			...	५९	३	पणिकं
१७२	१	दारं			...	,,	४	दारिकं
,,	४	शालं	१०१	१५	तद्वत्	,,	७	सालं
,,	५	जीवेयुः	,,	१६	तद्वत्	,,	८	जीवयेयुः
,,	११	श्वादण्डाः	,,	२०	तद्वत्	६०	४	श्वादण्ड्याः
,,	१२	सह्योप			...	,,	६	सस्योप
,,	१३	स्वास्निश्च नि			...	,,	७	स्वामिनश्चानि
,,	१४	दण्डाः	१०१	२३	तद्वत्	,,	८	दण्डः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	१८	ताः भ	,,	२५	तद्वत्	६१	३	ता वा भ
१७३	५	तनाद्विगुणं हिरण्यदानं	१०२	३	तनद्विगुणं हिरण्यदानं	,,	९	तनाद् द्विगुणं हिरण्यदाने
,,	,,	पेयदाने	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	पेयादाने
,,	७	स्वस्व	,,	४	तद्वत्	६२	१	सस्व
,,	१३	कामः			...	,,	७	कामाः
,,	१५	सङ्क्रमात्	,,	११	तद्वत्	६३	१	सङ्क्रमान्
१७४	७	धारणीक			...	६४	६	धारणिक
,,	,,	मपेक्षेत	,,	२१	तद्वत्	,,	,,	मवेक्षेत
,,	८	ष्पत्ताबु ... ... रं	,,	,,	ष्पत्तावुपार्धावरं	,,	७	ष्पत्तावुपार्धा, परं
,,	९	स्तम्भ	,,	२३	तद्वत्	६५	१	संस्तम्भ
,,	१०	साधयतो वा			...	,,	२	साधयतो वर्धयतो वा
,,	१२	चतुरश्रावणा	,,	२७	तद्वत्	,,	३	श्रावणा
१७५	४	नैको			...	६६	८	नैकं
,,	५	श्रोत्रायं द्रव्यं			...	,,	९	श्रोत्रियद्रव्यं
,,	१५	यावद्धनि	१०३	१७	तद्वत्	६७	,,	सहायान्वर्थिधनि
,,	१६	भृतकु	,,	१८	तद्वत्	६८	१	भृतककु
१७६	५	ग्रहणसाक्ष्यं			...	,,	८	ग्रहेण साक्ष्यं
,,	६	रवीराः पञ्च	,,	२५	रवीराः पञ्च	,,	९	रवराः पञ्च
,,	१०	बलं भिक्वार्थी	१०४	२	बलं भिक्षवार्थी	६९	२	कुलं भिक्षार्थी
,,	११	शूद्रजन्म—"मर			...	,,	,,	शूद्रं जन्ममर

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१७६	१४	मनुपहरतेऽनुपहरतां			...	६९	५	मवहरतेति । अनवहरतां
१७७	१	नुपयोगे	१०४	११	तद्वत्	७०	४	नुयोगे
,,	३	वा नाश	,,	१३	तद्वत्	,,	६	वा कुर्युर्भूतं वा नाश
,,	६	ध्रुवं हि साक्षिभिः श्रोतव्यम्	,,	१५	तद्वत्	,,	९	ध्रुवा हि साक्षिणः श्रोतव्याः
,,	१४	सार्ध			...	७२	३	सार्थं
,,	१७	तायां स्व	,,	२६	तद्वत्	,,	५	तायां वा स्व
१७८	२	भवेच्च			...	७३	२	वहेत्, च
,,	४	प्रेतव्यसन			...	,,	३	प्रेतं व्यसन
,,	,,	भवेत्	१०५	४	तद्वत्	,,	,,	वहेत्
,,	९	वर्धेत ॥	,,	७	तद्वत्	,,	८	वर्धेतान्यत्र निसर्गात् ।
,,	१३	धारणस			...	७४	४	धारणकस
१७९	५	भवेत्	,,	१७	तद्वत्	७५	,,	वहेत्
,,	६	,,	,,	१८	तद्वत्	,,	५	,,
,,	१२	वृत्य	,,	२१	तद्वत्	,,	९	पृत्य
,,	१३	जातमू	,,	२२	तद्वत्	७६	१	जातं मू

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	१७	नोदय	,,	२५	तद्वत्	,,	४	नोभय
,,	१८	हीणमू	,,	२६	तद्वत्	,,	५	हीणं मू
१८०	३	व्ययशुद्धमू	१०६	२	तद्वत्	,,	८	व्ययविशुद्धं मू
,,	५	तेन वैय्यावृत्य	,,	४	एतेन वैय्यावृत्य	,,	९	एतेन वैयापृत्य
,,	९	कारण			...	७७	३	करण
,,	१२	मध्यप्रवहणे वि	,,	९	तद्वत्	,,	५	मद्यप्रहवणवि
,,	१३	धितो वै	,,	१०	तद्वत्	,,	६	धितो वा वै
,,	१९	नयने तं वा			...	७८	३	नयेदेनम् । वा
,,	२०	काक्षण	,,	१६	तद्वत्	,,	४	काङ्क्षण
१८२	७	हिणामाहितस्य नम्नस्तापनं	१०७	११	हणमाहितस्य नम्नस्तापनं	८१	५	हणमाहितस्य नम्नस्नापनं
१८३	१०	स्वामिनस्तस्यां	१०८	१	स्वामिनोऽस्यां	८३	३	स्वामिनः स्वस्यां
१८४	१९	व्ययं कर्म	,,	२४	तद्वत्	८६	५	व्ययकर्म
१८५	१	कारयन्नान्य			...	,,	,,	कारयितुम् । नान्य
,,	२	इत्यपरे ॥	,,	२६	इत्यविरोधे	,,	७	इत्यवरोधे
,,	९	प्रयासान्मोघं	१०९	५	प्रयासं मोघं	८७	४	प्रयासं न मोघं
,,	१३	अप	,,	८	तद्वत्	,,	७	उप
,,	२१	तु धृत			...	८८	५	तूद्धृत
१८६	१	क्रमतो	,,	१५	तद्वत्	,,	७	क्रामतो
,,	३	पूर्वः			...	,,	९	पूर्वं
,,	१०	द्वितीय	,,	२१	तद्वत्	८९	५	तृतीय

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पाङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पाङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१८६	११	मया	१०९	२१	माया	८९	५	मध्या
,,	१३	मध्यन्दिनात् साव	,,	२२	मध्यंन्दिनात् सव	,,	६	माध्यन्दिनात् सव
,,	१५	दीयते			...	,,	७	दीयन्ते
१८७	२	शतं गुरुर्यज्वा च सहस्रम्			...	९०	५	शतगुरयज्वा च सहस्रगुः
,,	१५	विवृत्ति	११०	१५	तद्वत्	९१	७	वृत्ति
१८८	३	नुशयो। रपि			...	,,	१२	नुशयः विक्रेतुरनुशयेन । विवाहानां तु त्रयाणां पूर्वेषां वर्णानां पाणिग्रहणासिद्धमुपावर्तनम् । शूद्राणां च प्रकर्मणः । वृत्तपाणिग्रहणयोरपि
१८९	८	भयादर्थ			...	९४	७	भयादनर्थ
,,	९	दोष			...	,,	८	रोष
,,	११	प्रति.......... मास्थिकं			...	९५	१	प्रातिभाव्यं दण्डशुल्कशेपसाक्षिकं
१९०	४	न्नस्ति			...	९६	४	न्नं ति
,,	९	मृतं	११२	३	भृतं	,,	९	हृतं

,,	१३	प्राणेभ्यो	१११	७	तद्वत्	९७	२	प्राणद्रव्येभ्यो
१९१	५	अल्पा बाधा संहरन्			...	९८	,,	अल्पां बाधां सहेरन्
,,	९	कच्छ	,,	२०	तद्वत्	,,	७	कृच्छ्र
,,	१९	व्यथने			...	१००	२	व्ययने
१९२	७	वाटा	११३	७	तद्वत्	,,	७	पटा
,,	९	स्थूलद्र	,,	९	तद्वत्	,,	९	स्थूलकद्र
,,	१३	बन्धतो			...	१०१	३	बध्नतो
,,	१५	स गुणं			...	,,	५	स द्विगुणं
१९३	२	शतात्परे तु व्या	,,	२०	तद्वत्	,,	१२	शतावरेषु व्या
,,	४	तु	,,	२२	तद्वत्	१०२	२	तु
१९४	१	कृत्योप			...	१०४	३	कृत्युप
,,	५	प्राज्जूणक	११४	१०	तद्वत्	,,	७	प्राग्घूणक
१९५	१	छीवनिका	,,	२३	तद्वत्	१०६	४	छीविका
,,	९	अपगूर्णो			...	,,	११	अवगूर्णे
,,	,,	स्पर्शनार्धे			....	,,	१२	स्पर्शोऽर्ध
,,	१२	सुखो			...	१०७	२	दुःखो
,,	१४	सुपादधत			...	,,	४	मुत्पादयत
,,	१८	प्राण			...	,,	७	व्रण
१९६	२	देशकालातिपत्तौ	११५	१३	तद्वत्	,,	१०	विपत्तौ
,,	५	पर्युषितं			...	१०८	२	पर्युषितः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
१९६	१७	पणः प्रती	११५	२३	तद्वत्	१०९	४	पणः। पातनभञ्जने द्वादशपणः। प्रती
१९७	१	मस्यवेश्म	,,	२४	तद्वत्	,,	५	सन्यवेश्म
,,	५	तेप्ववस्था			...	,,	९	तेष्वेव स्था
,,	६	पुरोवनस्प			....	,,	१०	पुरोपवनवनस्प
१९८	३	जितश्च द्वि			...	१११	६	जितश्चेद् द्वि
,,	५	काकण्यक्षां	११६	१५	तद्वत्	११२	१	काकणीरक्षां
,,	१५	नुप्रवेश	,,	२४	तद्वत्	११३	३	नुवेश
,,	१९	सातरत			...	,,	७	साचरत
१९९	३	शत्याः। जीव	११७	५	शाक्याजीव	११४	३	शाक्यजीव
,,	६	कर्मणि चा			...	,,	५	कर्म चा
,,	१०	स्वार्था	,,	१०	तद्वत्	,,	९	सार्था
२००	१३	स्रयो वामा	११८	३	तद्वत्	११६	३	स्रयोऽमा
,,	१४	प्रतीकाराः	,,	४	तद्वत्	,,	४	प्रकाराः
,,	,,	चित्त			...	,,	,,	वित्त
२०१	५	नापहीनं	,,	१२	तद्वत्	११७	८	नावहीनं

,,	११	निनेजन्तो	,,	१६	नेनिजन्तो	११८	३	नेनिजतो
,,	२१	स्तूलकाशे प्रक्षिपतो वधः	,,	२४	अनन्तशयनपाठगतानि वाक्यानि तदीयधनूरेखान्तर्गतवाक्यवर्जं समानानि ।	११९	,,	स्थूलकानां माषद्विमाषकं द्विगुणं रक्तकानाम् । प्रथमनेजने चतुर्भागः क्षयः । द्वितीये पञ्चभागः । तेनोत्तरं व्याख्यातम् । रजकैस्तुन्नवाया व्याख्याताः । सुवर्णकाराणाम् । अशुचिहस्ताद् रूप्यं सुवर्णमनाख्याय सरूपं क्रीणतां द्वादशपणो दण्डः, विरूपं चतुर्विंशतिपणः, चोरहस्ताद्दृष्टचत्वारिंशत्पणः । प्रच्छन्नविरूपमूल्यहीनक्रयेषु स्तेयदण्डः । कृतभाण्डोपधौ च । सुवर्णान्माषकमपहरतो द्विशतो दण्डः । रूप्यधरणान्माषकमपहरतो द्वादशपणः । तेनोत्तरं व्याख्यातम् । वर्णोत्कर्षमसाराणां योगं वा साधयतः पञ्चशतो दण्डः । तयोरपचरणे रागस्यापहारं विद्यात् । माषको वेतनं रूप्यधरणस्य । सुवर्णस्याष्टभागः । शिक्षाविशेषेण द्विगुणा वेतनवृद्धिः । तेनो-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
					अनन्तशयनपाठगतानि वाक्यीन तदीयधनूरेखान्तर्गतवाक्यवर्जं समानानि ।			त्तरं व्याख्यातम् । ताम्रवृत्तकंसवैकृन्तकारकूटानां पञ्चकं शतं वेतनम् । ताम्रपिण्डो दशभागक्षयः। पलहीने हीनद्विगुणो दण्डः । तेनोत्तरं व्याख्यातम् । सीसत्रपुपिण्डो विंशतिभागक्षयः । काकणी चास्य पलवेतनम् । (कालायसपिण्डः पञ्चभागक्षयः । काकणीद्वयं चास्य पलवेतनम् ।) तेनोत्तरं व्याख्यातम् । रूपदर्शकस्य स्थितां पणयात्रामकोप्यां कोपयतः कोप्यामकोपयतो द्वादशपणो दण्डः । (व्याजीपरिशुद्धा पणयात्रा । पणान्माषकमुपजीवतो द्वादशपणो दण्डः ।) तेनोत्तरं व्याख्यातम् । कूटरूपं कारयतः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

								प्रतिगृह्णतो निर्याभयतो वा सहस्रं दण्डः। कोशे प्रक्षिपतो वधः॥
२०२	१	झरक	११९	१६	अधरक	१२१	१२	सरक
,,	१०	कर्मवधवै	,,	२३	मर्मवधवै	१२२	७	मर्मवेधवै
,,	१३	तिपातं च	,,	२४	तद्वत्	,,	१०	तिवादं च
,,	१४	नावभासेन	,,	२६	तद्वत्	,,	११	नापहाने
,,	१५	णादिभिक्षु			...	१२३	१	णा भिक्षु
,,	१६	भिदेयुः			...	,,	२	भिवदेयुः
२०३	१७	राधा	१२०	२१	तद्वत्	१२५	६	राढा
२०४	१	समुत्परि	,,	,,	समुद्रपरि	,,	७	समुद्रपरि
,,	४	क्रयं क्रयो	,,	२४	तद्वत्	,,	१०	क्रयक्रयो
,,	१४	मादाया	१२१	४	तद्वत्	१२६	९	मदाया
२०५	१७	मूली	,,	२२	तद्वत्	१२९	४	कुली
२०६	५	श्वाप	,,	२५	तद्वत्	,,	८	श्वाव
,,	१८	गृहं			...	१३१	२	ग्रहं
,,	,,	दुर्गतकर्म			...	,,	,,	दुर्गसेतुकर्म
२०७	८	त्सर्जः			...	,,	८	त्सर्गः
२०८	२	व्याख्याताः। रक्षो			...	१३२	११	व्याख्याताः। सर्पभये मन्त्रैरोषधिभिश्च जाङ्गलीविदश्चरेयुः। रक्षो
,,	६	वश्वराम इत्ये	१२३	२	वश्वरामीत्ये	१३३	६	चरुं वश्वराम इत्ये

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२०८	६	सर्वे भये			...	१३३	६	सर्वभये
२०९	१३	कूटपणकार			...	१३६	,,	कूटश्रावणकार
२१०	५	मूषिका			...	१३७	४	सुष्टिका
,,	६	विटङ्क			...	,,	५	बिम्बटङ्क
,,	१०	व्याहारी	१२४	१०	व्यवाहारी	,,	८	व्यवहारी
२११	२	कृतकाश्री	,,	२०	कृतकाः स्त्री	१३९	६	कृतकश्री
२१२	४	पथ्यादानेन			...	१४१	५	पथ्यादनेन
,,	,,	लोप्तृ			...	,,	६	लोप्त्र
,,	११	दया			...	१४३	३	दाय
,,	१५	गमनपण्यसेका	१२५	२४	तद्वत्	,,	६	गमनसेका
,,	१७	गृंहं नित्य			...	,,	७	गृंहनित्य
,,	१८	शास्त्रो	१२६	१	तद्वत्	१४४	१	शास्त्रो
२१३	१	गूहमानरूपं लिङ्गेन आलि	,,	३	तद्वत्	,,	३	गूह्यमानरूपं लिङ्गेनालि
,,	४	तं त्रासि			...	,,	५	तत्रासि
,,	१४	क्षणमूल्यं	,,	१५	तद्वत्	१४५	६	लक्षणं सूल्यं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

२१४	१	वृत्यकर्म	,,	२०	तद्वत्	१४६	४	पृत्यभर्म
,,	,,	तस्यावचर	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	तस्यापसार
,,	१९	मौपस्थित			...	१४७	९	मनवास्थित
२१५	२	नखविलून			...	१४८	१	नखं विलून
,,	६	पौरं			...	,,	४	चोरं
२१६	१	गात्रं विक्षि			...	१४९	९	गात्रमवाक्षि
,,	११	जनं वा दण्डापारुष्यादतिमार्गेत	१२८	८	जनं वा दण्डपारुष्यातिलङ्घं [मार्गेत	१५०	१०	जनं वागदण्डपारुष्यातिलङ्घं मार्गेत
,,	१४	द्वन्ध	,,	१०	तद्वत्	,,	१२	द्वद्ध
,,	१५	,,	,,	११	तद्वत्	,,	,,	,,
,,	१७	तमद्वा	,,	१३	तद्वत्	१५१	३	तसं वा
२१७	१३	रञ्जना			...	१५२	,,	रज्जुना
२१८	५	वसार			...	१५३	५	पसार
,,	९	अचोरश्चोर			...	,,	८	अचोरं चोर
,,	१४	प्रदेश	१२९	१७	तद्वत्	१५४	४	प्रवेश
२१९	१	मन्दावधानं			...	,,	१०	मन्दापराधं
,,	३	प्रापाविक	,,	२४	तद्वत्	१५५	१	प्रावादिक
,,	१३	वूरौ वेष्टौ	१३०	५	वूरौ अष्टौ	१५६	,,	वूरुवेष्टौ
,,	१५	चले	,,	६	तद्वत्	,,	२	च द्वे
,,	१८	दाहमयेत्			...	,,	५	दागमयेत्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२१९	२०	ज्ञाया अप	१३०	१०	तद्वत्	१५६	८	ज्ञायाप
,,	,,	देशमदृष्ट	,,	११	तद्वत्	,,	,,	देशादृष्ट
२२०	१	मपस्तृ	,,	,,	तद्वत्	१५७	१	मवस्तृ
२२१	७	कुल्या			...	१५९	,,	कुप्या
,,	११	परिगृहे			...	,,	५	परिग्रहे
,,	१५	दण्डः । गोमयप्रदेहेन वा प्रलिप्यावघोषणं शराव	१३१	९	दण्डः । आद्विपादमूल्यादिति षट्पणः । गोमयभस्मना वा प्रलिप्यावघोषणम् । आत्रिपादमूल्यादिति नवपणः । गोमयभस्मना वा प्रलिप्यावघोषणम् । शराव	,,	८	दण्डः । गोमयप्रदेहेन वा प्रलिप्यावघोषणम् । आ द्विपादमूल्यादिति षट्पणः । गोमयभस्मना वा प्रलिप्यावघोषणम् । आ त्रिपादमूल्यादिति नवपणः । गोमयभस्मना वा प्रलिप्यावघोषणम् । शराव
,,	१७	वा । आ द्विपण ... ... आ द्विपणमूल्यादिति चतुर्विंशतिपणः	,,	१२	तद्वत्	,,	१२	वा । आ द्विपणमूल्यादिति चतुर्विंशतिपणः
,,	२०	मुण्डनमिष्ट	,,	१६	तद्वत्	,,	१३	मुण्डस्येष्ट
२२२	६	न्तर्याममेव हरतो धर्मम्	,,	२१	तद्वत्	१६०	३	न्तर्यामिकमपहरतोऽधर्मम्

,,	९	कुटुम्बाध्य	,,	२३	तद्वत्	,,	६	कुटुम्बिकाध्य
,,	१४	न पृच्छ्यत्यपृच्छं			...	१६१	१	न पृच्छति, अपृच्छयं
,,	१८	मार्गापणं			...	,,	४	मार्गापन्न
,,	,,	सहा			...	,,	५	साहा
२२३	१	नाद्यपरो	१३२	८	तद्वत्	,,	६	नाद् व्यवरो
,,	३	खल्यर्थाद्वा विक			....	,,	९	खति, अर्थोत्पत्ति वा विक
,,	१४	क्रुद्ध			...	१६२	,,	रुद्ध
,,	१७	टयतो	,,	२१	तद्वत्	,,	११	चयतो
,,	१९	भामरिकाभा			....	१६३	९	डामरिकभा
,,	२०	तदेवाक्षण	,,	२४	तद्वत्	,,	३	तदेवाध्यक्षेण
२२४	९	भेदेऽर्थचराणं			...	१६४	२	भेदोर्ध्वकराणां
,,	१६	कूटापपात्रेषु बन्धानां			...	,,	८	कूटावपातेषु बद्धानां
२२६	,,	वधः । वधे			...	१६८	४	वधः । मोहेन द्विशतः । वधे
२२७	३	धीसार	१३४	१८	तद्वत्	,,	८	भिसार
,,	१२	तमपः	,,	२५	तद्वत्	१६९	७	तमः
२२८	३	पाटयेत्	१३५	६	तद्वत्	१७०	६	पादयेत्
२२९	२	श्राप	,,	१८	तद्वत्	१७२	५	श्राव
,,	५	शुल्कोपधायां			...	,,	८	शुल्कावरुद्धायां
,,	६	पराणामूर्ध्व			...	,,	९	वरणादूर्ध्व
,,	७	पितुरप	,,	२२	तद्वत्	,,	१०	पितुरव

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्टम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्टम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्टम्	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२२९	१८	कर्मणि			...	१७३	७	कर्मणी
२३०	२	पणं दद्यात्			...	१७४	१	पणं दण्डं दद्यात्
,,	५	शंसिने			...	,,	४	शंसने
,,	११	बध्य	१३६	१२	तद्वत्	,,	१०	बन्ध्य
,,	१६	स्त्रियः			....	१७५	३	स्त्रियाः
२३१	११	ईदृशीं च न रूपेण निष्क्रयेणोप	१३७	२	ईदृशीं चानुरूपेण निष्क्रयेणाप	१७६	६	ईदृशीं त्वनुरूपेण निष्क्रयेणाप
२३२	६	नोऽपि रात्रा	,,	१२	तद्वत्	१७७	९	नो विरात्रा
,,	८	ग्रामेऽन्यतः	,,	१३	तद्वत्	१७८	१	ग्रामेष्वन्तः
,,	९	ग्रामान्तरेषु	,,	१५	तद्वत्	,,	२	ग्रामान्तेषु
,,	१३	मूर्ध्वस्तम्भशस्त्र	,,	१८	तद्वत्	,,	५	मूर्धस्तम्भं शस्त्र
,,	१५	सेवने वा	,,	२१	तद्वत्	,,	७	सेवने वाहने
,,	१६	हास्तिने च । सङ्घट्टने च अपे	,,	२२	हस्तिने च । सङ्घट्टने चापे	,,	८	हस्तिना च सङ्घट्टने ‘अपे
,,	१८	द्रोणोनमद्यकुम्भं	,,	२३	तद्वत्	१७९	१	द्रोणान्नं कुम्भं
२३३	८	व्रजनोप			...	,,	९	प्रजननोप
,,	१०	नस्यमभग्न			...	१८०	५	नस्यं भग्न

,,	११	यात	१३८	६	तद्वत्	,,	२	यान
,,	१२	भवेत्	,,	७	तद्वत्	,,	३	वहेत्
२३४	१	यौर्णी	,,	१३	तद्वत्	,,	९	यौनीं
,,	२	वाभिचरतः लिङ्ग	,,	१४	वाधिचरतः लिङ्ग	१८१	१	वाधिचरतखिलिङ्ग
,,	५	पातः			...	,,	४	पाकः
,,	७	शूद्रश्वपाकस्य भार्या	,,	१८	शूद्रश्वपाकस्यार्या	,,	६	शूद्रः । श्वपाकस्यार्या
२३५	२	राजा	१३९	२	तद्वत्	१८२	२	राज्ञां
,,	१४	हत्या			...	१८४	१	हता
,,	१६	दूष्यं महा			...	,,	३	दूष्यमहा
२३६	३	दूष्यम	,,	१८	तद्वत्	१८५	१	दूष्यं म
,,	१०	पुत्रः पिता			...	,,	६	पुत्रः पितुः, पिता
,,	१३	सात्रमपुत्रा	,,	२५	तद्वत्	,,	८	मात्रपुत्र
,,	१४	जपेत्	१४०	१	तद्वत्	,,	९	चरेत्
,,	१८	सांवननकी	,,	४	तद्वत्	१८६	३	सांवननिकी
२३७	१	व्यपहिते			...	,,	५	व्यवहिते
,,	२	मपगृही			...	,,	६	मवग्रही
,,	१५	क्वचिदर्धगतं			...	१८७	८	क्वचिदध्वगतः
,,	१७	रसादा			...	,,	१०	रसदा
,,	१९	प्रकाशने	,,	२१	तद्वत्	१८८	२	प्राशने
,,	..	प्स्यतीति			...	,,	..	प्स्यसीति

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२३८	३	दौरामिक			...	१८८	४	दौरात्मिक
,,	५	प्राणि			...	,,	६	प्राणि
,,	११	तमद्वा	१४१	३	तद्वत्	१८९	२	तमं वा
,,	१७	फल			...	,,	८	खल
२३९	१४	दुपकृत्या प्रक्रा	,,	२१	दुपकृत्यापक्रा	१९०	१०	दपकृत्यापक्रा
,,	१५	राजदूष्य			...	,,	११	राजा दूष्य
२४०	२	आयन्त्यां			...	१९१	५	आयत्यां
,,	६	कृच्छ्रं			...	१९२	२	कृच्छ्ः
,,	९	प्राणं	१४२	९	तद्वत्	,,	६	प्रमाणं
,,	१४	प्रमदापन्नस्या			...	१९३	४	प्रमादावस्कन्नस्या
,,	१५	वरयेयुः			...	,,	५	वारयेयुः
,,	१८	पात्रोऽष्ट			...	,,	७	प्रतिपातोऽष्ट
२४१	२	कौषय	,,	२०	तद्वत्	१९४	२	कौषध
,,	९	वर्धकिपो	,,	२६	तद्वत्	,,	९	ब्रन्धकीपो
,,	१२	करुकर्म	१४३	२	तद्वत्	,,	११	करमकर्मं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	१६	बन्धकिपो			...	१९५	३	बन्धकीपो
२४२	९	मौपपादिकं	,,	१६	तद्वत्	१९६	७	भौमवादिक
,,	१२	भयं रूप	,,	१९	तद्वत्	,,	९	भयं प्ररूप
,,	१३	सुराङ्गा			...	१९७	१	सुरुङ्गा
,,	,,	कोपेनागम			...	,,	२	कूपे नागम
,,	१४	हिरण्यापहरणे			...	,,	,,	हिरण्योपहारेण
,,	,,	चैत्र			...	,,	३	चैत्य
,,	१५	बन्ध	,,	२२	तद्वत्	,,	४	बद्ध
,,	१६	सुपचाय्य	,,	२३	तद्वत्	,,	५	मवपाय्य
२४३	७	सर्वास्वन्या			...	१९८	७	सर्वस्वान्या
,,	१०	त्यक्तोपश्रद्धे			...	१९९	१	त्यक्तो वा श्रद्धे
२४४	४	पचारिकं			...	२००	,,	पहारिकं
,,	६	नाया वा पुत्रो मे यव्याहत इत्यव-रूपिता	१४४	२०	नाया वा पुत्रो मे त्वया हत इत्य-वरूपिता	,,	३	नया वा पुत्रो मे त्वया हत इत्यव-रूपितः
,,	८	यास्तीक्ष्णा			...	,,	४	यां तीक्ष्णा
,,	११	कुर्वाणस्तेन क्रू	,,	२४	तद्वत्	,,	८	कुर्वाणः स्तेनक्रू
,,	१३	गदमगदा	,,	२५	तद्वत्	,,	९	गरमगरा
२४५	२	समुदायवादेन	१४५	६	समुदयवादेन	२०२	२	समुदायपादेन
,,	६	नास्वद्य	,,	९	तद्वत्	,,	५	नास्वाद्य
,,	१०	नायकापौ	,,	१२	नायकाः पौ	,,	९	नायकपौ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२४५	११	ध्रान्तपाला	१४५	१२	तद्वत्	२०३	१	ध्रूपाला
,,	१५	पाला: च	,,	१६	तद्वत्	,,	५	पालाश्च च
,,	१६	नीकचि	,,	,,	तद्वत्	,,	६	नीकस्थचि
२४६	१४	रिण: तृ			...	२०५	२	रिणोऽर्धतृ
२४७	३	भूतानां च			...	२०६	१	भूतानामभूतानां च
२४८	१४	आदिष्ट: प्र	१४७	१२	तद्वत्	२०९	५	आयुक्तप्र
,,	१५	क्रुष्ट: विप्रकृष्ट: परा	,,	१३	तद्वत्	,,	६	क्रुष्टविप्रकृष्ट: । वरा
,,	१६	सभ्यप्र			...	,,	,,	सभ्यमप्र
,,	१९	वाक्याप	,,	१७	तद्वत्	,,	९	वाक्याव
२४९	२	परार्थेद्	,,	२२	तद्वत्	२१०	४	परार्थे दे
,,	७	दृष्ट्वा चित्ताज्ञा	१४८	१	दुष्टाश्चित्तज्ञा	२११	१	दृष्टाश्चित्तज्ञा
,,	८	अलिहारस्यष्वभि .... हासांश्च			...	,,	२	अभिहास्येष्वभिहसेद् घोरहासांश्च
,,	९	परे	,,	३	तद्वत्	,,	३	स्वयं
२५०	४	शेषये			....	२१२	४	विशेषये

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	९	चरति ॥ प्रज्ञादर्श	,,	१७	तद्वत्	,,	८	चरन्ति प्रज्ञाः । दर्श
,,	११	विक्तो	,,	१९	तद्वत्	२१३	२	विक्ते
,,	१४	परोक्षं	,,	२१	तद्वत्	,,	४	परोक्षे
२५१	१	निभदः	१४९	१	तद्वत्	,,	९	निर्भोगः
,,	,,	त्तिपरि			...	,,	,,	त्तिः परि
,,	३	समदोषनिन्दा	,,	३	तद्वत्	२१४	२	समनिन्दा
,,	४	नपेक्ष	,,	४	तद्वत्	,,	३	नवेक्ष
,,	,,	प्रविष्टाव			...	,,	,,	पृष्टाव
,,	१३	प्रतिवरणे श्रुनम्	,,	१०	प्रतिवरणे ...	२१६	२	प्रतिरवणे श्रुनः
,,	१४	मानाप			...	,,	३	मानाव
२५२	१३	बाह्याबाधां			...	२१९	२	बह्वाबाधां
,,	२०	दाण्डधर्मि	१५०	६	तद्वत्	,,	९	दाण्डकर्मि
२५४	१	कोपकर्माधर्मि			...	२२१	७	कोपकसधर्मि
,,	६	क्रियाम्			...	,,	११	क्रियताम्
,,	८	माल्याः			...	,,	१३	मात्यः
,,	१५	ऋतेन			...	२२२	७	ऋतौ
,,	१८	यौव्वनं (स?)	१५१	१४	यौवनेऽस्य	,,	१०	यौवनस्थं
,,	२०	गूढासार			...	२२३	१	गूढसार
२५५	१९	प्रज्ञाप्रगल्भस्मृ			...	२२५	८	वाग्मी प्रगल्भः स्मृ
,,	२०	दण्डनायुप	१५२	१०	तद्वत्	२२६	१	दण्डनाय्युप

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२५६	१	संवृतादी			...	२२६	३	संवृतोऽदी
,,	२	शक्यस्मितो	१५२	१४	शुक्लस्मितो	,,	४	शङ्कः स्मितो
,,	१३	दीर्घम			...	२२७	९	दीर्घाम
,,	१४	वासेष्ववि	,,	२४	तद्वत्	२२८	१	वासेष्वपि
,,	२०	श्रीज			....	,,	५	श्रीजी
२५८	३	पावति			...	२३१	१	यापयति
,,	४	योगोऽय: ।			...	,,	२	योगोऽयः । अनिष्टेनानयः
,,	८	भूम्यन्तरा			...	,,	६	भूम्यनन्तरा
२५९	१	भूम्यन्त			...	२३३	३	भूम्यनन्त
२६०	,,	च्छितो			...	२३४	९	चितो
,,	९	संहित	१५५	२	तद्वत्	२३५	५	संहत
,,	११	च्छिद्यमानमु	,,	३	तद्वत्	,,	६	च्छिद्य न मामु
,,	१४	न्तराद्राज्ञ:	,,	७	तद्वत्	,,	९	न्तरान् राज्ञः
,,	१६	मध्येऽभ्युपहितः शत्रुः नेतुं मित्रस्य	,,	९	तद्वत्	२३६	१	मध्ये ह्युपहितः शत्रुर्नेतुर्मित्रस्य
,,	१७	बलवानिव			...	,,	२	बलवानपि

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

२६१	१८	साध्यकार्ये			...	२३८	५	साध्ये कार्ये
२६२	५	दयतरं			...	२३९	५	दयतरा
२६३	५	वहजन	१५६	१८	तद्वत्	२४१	४	वहं जन
,,	१९	कृतो			...	२४२	५	श्रितो
२६५	१०	रिगृही			...	२४४	९	रिविगृही
,,	११	अशक्यो	१५८	५	तद्वत्	२४५	१	अशक्ये
,,	१६	वान्तर्धिः	,,	९	तद्वत्	,,	६	वानन्तर्धिः
,,	१८	दिशेत्	,,	११	तद्वत्	,,	७	दिशन्
,,	१९	दुर्गपालाश्रयो			...	२४६	१	दुर्गापाश्रयो
२६६	६	वृद्धि			...	,,	७	वृत्ति
,,	१०	वा प्रियेऽस्य			...	२४७	१	वाप्रियोऽस्य
२६७	१	कान्तः सि			...	२४८	५	कान्तासि
,,	१०	चारिताः	१५९	१२	तद्वत्	२४९	१	चकिताः
,,	१२	श्वेत् परम्र	,,	१४	तद्वत्	,,	२	श्वेत् म्र
,,	,,	चारिताः	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	चरिताः
,,	१६	प्रकृत्य	,,	१७	तद्वत्	,,	६	प्रतिकृत्य
२६९	२	क्षमस्त्री			...	२५१	११	क्षमः स्त्री
,,	४	दानाभिभा	१६०	१३	तद्वत्	२५२	१	दानादभा
,,	५	वागुरान्वितम्	,,	१४	तद्वत्	,,	२	वा गरान्वितम्
,,	१२	दपक्रयः			...	२५३	१	दवक्रयः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२६९	१३	परिभूषणः	१६०	२२	परिदूषणः	२५३	२	परदूषणः
,,	१४	दुपक्षणं पूर्वं प			...	,,	३	दुवेक्षणं पूर्वोप
२७०	६	र्थं आशनमासनं, अपायानामग्र			...	२५४	५	र्थमासनम् । उपायानामग्र
,,	७	रपिवि			...	,,	७	ररिवि
,,	१३	कर्मण्य	१६१	९	तद्वत्	२५५	४	कर्माण्य
,,	१५	चारिता:	,,	११	तद्वत्	,,	६	चरिता:
२७१	३	साव्यग्र	,,	१९	तद्वत्	२५६	२	साव्याभिप्र
,,	९	परि			...	,,	७	पर
,,	११	सने तु			...	२५७	३	सनहेतु
,,	१७	निसग्नः क्षीण			...	२५८	१	निमित्तक्षीण
२७२	८	तरस्मि			...	२५९	२	तमस्मि
,,	,,	निर्दि	१६२	१३	तद्वत्	,,	४	निर्वि
२७३	१	स या	,,	२३	स हि या	२६१	४	हि या
,,	६	व्यस	,,	२६	तद्वत्	,,	८	हि व्यस
,,	१६	ना अवग्रह			...	२६२	७	नावग्रह

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

२७४	५	अपक्षे			...	२६३	४	अवक्षे
,,	१४	स्वानां			...	२६४	२	स्वयं
,,	१९	विधावपि	१६४	५	वधेन वा	,,	७	वधेन च
२७५	६	सिद्धिं			...	२६५	२	सन्धि
,,	१०	युक्तः			...	,,	५	यत्तः
,,	१५	युक्तौ	,,	१९	तद्वत्	२६६	२	युक्तेन
२७६	१	च गन्तु			...	,,	७	चोपगन्तु
,,	३	तौ द्विद्वि	,,	२६	तद्वत्	२६७	२	तौ हि द्वि
,,	४	र्था ज्या	,,	२७	तद्वत्	,,	३	र्थाज्ज्या
,,	,,	मपसृजेत्			...	,,	,,	मपस्रवेत्
,,	६	दवसरेऽस्यक्तः			...	,,	५	दपसरेत् यत्तः
,,	१०	दमर्घ्यं			...	,,	९	दल्पमर्घ्यं
,,	११	प्रगृह्य	१६५	७	तद्वत्	,,	१०	प्रहत्य
२७७	१८	प्रहर्षो			...	२७०	,,	प्रवर्षो
,,	२०	इत्येत-	१६६	२	तद्वत्	२७१	१	इति, त
२७८	१४	जित्वा पक्षस	,,	१३	छित्वा पक्षस	२७२	३	छित्वा पक्षं स
२७९	१	स्यावर्त			...	,,	९	स्यानुवर्त
,,	३	अवस			...	२७३	१	अपस
२८०	७	असन्धेयत्वेन	१६७	,,	तद्वत्	२७५	६	असन्धेयेन
,,	१०	मपशी			...	,,	९	मवशी

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२८०	१४	दूष्यं पर	१६७	२०	तद्वत्	२७६	४	दूष्य पर
,,	१६	प्रेप्सुर्द			...	,,	६	प्रेप्सुं द
२८१	१	विश्रमः			...	२७७	३	विक्रमः
,,	४	योगभूमोप			...	,,	६	योगगूढोप
,,	११	ष्यति । यात			...	२७८	३	ष्यति, पार्ष्णिग्राहं वारयिष्यति, यात
,,	१२	बलवद्दै	१६८	११	तद्वत्	,,	४	बलद्दै
,,	१३	यिष्यति; बह्वाबाधे मेऽवधिक			...	,,	५	यिष्यति, परस्य वारयिष्यति, बह्वाबाधे मे पथि क
२८३	१४	ज्यायांसं वा हीनं वा यात	१६९	२१	तद्वत्	२८३	३	ज्यायान् वा हीनं यात
२८४	१०	व्यो हि यास्य			...	२८५	२	व्योऽभियास्य
,,	११	कामो सा			...	,,	,,	कामो वां सा
,,	१२	णितः	१७०	१०	तद्वत्	,,	३	णिता
,,	१४	स्वारब्धं वा यात्रासिद्धं	,,	१२	स्वारब्धां वा यात्रासिद्धं	,,	६	स्वारब्धायां वा यात्रायां सिद्धिं
२८५	९	मपेक्षे	,,	२३	तद्वत्	२८७	३	मवेक्षे
,,	१९	मं चानु			...	२८९	१	मं स्वनु

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

२८६	१२	स्रापये			...	२९०	७	स्रावये
,,	१६	क्तस्सन्धिविक्रमः	१७१	२३	तद्वत्	२९१	२	क्ताः सन्धिविक्रमाः
२८७	३	भित्रहिरण्यलाभात्			...	२९२	३	मित्रं हिरण्यलाभात्
२८८	४	समुत्थाल्पं			...	२९४	६	समुत्थमल्पं
२८९	३	तत्याच	१७३	९	तद्वत्	२९६	३	तत्यं च
,,	१४	तं वा लघु	,,	१९	तद्वत्	२९७	५	तं यल्लघु
,,	१६	एकार्थनार्थ	,,	२१	तद्वत्	,,	७	एकार्थानर्थ
२९०	३	पूज्यं स	१७४	१	तद्वत्	२९८	५	पूज्यस
,,	१०	समुपेक्षेत	,,	८	तद्वत्	२९९	४	समपेक्षेत
,,	१२	सम्पादकः			...	,,	६	संवादकः
२९१	३	र्थस			...	३०१	३	र्थः स
,,	६	सौन्दर्य			...	,,	६	सौकर्यं
,,	८	स्थितशत्रु	,,	२४	तद्वत्	,,	८	स्थिरं शत्रु
,,	९	रक्षणं मि	,,	२५	तद्वत्	,,	९	रक्षणममि
,,	११	भवान्ति	१७५	१	तद्वत्	३०२	२	भवति
,,	१२	च्छेदेन नीचभूमि			...	,,	३	च्छेदनी च भूमि
२९२	६	धारण			...	३०३	९	धारणा
,,	१५	मर्दास्कन्दनिस्रा	,,	२२	तद्वत्	३०४	,,	मर्दावस्कन्दनिःस्रा
,,	२०	दुरवरोधि	,,	२६	तद्वत्	३०५	३	दुरुपरोधि
२९४	७	सूल्या...........मारम्भः	१७६	२१	तद्वत्	३०८	५	सूला ... ...मारम्भाः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. 1—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
२९४	१७	दोषः	१७७	५	तद्वत्	३०९	५	दोषा
२९५	१	चान्ये	,,	७	तद्वत्	,,	७	श्चान्ये
,,	,,	रक्षवती	,,	,,	तद्वत्	,,	८	रक्षकवती
,,	६	निवेशात्तु	,,	११	तद्वत्	३१०	४	निवेशां तु
,,	८	ज्ञका			...	,,	६	ज्ञनका
,,	९	लोऽरा	,,	१४	तद्वत्	,,	७	लो रा
,,	११	क्षयभया	,,	१५	तद्वत्	,,	९	क्षयव्ययभया
,,	१५	वृत्तिं निवि	,,	१८	तद्वत्	३११	४	वृत्तिर्निवि
२९८	१३	क्तास्सुव	१७९	१२	तद्वत्	३१७	५	क्तासुव
२९९	१४	शक्तिलब्ध			...	३२०	४	शक्तिरलब्ध
३००	८	योगिनोः	१८०	१४	तद्वत्	३२२	१	योगिनः
,,	१५	सन्धिः	,,	१९	तद्वत्	३२३	,,	सिद्धिः
,,	१८	वृद्धिमि			...	,,	५	वृद्धमि
,,	२०	लाभाव	,,	२३	तद्वत्	,,	६	लाभाप
३०१	२	,,	,,	२५	तद्वत्	,,	७	,,

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	५	शङ्कया	१८१	१	तद्वत्	,,	१०	शक्या
,,	६	मूला	,,	३	तद्वत्	३२४	२	मूल
,,	११	व्यवसा	,,	७	तद्वत्	,,	६	व्यपसा
,,	१३	लाभावग	,,	९	लाभाग	३२५	१	लाभापग
३०४	४	प्रधानभा			...	३३१	,,	प्रधानाभा
,,	६	पूर्वान्यतरा	१८३	४	तद्वत्	,,	३	पूर्वानुत्तरा
,,	८	यौवना			...	,,	५	यापना
,,	१९	सच्छ्रेयः			...	३३३	४	सद्यः श्रेयः
३०५	१	प्रभव	,,	१६	तद्वत्	,,	५	प्रभाव
,,	२	,,	,,	१७	तद्वत्	,,	,,	,,
,,	१२	गवाश्वरथोष्ट्रा	,,	२३	तद्वत्	३३४	७	गवाश्वखरोष्ट्रा
,,	१६	सित्रा(श्रा)प्र	,,	२६	सित्राप्र	३३५	१	सिश्रः प्र
३०६	४	तुल्यमन्त्र	१८४	८	तद्वत्	३३६	४	तुल्यबलमन्त्र
,,	१५	कुर्यात् ।			...	३३७	६	कुर्यात् । स्वयं च क्षय
३०७	१	ग्राहासारं			...	३३८	२	ग्राहमासारं
,,	११	सूलामि			...	,,	११	मूलं मि
,,	१८	प्रायसैन्य			...	३३९	६	प्रायः सैन्य
,,	,,	पतद्गतः	१८५	११	तद्वत्	,,	७	पद्गतः
३०८	६	च दर्पणः			...	३४१	२	च स्वदर्पणः
,,	७	चारित			...	,,	३	चारिक

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३०८	८	पेकाश्व पण्य	१८५	२०	तद्वत्	३४१	४	पेकाश्वपण्य
,,	११	वृत्तिमन्यां	,,	२३	तद्वत्	,,	६	वृत्तिरन्यां
३०९	२	यतस्तु	१८६	८	तद्वत्	३४३	२	यतः स्व
,,	३	पार्ष्णिरनपसा	,,	९	तद्वत्	,,	३	पार्ष्णिरनासा
,,	१७	सारकुप्येन	,,	२०	तद्वत्	३४५	,,	सारफल्गुकुप्येन
३१०	६	तत्कुलीनमशत्रोः	१८७	३	तद्वत्	३४६	,,	तत्कुलीनं, शत्रोः
,,	१७	यस्याश्वाप			...	३४७	५	यश्वास्याप
३११	६	युक्तास्ते			...	३४८	४	यत्तास्ते
,,	,,	स्वयं राज्यं	,,	२०	तद्वत्	,,	,,	स्वयं वा राज्यम् ।
,,	१४	बालसन्धिः			...	३४९	,,	चलः सन्धिः
३१२	८	यो दूष्यापत्यं	१८८	१३	यो दूष्यादूष्यामात्यं दूष्यापत्यं	३५०	९	यो दूष्यामात्यं दूष्यापत्यं
,,	१२	छादाय परेषामेवानर्थाय	,,	१६	छादायादा परेषामेवानर्थाय	३५१	२	छादायादा परेषामेवार्थाय
,,	१३	शूरं प्राज्ञं	,,	१८	तद्वत्	,,	३	प्राज्ञं शूरं
,,	१८	योरजात्य	,,	२२	तद्वत्	३५२	१	योर्जात्य
३१३	८	शेषप्रवृत्ति	१८९	४	तद्वत्	३५३	,,	शेषवृत्ति

,,	१०	सफल			...	,,	३	समफल
३१४	४	परिवारकात्मना			...	३५५	५	परिचारकच्छद्मना
,,	८	क्षिपु सम	,,	१९	तद्वत्	,,	७	क्षिपु रसम
,,	१२	युः। आरक्षिणां वैदे	,,	२३	तद्वत्	३५६	४	युः। (आराक्षणां ?) वैदे
,,	१४	च्छेदवात			....	,,	७	च्छेदखात
३१५	,,	मस्यात्मतृ	१९०	१५	तद्वत्	३५९	२	मस्यात्मा तृ
३१६	७	मपगृ			...	३६०	५	मवगृ
,,	८	मध्यमेतरमित्रस्य	१९१	१	तद्वत्	,,	६	मध्यमेन मित्रस्य
,,	९	कः सन्धि			...	,,	७	कर्मसन्धिम्
,,	१५	विजिगीष्वोस्तयो	,,	८	तद्वत्	३६१	६	विजिगीषोर्वा तयो
,,	१६	सुपेयात्। एवं			...	,,	७	सुपेयात्। अमित्रं वास्य मध्यमो लि- प्सेत, सन्धिमुपेयात्। एवं
३१७	६	कुर्यादुदासीनं	,,	१८	तद्वत्	३६३	२	कुर्यात्. मध्यममुदासीनं
,,	१४	धिंप्रति			...	३६४	४	धिः प्रति
,,	१८	वरम्			...	३६५	२	परम्
३१८	१४	तत्रान्यद्दण्डा	१९२	,,	तद्वत्	३६६	८	तत्रान्यं दण्डा
,,	१७	अमित्रव्यसनो			...	३६७	१	मित्रव्यसनतो
,,	१९	सद्विरज्यति			...	,,	३	यद् विरज्यति

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
								PART III
३१९	१२	व्यं च' इति	१९३	९	तद्वत्	१	९	व्यं चेति
,,	१५	सङ्गपीडा			...	२	१	सङ्गः पीडा
३२०	४	कर्मदण्डा	,,	१५	तद्वत्	३	२	कर्म दण्ड
,,	१७	कोशदण्डः			....	४	६	कोशो दण्डः
३२१	५	पौरजान	१९४	८	तद्वत्	५	५	पौरा जान
,,	७	दण्डाः सेतु			...	,,	८	दण्डसेतु
३२२	१	ध्रुवं			...	७	७	ध्रुवः
,,	२	दण्डः परं गच्छति			...	,,	८	दण्डः पिण्डयितुं, दण्डवता च कोशः। स्वामिनश्चासन्नवृत्तित्वादमात्यस्थ-र्मो दण्ड इति। नेति कौटल्यः। कोशमूलो हि दण्डः। कोशाभावे दण्डः परं गच्छति
,,	५	कोशदण्डस्य			...	८	४	कोशस्य दण्डस्य
३२३	१२	वैराज्यं तु जीवतः			....	१३	१	वैराज्यं तु प्रकृतिचित्तग्रहणापेक्षि य-थास्थितमन्यैर्भुज्यत इत्याचार्याः।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

								नेति कौटल्यः — पितापुत्रयोर्भ्रा-त्रोर्वा द्वैराज्यं तुल्ययोगक्षेममा-त्यावग्रहं वर्तयेतेति । वैराज्ये तु जीवतः
३२४	१०	प्वगूढः सुखंमुच्छेत्तुं			...	१५	४	प्वरूढः सुखः समुच्छेत्तुं
,,	११	रोग्यपरोगी	१९६	१९	तद्वत्	,,	,,	रोग्यपापरोगी
,,	१८	अनुयोगे साद्गुण्यम्	,,	२५	तद्वत्	,,	१२	अनुरागे सार्वगुण्यम्
३२५	११	क्षयंव्यनिमित्तमति	१९७	१०	क्षयव्यसननिमित्तमति	१७	६	क्षयव्ययनिमित्तमरि
,,	१३	वैरायतन	,,	११	तद्वत्	,,	८	वैरयातन
,,	१४	ज्ञातवधो	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	ज्ञावधो
,,	१८	दुःखसङ्गतश्च			...	१८	४	दुःखासङ्गश्च
३२६	२	श्रापगृ	,,	१७	तद्वत्	,,	६	श्रावगृ
,,	३	प्राणवा	,,	१९	तद्वत्	१९	१	प्राणाबा
,,	५	प्रतीकारो	,,	२१	तद्वत्	,,	२	प्रीतिकरो
,,	१२	दान			...	,,	९	अदान
३२७	९	मेदस्वेद			...	२१	४	मेदःस्वेद
,,	१०	कोप्रस्थाने हि तेषु			...	,,	५	कोपभयस्थानेहितेषु
,,	१९	कार्यातिपात			...	२२	४	कार्यनिर्वेदः कालातिपात
३२८	११	पणनिनिमि			...	२३	६	पणनिमि
३२९	४	सर्वं हि			...	२५	३	सर्वदाहि

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम् .	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३२९	५	पशमनं तार्याबाधकमुक्तं उदक	१९९	२०	तद्वत्	२५	३	पगमनं तार्याबाधमुदक
,,	१४	क्षुद्रकक्षयः कर्मानु			...	२६	२	क्षुद्रकक्षयः कर्मणामयोगक्षेमं करोति । मुख्यक्षयः कर्मानु
,,	१६	शक्यं			...	,,	४	शक्यः
,,	१७	कारणान्न मुख्य	२००	४	तद्वत्	,,	५	काणां न मुख्य
,,	१९	अपकाराभ्यां			...	,,	७	दण्डकराभ्यां
३३०	१२	वाग्जीवनवैदे	,,	१९	तद्वत्	२८	२	वाग्जीवनरूपाजीवावैदे
३३१	४	कार्यावग्रह	२०१	२	तद्वत्	२९	४	कार्यानुग्रह
,,	१२	हर्ता पूर्व	,,	८	तद्वत्	३०	२	हर्ता तु पूर्व
,,	१४	प्रसर्य	,,	१०	तद्वत्	,,	४	प्रसङ्ग
,,	१५	कस्तु			...	,,	५	कास्तु
,,	,,	यति			...	,,	,,	यन्ति
३३२	७	रात्रिस्त्री			...	३२	१	रात्रिसत्र
,,	९	कोपकाव्य			...	,,	२	कोपकाश्च । व्य
,,	१२	कल्पाः			...	,,	५	अल्पाः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	१३	सुखात्	,,	२६	तद्वत्	,,	६	सुखा
,,	१८	द्दष्टा	२०२	४	तद्वत्	३३	१	दुष्टा
,,	२०	नामापाद्या	,,	६	तद्वत्	,,	४	नामापद्या
३३४	४	क्षीणयुग्य			...	३६	२	क्षीणसन्यत्राहवे क्षीणयुग्य
,,	७	योग्यशस्त्रा	२०३	४	तद्वत्	,,	५	योग्ययुग्यशस्त्रा
,,	१०	सृतम्	,,	६	तद्वत्	,,	८	सृतमुख्यम्
,,	१५	क्रान्तममन्त्र	,,	१०	तद्वत्	३७	३	क्रान्तम् मत्र
,,	१६	सत्रि	,,	,,	तद्वत्	,,	४	सत्र
,,	१८	पृथकूज्ञानस्थानमतिस्कन्धावारं			...	,,	५	पृथग्यानस्थानमतिसन्धातारं
,,	१९	समासं परिणतैक	,,	१३	तद्वत्	,,	६	समासमरिणैक
३३५	६	सपस्त्रा	,,	१८	तद्वत्	३८	२	मवस्त्रा
,,	१३	सन्धानम्	,,	२५	तद्वत्	,,	९	संहितम्
३३६	७	हि युक्तं			...	४०	६	नियुक्तं
,,	११	शक्तितो	२०४	१८	तद्वत्	४१	२	भक्तितो
३३७	९	जेतुः			...	४४	१	जेतुम्
,,	१५	वन्तश्च	२०५	१२	तद्वत्	,,	७	वतश्च
,,	२०	वृष्टिरिवोह्मति			...	,,	११	वृष्टिरिवोपहन्ति
३३८	२	प्रभावत	,,	१८	तद्वत्	४५	२	प्रभाववत
,,	६	पात			...	,,	६	पार्वत
३३०	४	भ्युच्छ्रितः			...	४७	२	भ्युचितः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३३९	४	स्यांशमूले	२०६	१०	तद्वत्	४७	२	स्यांशं मूले
,,	६	दक्षिणपु	,,	१२	तद्वत्	,,	३	क्षीणपु
,,	१५	शीर्षीं तैर्षी	,,	१९	तद्वत्	४८	४	शीर्षं तैषं
,,	१६	त्रीं वैशाखीं	,,	२०	तद्वत्	,,	,,	त्रं वैशाखं
,,	,,	मूलीयामाषाढीं	,,	२१	तद्वत्	,,	५	मूलीयमाषाढं
,,	१७	चतुर्थीं	,,	२२	तद्वत्	,,	६	चतुर्थीम्
,,	१९	श्र इत्याचा			....	४९	१	श्राचा
३४०	७	श्रान्तरपक्षारा चण्डी भवन्ति			...	,,	५	श्रान्तरवक्षाराश्रान्धीभवन्ति
३४१	२	सम्पादिते	२०७	१६	तद्वत्	५१	६	सम्पाते
,,	८	अल्पस्वापं शान्तोपजापमवि	,,	२१.	अल्पपापं शान्तोपजाषं वि	५२	३	अल्पसम्पातं शान्तोपजापं वि
,,	१६	टवीनगरी	२०८	२	तद्वत्	,,	१०	टवीं नगरी
,,	१९	साधयि	,,	५	तद्वत्	५३	३	सादयि
३४२	१०	हिकमभक्तवेतनं विलोमदष्टिप्र	,,	१४	हिकमभक्तवेतनं विलोमवृष्टिप्र	५४	५	हिकम् । भक्तवेतनविलोपविष्टिप्र
,,	१३	मपगृ			...	५५	१	मवगृ
,,	१४	सं वास			...	,,	२	सं वा वास

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

३४४	७	एवंभूते भृते भृत्यमित्रक्षयाय प्रयुञ्जीत ।	२०९	१९	एवंभूते भृते भृत्यमित्रक्षयव्ययान् ग्रसन्ते......	५९	४	एवम्भूते भृत्यमित्रक्षयव्यया ग्रसन्ते । तस्मात् सहस्रैकीय: पुरस्ताल्लाभस्यायोग:, शतैकीयो वा पश्चात्कोप इति न यायात् । सूचीमुखा ह्यनर्था इति लोकप्रवाद: । पश्चात्कोपे सामदानभेददण्डान् प्रयुञ्जीत ।
,,	१२	न यायाद्वा	२१०	२	तद्वत्	६१	१	न वा यायात्
,,	१४	तर	,,	४	तद्वत्	,,	३	तम
,,	१६	मपत्रा	,,	६	तद्वत्	,,	५	मवस्रा
३४५	५	मादिवर्जा			...	६२	६	मन्त्र्यादिवर्जा
,,	,,	तर	,,	१३	तद्वत्	,,	,,	तम
,,	११	अमित्रात्सत्री	,,	१८	तद्वत्	६३	३	अमित्राद्वा सत्री
,,	१७	संश्रयं भेदोऽसौ			...	६४	१	संश्रयं भेदयेद् असौ
,,	१८	व्यक्त	,,	२५	तद्वत्	,,	३	त्यक्त
,,	१९	करणेन वाहयेत्	,,	२६	तद्वत्	,,	४	करणेनावाहयेत्
३४६	७	निष्यतीति	२११	७	तद्वत्	६५	३	निष्पति
,,	८	भूयात् न कृत्य	,,	८	तद्वत्	,,	४	भूयान् कृत्य
,,	९	स्मिन् अविश			...	,,	,,	स्मिन्नपि श
,,	१०	व्यक्त	,,	१०	तद्वत्	,,	५	त्यक्त
,,	१४	साध्वीनो			...	,,	९	स्वाधीनो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३४७	११	कोप			...	६७	४	प्रकोप
,,	१९	अपवाह	२१२	१०	तद्वत्	६८	१	आवाह
,,	,,	प्रयोगेण	,,	११	तद्वत्	,,	२	प्रतियोगेन
३४८	१&२	करिष्यासि; तदमित्रं विरक्तं			....	,,	३	करिष्यासि । मित्रमवरुद्धं वास्य प्रतिपादयिष्यामि । मित्रस्य स्वस्य वा देशस्य पीडामत्रस्थस्तस्करेभ्यः परेभ्यश्च प्रतिकरिष्यामि । मित्रमाश्रयं वास्य वैगुण्यं ग्राहयिष्यामि । तद्मित्रविरक्तं
,,	७	प्रकोप	,,	१९	तद्वत्	,,	१०	प्रकोपक
,,	८	लाभो लभ्य	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	लाभोऽलभ्य
,,	१२	प्रसाद			...	६९	३	प्रसादक
३४९	२	जपाजपौ			...	७०	४	जवाजवौ
,,	५	विघ्नः			...	,,	७	विघ्नाः
,,	६	धार्मिकत्वं अत्याहितत्वं	२१३	५	धार्मिकत्वमत्यागित्वं	,,	८	दाम्भिकत्वम् अत्याशित्वं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	७	सानोदारा	,,	६	तद्वत्	७१	१	मानो दौरा
,,	८	मक्षितिकार:	,,	७	तद्वत्	,,	,,	मनिकार:
,,	१२	साधना:	,,	१०	तद्वत्	,,	५	नाधना:
३५०	८	योगप्रति			...	७३	८	योगे प्रति
,,	१२	श्रात्मन इति	,,	२२	तद्वत्	७४	३	श्रात्मनोऽन्य इति
,,	१६	ञ्जना बाह्या	,,	२५	तद्वत्	७५	१	ञ्जना वा बाह्या
,,	,,	राजदूष्य			...	,,	२	राजादूष्य
३५१	१	योगसुप	२१४	५	तद्वत्	७६	१	योग उप
,,	१०	दयावेक्ष	,,	१४	तद्वत्	७७	,,	दयापेक्ष
,,	१२	असौ च	,,	१७	तद्वत्	,,	४	असौ चासौ च
,,	,,	जपति भेदो	,,	,,	तद्वत्	,,	५	जपति । इति भेद:
,,	१८	शुद्धिं			...	,,	१०	गुर्वी
३५२	९	यत्न	२१५	४	तद्वत्	८०	१	यत्त
,,	१०	यत्ता सि	,,	५	तद्वत्	,,	२	यत्तासि
,,	१४	रा हि मित्रेण सिद्धि	,,	८	तद्वत्	,,	६	रो हि मित्रेण सन्धि
,,	१६	मित्रसङ्घ	,,	१०	तद्वत्	,,	८	मित्रामित्रसङ्घ
३५३	१४	यातव्याल	,,	२४	तद्वत्	८२	६	यातव्याल्ल
३५४	१३	ब्रुवाणा: स्व	२१६	१४	तद्वद्	८४	७	ब्रुवाणा: । तं सत्रिण:—स्व
३५५	८	सिद्धि:			...	८७	१	सन्धि:
,,	१०	वैरद्वेषो			...	,,	३	वैरं द्वेषो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३५५	१४	राज्याब्धि	२१७	८	तद्वत्	८७	७	राज्यं नि
,,	१५	सिर्वा	,,	९	तद्वत्	,,	८	र्वा
,,	,,	सङ्कुच्छि	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	सङ्काश्छि
,,	१७	पीतं सगळव	,,	११	तद्वत्	८८	१	वितंसगिलव
,,	,,	शठम्	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	शठः
३५६	६	सवासः			...	८९	६	सग्रासः
,,	९	गस्यो वा ला	,,	२२	तद्वत्	९०	१	गस्यो ला
,,	१३	तयोः अनर्थो	,,	२५	तद्वत्	,,	५	तयोः अर्थो नवेति अनर्थो
,,	१५	शत्रुं मित्र	२१८	१	तद्वत्	,,	७	शत्रुमित्र
,,	१६	संशयः । तेषा	,,	२	तद्वत्	,,	८	संशयः । बलवत्सामन्तो भूमिमादातुमर्थोऽनर्थ इति संशयः । ज्यायसा सम्भूययानमनर्थोऽर्थ इति संशयः । तेषा
,,	१९	इत्यनर्थ	,,	५	तद्वत्	९१	३	इत्यनुबन्ध
३५७	१	ग्रहफ	,,	७	तद्वत्	,,	६	ग्रहः फ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	६	तेषां	,,	१०	तद्वत्	९२	४	तस्य
,,	८	र्थाद्भवति	,,	१२	तद्वत्	,,	५	र्थापद् भवति
,,	१२	मित्रगृ			...	९३	३	मित्रविगृ
,,	१७	मनतिपातनमूनोपायेन	,,	१९	तद्वत्	,,	७	मनतिपातिनम्, ऊनो· वां येन
,,	२१	नर्थान् साध	,,	२२	तद्वत्	९४	३	नर्थां साध
,,	,,	नर्थान्	,,	,,	तद्वत्	,,	४	नर्थां
३५८	१	नर्थान्	,,	२३	तद्वत्	,,	,,	नर्थां
,,	२	समुत्सृज्याव	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	सर्वमुत्सृज्याप
,,	,,	जीवत: पुनरावृत्ति:	,,	२४	तद्वत्	,,	५	जीविता पुनरापत्ति:
,,	८	संशय:	२१९	२	तद्वत्	९५	४	संशया
,,	१०	ख्यात:			....	,,	६	ख्याता
,,	११	नर्थार्थसंशयो भवति	,,	४	तद्वत्	,,	७	र्थानर्थसंशयापत्
,,	१२	ख्याता:			...	,,	८	ख्याता
३५९	२	यात्रामध्या	,,	१३	तद्वत्	९७	२	यात्रादिमध्या
,,	४	घातक्षय	,,	१५	तद्वत्	,,	४	घाते क्षय
,,	५	भूमिषु त्वचि			...	,,	५	भूमिष्ठस्य वि
,,	६	मध्येऽनर्थ			...	,,	६	मध्येऽर्थानर्थ
,,	७	यातृयात्रा			...	९८	१	यात्रा
३६१	२	असृष्टिरतिसृष्टि			...	१०२	६	अवृष्टिरतिवृष्टि
,,	१०	प्रशस्तवा	२२०	२४	तद्वत्	१०३	३	प्रशस्ते वा

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३६१	१७	मेथीप्रतती	२२१	६	मेथीप्रतती	१०४	३	मेथीप्रतति
,,	२०	मूलभूतानां स्थानं अश्वस्थानां बाह्यत:			...	,,	४	मौलभृतानां स्थानम् अश्वस्थानां सेनापतेश्च । तृतीये हस्तिन: श्रेण्य: प्रशास्ता च । चतुर्थे विष्टिर्नायको मित्रामित्राटवीबलं स्वपुरुषाधिष्ठितम् । वणिजो रूपाजीवाश्चानुमहापथम् । बाह्यत:
३६२	२	मात्सरक्ष			...	१०५	२	मारक्ष
,,	४	मुद्राक्षरणं			...	,,	३	मुद्रारक्षणं
,,	५	सेनानी	,,	१५	तद्वत्	,,	४	सेनानि
,,	,,	शासनमन्तपालो	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	शासनं शून्यपालो
,,	६	ग्रहणा	,,	१६	तद्वत्	,,	५	रक्षणानि
,,	१२	मन्द	,,	२१	तद्वत्	१०७	२	सध्वनि निवे
,,	१५	सैन्ये .... प्रयो	,,	२३	सैन्येष्वेव प्रयो	,,	४	सैन्येष्वायो
,,	१८	मासार: स्वभूमितो यायात् । ... ... पश्चात्सेनापतिर्यायात् , निविशेत	२२२	१	तद्वत्	,,	८	मासार:, कलत्रस्थानमपसार: । पश्चात् सेनापति: पर्यायाद्विविशेत ।

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

३६३	३	पथि द्वैधीभावे । आश्रय	,,	६	तद्वत्	१०८	३	पथिद्वैधीभावे स्वभूमितो यायात् । अभूमिष्ठानां हि स्वभूमिष्ठा युद्धे प्रतिलोमा भवन्ति । योजनमधमा, अध्यर्धं मध्यमा, द्वियोजनमुत्तमा, सम्भाव्या वा गतिः । आश्रय
,,	५	दण्डमित्रा	,,	८	तद्वत्	१०९	१	दण्डो मित्रा
,,	६	वृष्टि	,,	९	तद्वत्	,,	२	विष्टिः
,,	१५	स्कन्दनं	,,	१६	तद्वत्	११०	३	स्कन्नं
,,	१७	प्रस्थितेऽपि सन्नाहं			...	,,	५	प्रस्थिते विसन्नाहं
३६४	३	वा नदीदुर्गं साप	,,	२४	तद्वत्	१११	३	वनदुर्गं वा साप
,,	१०	शकटयुद्धम्	२२३	४	तद्वत्	११२	४	कूटयुद्धम्
,,	१६	हन्यात् । पुरस्ता			...	११३	१	हन्यात् । पृष्ठतोऽभिहत्य प्रचलं विमुखं वा पुरस्तात् सारबलेनाभिहन्यात् । ताभ्यां पार्श्वाभिघातौ व्याख्यातौ । यतो वा दूष्यफल्गुबलं ततोऽभिहन्यात् । पुरस्ता
३६५	३	गोत्रगृह			...	,,	११	गोग्रह
,,	५	रात्रावस्क			...	११४	१	रात्रावबस्क
,,	,,	नतसस्तसान्वा	,,	१९	नपसुप्तान्वा	,,	,,	नवसुप्तान् वा
,,	६	सपाट	,,	२०	तद्वत्	,,	२	सपाद

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३६५	७	हन्यात् । प्रतिसूर्यपातं			...	११४	३	हन्यात् । शुष्कचर्मवृत्तशर्कराकोशकैर्गोमहिषोष्ट्रयूथैर्वा प्रश्नुभिरकृतहस्त्यश्वं भिन्नमभिन्नः प्रतिनिवृत्तं हन्यात् । प्रतिसूर्यवातं
,,	९	धान्वनसङ्कट			...	,,	६	धान्वनवनसङ्कट
३६६	६	चाधि	२२४	११	तद्वत्	११६	,,	चानु
,,	१०	ध्वजमुण्डा			...	११७	१	ध्वजं मुण्डा
,,	१२	व्यूहानुष्ठा	,,	१६	तद्वत्	,,	३	व्यूहाधिष्ठा
३६७	२	क्षिण्यपुरु			...	११८	७	क्षिण्य: पुरु
,,	३	पात			...	११९	१	वात
३६८	४	ततीस्तम्भ	२२५	१९	तद्वत्	१२१	७	ततिस्तम्भ
,,	,,	सिकताभङ्गभ	,,	२०	तद्वत्	,,	,,	सिकतापङ्कभ-
,,	७	वृक्षा स्वल			...	१२२	२	वृक्षा ह्रस्वल
,,	८	तती	,,	२३	तद्वत्	,,	३	तति
,,	९	शैलविषमा निम्न	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	शैलनिम्न

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	,,	तती	,,	२४	तद्वत्	,,	४	ततिः
,,	१४	शराश्रयवती			...	,,	८	शराधानवती
३६९	१	शुद्धिस्था	२२६	७	तद्वत्	१२३	५	शुद्धिः स्था
,,	२	वृद्धिबा	,,	८	तद्वत्	,,	,,	वृद्धिर्वा
,,	८	वाहन	,,	१५	तद्वत्	१२५	१	वाहनापवाहन
३७०	१८	द्विरथो वृद्धिः ए	२२७	,,	द्विरथो वृद्धिरा एक	१२९	३	द्विरथोत्तरा वृद्धिरा एक
,,	,,	दश विषम			...	,,	४	दश समव्यूहप्रकृतयो भवन्ति। पक्ष-कक्षोरस्थानास्ततो विषमसंख्याने विषमव्यूहः। तस्यापि द्विरथोत्तरा वृद्धिरा एकविंशतिरथादित्येवमो-जा दश विषम
३७१	९	चक्रान्तेषु ह	,,	२७	तद्वत्	१३१	२	चक्रान्तयोर्ह
,,	,,	रथा: मुख्या	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	रथमुख्या
,,	१०	उरस्यहस्ति	२२८	१	तद्वत्	,,	,,	उरस्ये। हस्ति
,,	१९	वर्ष			...	१३२	७	वर्ष्म
३७२	४	वेगाभिहूलितो	,,	१३	तद्वत्	१३३	४	वेगोऽभिहुतो
,,	७	क्ष्यौर	,,	१५	क्षौर	१३४	१	क्षौर
,,	८	यस्य प			...	,,	३	यत् प
,,	,,	वीतं ह	,,	१७	तद्वत्	,,	,,	वीतह
,,	,,	मात्यकृतो	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	मात्यकं कृतो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३७२	९	तद्वि	२२८	१८	तद्वत्	१३४	४	तद् द्वि
३७३	३	ग्रहः	२२९	३	तद्वत्	१३६	,,	ग्रहे
,,	१०	प्रतिवृत्तिर्भोगः, पक्षौ			...	१३७	३	प्रतिग्रह इत्यौशनसो विभागः, पक्षौ
,,	१५	सुतरां	,,	१३	तद्वत्	,,	६	सरतां
,,	१७	कक्षाति	,,	१५	तद्वत्	१३८	१	कक्षाभि
,,	१८	पक्षकक्षाभ्यां	,,	,,	तद्वत्	,,	२	पक्षाभ्यां
,,	,,	एव निष्क्रान्तः	,,	१६	तद्वत्	,,	,,	एवातिक्रान्तः
,,	१९	स्याति	,,	१७	तद्वत्	,,	३	स्याभि
३७४	३	विजयस्त्वभि	,,	१९	तद्वत्	,,	५	विजयः; त्वभि
,,	५	ऊर्ध्वा रा			...	१३९	१	ऊर्ध्वरा
,,	९	वारि			...	,,	५	पारि
,,	१५	याणमर्ध			...	१४०	२	याणामर्ध
,,	,,	कर्काट			...	,,	३	कर्कट
३७५	१	जनयेन			...	१४१	२	जयेन
,,	७	कालयो	२३०	१२	तद्वत	१४२	३	कालसारयो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	९	दण्डैरु	,,	१४	तद्वत्	,,	४	यन्त्रैरु
,,	११	भूष्य			...	,,	६	दूष्य
३७६	३	सङ्घाभिसं	२३१	३	तद्वत्	१४४	३	सङ्घा हि सं
,,	४	ष्यान् प	,,	४	तद्वत्	,,	,,	ष्या: प
,,	,,	द्विगु	,,	,,	तद्वत्	,,	४	विगु
,,	६	काम्भो	,,	५	कम्बो	,,	६	काम्बो
,,	७	वृजि	,,	६	तद्वत्	,,	७	व्रजि
,,	१४	शिष्टच्छिन्दि	,,	१२	तद्वत्	१४५	६	शिष्टच्छन्दि
,,	१५	च्छिन्दि	,,	१३	तद्वत्	,,	,,	च्छन्दि
,,	,,	विवाहही			...	१४६	१	विवाहं हि
३७७	३	कृष्यायां	,,	२१	तद्वत्	,,	७	कृष्यां
,,	७	श्रोतरि			...	१४७	३	आतरि
,,	९	शौण्डिव्य			...	,,	५	शौण्डिकव्य
,,	१३	विक्रीता:	२३२	५	तद्वत्	,,	९	राजकीया:
,,	१४	रण्यका	,,	६	तद्वत्	१४८	१	ण्ये का
,,	१५	यापिते			...	,,	०	याचिते
,,	१७	टवि			...	,,	४	टवी
३७८	१	बन्धकि			...	,,	८	बन्धकी
,,	९	वा उपवनान्ते	,,	१९	तद्वत्	१४९	७	वा वनान्ते
,,	१३	अस्य वि	,,	२३	तद्वत्	१५०	३	आढ्यवि

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः	Mysore edition.	पृष्ठम्	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३७८	१४	राजनि			...	१५०	३	दायनि
,,	१५	इति । कौ	२३२	२५	तद्वत्	,,	४	इति । अदितिकौ
,,	,,	पन्नात्			...	,,	५	पन्नान्
,,	१६	शास्ती	,,	२६	तद्वत्	,,	,,	शांर्ता
,,	१९	दूष्यसङ्गमुख्यं मध्ये	२३३	३	तद्वत्	,,	९	दूष्यः सङ्गमुख्यमध्ये
३७९	१	अनिर्ग हिते			...	१५१	२	अनिगृहीते
,,	,,	तत्त			...	,,	३	ततस्त
,,	८	यौवनोद्भिक्तो			...	,,	९	यौवनोत्सिक्तो
,,	९	गतास्मि	,,	१३	तद्वत्	१५२	१	गृहीत्वागतास्मि
,,	१३	राजा । ते	,,	१७	राजास्ते	,,	५	राजादेते
,,	१५	सद्व्य			...	,,	७	सद्व
३८०	३	सपुत्रा			...	१५४	३	सर्वत्रा
,,	११	धर्मासुरलोभवि	२३४	६	तद्वत्	१५५	१	धर्मलोभासुरवि
,,	१८	पक्षस्य	,,	११	तद्वत्	,,	७	पक्षसस्य
३८१	५	कुण्ड			...	१५६	४	कुण्ठ

,,	७	मस्यै			...	,,	६	मस्मै
,,	९	अत्र	,,	२०	तद्वत्	,,	८	यद्व
३८२	४	मुख्या	२३५	४	तद्वत्	१५८	४	मुखा
,,	११	महे इति	,,	११	तद्वत्	,,	१०	म इति
,,	१४	...च्छेत् । तथा विप्र			...	,,	१२	यच्छेत् । तथाऽपि प्रति
,,	१८	मेकस्य	,,	१८	तद्वत्	१५९	४	मेकस्यां
,,	१९	कलहेऽपरा			...	,,	५	कलहे परा
,,	,,	परत्रावग			...	,,	,,	परत्रावग
३८३	१	भिरभि	,,	२१	तद्वत्	,,	७	भिरति
,,	५	दिष्टव्यञ्जनः			...	,,	११	दिष्टः सिद्धव्यञ्जनः
,,	६	सिद्धेस्सु			...	१६०	१	सिद्धे सु
,,	१३	रणप्र			...	,,	९	रसप्र
,,	,,	वचनादर्थं	२३६	५	तद्वत्	,,	,,	वचनमर्थं
,,	१६	रैकैकस्य	,,	७	तद्वत्	१६१	२	रैकैकमस्य
३८४	७	गत्वा			...	१६२	४	हत्वा
३८५	१	गृहे-स्वा	२३७	१	गृहस्वा	१६४	,,	गृहेषु स्वा
,,	३	चासन्ना	,,	३	तद्वत्	,,	६	चासन्नान्
,,	१९	भाष्यते	,,	१५	तद्वत्	१६५	१०	भापते
३८६	७	मन्तं	,,	२२	तद्वत्	१६६	५	मन्यं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३८६	९	ग्राहं वाऽस्य ब्रूयात्	२३७	२४	तद्वत्	१६६	७	ग्राहं वास्य ब्रूयाद् — "एष खलु राजा मामुच्छिद्य त्वामुच्छेत्स्यति; पार्ष्णिमस्य गृहाण; त्वयि निवृत्तस्याहं पार्ष्णिं ग्रहीष्यामि" इति। मित्राणि वास्य ब्रूयात्।
,,	१०	छवो	,,	२५	तद्वत्	,,	१०	वो
३८७	९	माद्यं	२३८	१६	तद्वत्	१६८	९	पाद्यं
,,	१४	कालिकसम			...	१६९	५	कालिकं सम
,,	१६	हर्तृषु	,,	२२	तद्वत्	,,	७	हर्तृहस्तेषु
३८८	१४	सत्रापाश्रयस्त	२३९	१२	तद्वत्	१७१	५	सत्रापाश्रयाः स्त
,,	१६	पट	,,	१४	तद्वत्	,,	८	वाट
३८९	७	पूज्य.सगम			...	१७३	२	पूज्यागम
,,	१२	शुद्धोदकप्रसे	२४०	४	गन्धोदकप्रसे	,,	८	गन्धोदकावसे
,,	१४	च्छिन्नं	,,	६	तद्वत्	,,	९	च्छन्नं
,,	१६	वाटव्यमित्रे जनपदाच्चानव	,,	८	तद्वत्	,,	११	वामित्रे जनपदाज्जनमव

३९०	९	लोमस्य			...	१७५	३	लामामस्य
,,	१०	परस्य मि			...	,,	४	परस्यामि
,,	१३	क्षिकपाद	,,	२३	तद्वत्	,,	७	क्षिकवद्
३९१	३	विद्धवान्यंस्नेहं	२४१	७	तद्वत्	१७६	९	विद्धं धान्यं स्नेहं
,,	४	अभिव्यक्ताः	,,	८	तद्वत्	,,	१०	अभिलक्ताः
३९२	६	परां			...	१७९	१	वरां
,,	,,	परः	२४२	२	तद्वत्	,,	,,	परे
,,	७	कारयेत्	,,	,,	तद्वत्	,,	२	वातयेत्
,,	१६	ज्ञाने प्र			...	१८०	५	ज्ञानेन प्र
,,	१७	विज्ञाप्ये वानयस्त्राप			...	,,	६	विज्ञाप्योपायनस्य
,,	१८	देशि	,,	१३	तद्वत्	,,	७	देश
३९३	१	योगा			...	,,	९	योग
,,	३	नागहरिण	,,	१६	तद्वत्	१८१	१	नागवरुण
,,	७	गणश्चरति	,,	२०	तद्वत्	,,	५	गणशश्चरति
,,	१०	कक्षणिकगूढपुरुषस्य	,,	२३	तद्वत्	,,	७	केक्षणिकगूढपुरुषाः सा
,,	१२	दैवतपक्षनिर्मित्ता वा साङ्गविद्याः स्व	,,	२५	दैवतप्रश्ननिमित्ता वायसाङ्गविद्याः	,,	९	दैवतप्रश्ननिमित्तवायसाङ्गविद्यास्व
,,	१४	मुख्यासित्र			... [स्व	१८२	३	मुख्यान् मि
,,	१५	बलाधारं			...	,,	४	बलाधानं
,,	१७	दयापेक्ष	२४३	५	तद्वत्	,,	५	दयावेक्ष
,,	२०	कूलैलकेन	,,	७	तद्वत्	,,	८	कुलैलकेन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
३९४	१	द्वेषिणोऽतिपू	२४३	९	तद्वत्	१८३	१	द्वेषिणेति पू
,,	४	भक्तादा	,,	१३	तद्वत्	,,	५	भक्तदा
,,	१९	भवानानयि	२४४	१	तद्वत्	१८५	७	भवान् मानयि
३९५	५	वस्त्रशो	,,	४	तद्वत्	,,	११	बस्तशो
,,	२०	सर्पचैत्यसु	,,	१७	तद्वत्	१८६	,,	सर्वश्वेतं तटसु
३९६	६	पण्योपायनि	,,	२२	पण्योपयाननि	१८७	४	पण्योपायननि
,,	१२	तटाके स			...	,,	११	तटाकस
,,	१५	शिवास्सृगा	२४५	४	शिवासृगा	१८८	२	श्वसृगा
,,	१९	देवरुधिरसंस्रावेऽन्न			...	,,	६	दैवरुधिरसंस्रावे सङ्ग्रामे पराजयं ब्रूयुः। सन्धिरात्रिपु श्मशानप्रमुखे वा चैत्यमूर्ध्वभक्षितैर्मनुष्यैः प्ररूपयेयुः। ततो रक्षोरूपी मनुष्यकं याचेत। यश्चात्र
३९७	८	वनपालहस्ति	,,	१८	तद्वत्	१८९	४	वनपाला हस्ति
,,	११	यौवनाभाभिः	,,	२१	तद्वत्	,,	७	यौवनाभिः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

..	१८	भिगुक्त्यादिषु सर्वेषु यज्ञप्रवहणेषु	२४६	१	तद्वत्	१९०	५	चाटूक्त्यादिषु कृत्येषु यज्ञप्रहवणेषु
३९८	१२	करसहा	,,	१५	तद्वत्	१९२	३	करणसहः
,,	,,	कृतोपस			...	,,	,,	कृतापस
,,	१३	हस्त्यश्वदूष्या			...	,,	४	हस्त्यश्वं दूष्या
,,	१९	स्वयं दूतं	,,	२१	तद्वत्	१९३	१	स यं दूतं
,,	२०	सामतूल्यै			...	,,	२	साममात्यै
३९९	५	व्यक्त	,,	२७	तद्वत्	,,	७	'त्यक्त
,,	६	व्यवहारोऽपकरोति			...	,,	८	व्यवहारेण वा शत्रुमुद्योज्य घातयेत्। कृत्यपक्षोपग्रहेण वा परस्यामित्रं राजानमात्मन्यपकारयित्वाभियु - ञ्जीत । ततः परस्य प्रेषयेद् — असौ ते वैरी ममापकरोति
,,	१०	स चेद्यं न स्व			...	१९४	६	स चेद् दण्डं दद्यात् न स्व
,,	१९	मित्रं तम			...	१९५	५	मित्रगतम
,,	,,	ततः प्रतिविधानेन वा	२४७	१६	तद्वत्	,,	,,	कृतप्रतिविधानो वा
४००	१	मित्रेणाश्रित	,,	१९	तद्वत्	,,	७	मित्रेणाहूत
,,	३	भूम्यां प	,,	२१	तद्वत्	१९६	१	भूम्या प
,,	४	वेतनात् वा	,,	२२	वेतनान्वा	,,	२	वेतना वा
,,	८	अभिव्यक्त	,,	२६	तद्वत्	,,	७	अभिस्यक्त
,,	१६	प्रणिहिता			...	१९७	४	पूर्वप्रणिहितः

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
४००	१९	प्रहरणवारणान्यभि	२४८	१०	तद्वत्	१९७	८	प्रहरणावरणान्यभि
४०१	४	लिङ्गिभिर्धूर्तै	,,	१५	तद्वत्	१९८	४	लिङ्गिभिर्धूर्तै
,,	८	ततश्चोरा गृ	,,	१९	तद्वत्	,,	८	ततश्चोरान् गृ
,,	१०	दैवतीयोगो वा	,,	२०	तद्वत्	१९९	१	दैवतीयो वा
,,	,,	प्रवहणक	,,	२१	तद्वत्	,,	२	प्रहवणक
,,	११	सदनरसयोगम	,,	२२	तद्वत्	,,	,,	सदनरसयोगाभ्याम
४०२	२	यथानिविष्टमर्वं स्थाप	२४९	४	यथानिविविष्टमुदये स्थाप	२००	,,	यथानिविष्टमभये स्थाप
,,	५	राज्यं जनपदं	,,	७	तद्वत्	,,	४	राज्यमजनपदं
,,	१५	दारं च बहुलेन	,,	१६	तद्वत्	२०१	६	दारं च गुलेन
,,	१६	निष्कुरा	,,	१७	तद्वत्	,,	७	निष्करा
४०३	५	भल्लूकरेवायसे	,,	२४	तद्वत्	२०२	,,	वल्लूरे वा वायसे
,,	९	सर्विमधू	२५०	१	तद्वत्	२०३	१	सर्पामधू
,,	१३	त्रपुसास	,,	४	तद्वत्	,,	५	त्रपुस
,,	१६	अप्रतिसङ्ख्यात	,,	६	तद्वत्	,,	७	अप्रतिसंख्यात
४०४	३	प्रवहणे प्रेक्षा	,,	१२	तद्वत्	२०४	१	प्रहवणे प्रेक्षा

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	७	शत्रुं निष्क्रान्तं	,,	१५	तद्वत्	,,	४	शत्रुः सत्रान्निष्क्रान्तं
,,	८	व्यञ्जनोपसंशुद्धेन	,,	,,	व्यञ्जनोऽवसंरुद्धेन	,,	५	व्यञ्जनो वा संरुद्धेन
,,	,,	दूतमभिव्यक्तं	,,	१६	तद्वत्	,,	,,	दूतमभिव्यक्तं
,,	११	गच्छेत् । ततो मित्रा	,,	१९	तद्वत्	,,	८	गच्छेत् ततः । मित्रा
४०५	२	वा ह्यभिहत	२५१	२	तद्वत्	२०२	७	वाह्यमभिहत
,,	८	सत्याघात			...	,,	१३	सभ्याघात
,,	१२	मुख्योपग्रहेण	,,	९	तद्वत्	२०६	२	मुख्यावग्रहेण
,,	१७	प्रत्यवसृताश्च			...	,,	११	प्रत्यपसृताश्च
४०६	७	अशक्यमेकं			...	२०७	१०	शक्यमेकं
,,	१०	उपजापोपसर्पौ च	२५२	१	उपजापापसर्पौ च	२०८	,	उपजापोऽपसर्पौ वा
४०७	६	सर्वत्राश्रम			...	२१०	३	सर्वदेवताश्रम
,,	१२	धर्मव्य	,,	२२	तद्वत्	,,	८	धर्म्यव्य
४०८	१७	दिङ्गकं बलीशत	२५३	,,	तद्वत्	२१४	१	दिङ्गकम्बलिशत
,,	१८	ककण्ठक	,,	२३	तद्वत्	,,	२	कुकणक
४०९	९	प्रणीते			...	२१५	१	प्रणीतो
,,	१४	विष्ट			...	,,	६	पिष्ट
,,	१८	फणर्जका	२५४	१३	तद्वत्	,,	१०	फणिज्जका
,,	,,	भाङ्गः	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	भङ्गः
४१०	२	पूर्वकल्केनार्द्रशुष्कपलालेन वा	,,	१७	तद्वत्	२१६	२	पूर्वकल्पेनार्द्रे शुष्कपलाले वा
,,	३	स्कन्दनकालेषु कृतेनाञ्जनो	,,	१८	तद्वत्	,,	,,	स्कन्दनसङ्कुलेषु कृततेजनो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
४१०	५	मङ्क्षाक्षीपीलु	२५४	२०	तद्वत्	२१६	४	मर्कोक्षिपीलु
,,	१३	षण्डकक्रु	,,	२६	तद्वत्	२१७	३	कण्डलक्रु
४११	१	वृक्षमधुपुष्पमधु	२५५	५	तद्वत्	,,	१०	वृक्षपुष्पमधु
,,	२	भाजनकुल			...	,,	११	भासनकुल
,,	७	सिद्धो वा	,,	१०	दिग्धां वा	२१८	४	दिग्धो वा
,,	८	दृष्टाश्वान्यान्	,,	११	तद्वत्	,,	५	दृष्टा दशान्यान्
,,	९	धानावानुधायामार्गवबा	,,	१२	तद्वत्	,,	६	धानापामार्गवा
,,	११	दकप्रणी			...	,,	८	दके प्रणी
,,	१४	गोधात्रीपक्षमुष्टिकायां	,,	१६	तद्वत्	२१९	१	गोधा त्रिपक्षमुष्टिकायां
,,	१६	दग्धाङ्गारोज्ज्वलो	,,	१८	तद्वत्	,,	३	दग्धोऽङ्गारोऽज्वालो
,,	२०	भार्गं योऽग्निं	,,	२२	तद्वत्	,,	७	भार्ग्यायोऽग्निं
४१२	७	नमस्ते सवि	२५६	३	तद्वत्	२२०	५	नमस्ते; देव! सवि
,,	१३	सर्पिषा हत्या			...	२२१	२	सर्पिषा संहत्या
,,	,,	कः क्षुद्योगः	,,	९	तद्वत्	,,	,,	कक्षुद्योगः
,,	१७	द्रमधु			...	,,	५	द्रुं मधु

४१३	३	सिद्धार्थतै	,,	१८	तद्वत्	२२२	१	सिद्धार्थकतै
,,	,,	पतङ्गपूर्ण			....	,,	,,	पतङ्गचूर्ण
,,	६	क्षीरलवणं धान्यं च पक्ष	,,	२०	तद्वत्	,,	४	क्षीरमर्कतूलकटुकमत्स्यविलङ्गाश्च । एष पक्षस्थितो योगः श्वेतीकरणम् । समुद्रमण्डूकीशङ्खसुधाकदलीक्षार - तक्रयोगः श्वेतीकरणम् । कदल्यव- ल्गुजक्षाररसयुक्ता सुरायुक्तस्तक्रा- र्कतूलस्नुहिलवणं धान्याम्लं च पक्ष
,,	८	कटुकालाबूवल्लीगते गतमर्धे	,,	२१	तद्वत्	,,	९	कटुकालाबौ वल्लीगते नगरमर्धे
,,	१०	अलाबुनेति कीटः	,,	२३	अलाबुनेति यः कीटः	,,	११	अर्कतूलोऽर्जुने कीटः
,,	१७	याः प्रती			...	२२३	६	यः प्रती
,,	१८	कुक्कुटकोशा	२५७	२	तद्वत्	,,	७	कुक्कुटीकोशा
४१४	६	त्वक्तिल	,,	९	तद्वत्	२२४	४	त्वग्वज्रकदलीतिल
,,	११	वसाकुली	,,	१२	तद्वत्	,,	१०	वसासिद्धेन पयसा कुली
,,	१९	निर्मले			...	२२५	८	निर्मलौ
४१५	१२	केन ज्वल	२५८	३	तद्वत्	२२६	६	केन च ज्वल
,,	१९	अय	,,	९	तद्वत्	,,	१२	आय
,,	,,	कुलिन्ददर्दु	,,	,,	तद्वत्	२२७	१	कुलीराण्डदर्दु
,,	२०	नारक	,,	१०	तद्वत्	,,	,,	दारक
४१६	३	विचिरल्ला	,,	१३	वीचीरल्ला	,,	४	वीचिरल्ला

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
४१६	३	शताय । सार्पपर्णिकानि गर्भवानान्यु-ष्ट्रिकायामभिष्टूय			....	२२७	५	शताय । सिंहव्याघ्रद्वीपिकाकोलूकानां मज्जानो रेतांसि वा सार्ववर्णिकानि गर्भपतनान्युष्ट्रिकायामभिपूय
,,	११	श्वाविध्वागुलीनप्तृकोलूका	२५८	२२	श्वाविध्वागुलीनप्तृकाकोलूका	२२९	२	श्वाविद्वागुलीनप्तृकाकोलूका
,,	१८	यवानां बस्ताविक्षी	२५९	२	तद्वत्	,,	९	यवानावास्याविक्षी
४१७	४	शलाकां च	,,	६	शलाकामञ्जरीं च	,,	१४	शलाकामञ्जनीं च
,,	५	कारयेत् । ततो निशा			...	२३०	१	कारयेत्; ततोऽन्यतमेनाक्षिचूर्णेना-भ्यक्ताक्षो नष्टच्छायारूपश्चरति । त्रि-रात्रोपोषितः पुष्येण कालायसीम् आञ्जनीं शलाकां च कारयेत् । ततो निशा
,,	१२	यो गौः	,,	१५	तद्वत्	,,	११	या गौः
,,	,,	तस्य आस्थि	,,	,,	तस्यास्थि	,,	,,	तस्या अस्थि
४१८	९	एतेभ्यः सर्व	२६०	४	तद्वत्	२३१	१२	एते च सर्व
,,	१०	चमर्यप	,,	५	तद्वत्	,,	१३	च मय्यप

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	११	पलिते	,,	६	तद्वत्	,,	१४	वलिते
,,	१९	उद्धृत्य दहन	,,	१३	तद्वत्	२३२	२	उद्धृत्यादहन
४१९.	२	सर्पांश्च			...	,,	५	सर्वांश्च
,,	५	वयुजा	,,	१९	तद्वत्	,,	८	वसुजा
,,	,,	फके कवयुखे वि	,,	,,	तद्वत्	,,	,,	फके वयुहे वि
,,	१०	सीमन्तः			...	,,	१३	सीमान्तः
,,	१२	रात्रोपितः	,,	२५	तद्वत्	,,	१५	रात्रोपोषितः
,,	२०	मन्त्रस्य गृह्रा	२६१	७	तद्वत्	२३३	७	मन्त्रयित्वा गृह्रा
४२०	१	जयन्तु	,,	८	तद्वत्	,,	८	जयतु
,,	६	चतुर्नक्तो	,,	१४	तद्वत्	,,	१३	चतुर्भक्तो
,,	७	त्वा पौत्रीपौट्टलिकां	,,	१५	त्वा पत्रपाट्टलिको	,,	१४	त्वा पौत्रीपोट्टलिकां
,,	१६	मन्त्रस्य	,,	२२	तद्वत्	२३४	३	मन्त्रयित्वा
,,	१८	चतुर्नक्तो	,,	२४	तद्वत्	,,	५	चतुर्भक्तो
,,	,,	इयां पुरुप			...	,,	,,	इयां भग्नस्य पुरुष
,,	२०	ति; रविसन्धपरिख्यातिं स	,,	२६	तद्वत्	,,	८	ति । सदारविरविः सगण्डपरिधाति स
४२१	१	कुम्बीतुम्भक	,,	२७	तद्वत्	,,	,,	कुम्बीत्तम्बक
,,	४	कायां वरीरावास्यो	२६२	२	कायां तुवरीवास्यो	,,	१२	कायां तुवरीरावास्यो
,,	७	कावर्धनम् । मु	,,	६	तद्वत्	२३५	२	कावन्धनं मु
,,	८	गृहश्चवरा			...	,,	,,	ग्रहश्च । वरा
,,	११	मां मज्ज्यात्	,,	९	तद्वत्	,,	६	माम् अञ्ज्यात्

APPENDIX No. I—(*continued*).

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Mysore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Lahore edition.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	Trivandrum edition.
४२१	१२	चतुर्नक्तो	२६२	९	तद्वत्	२३५	७	चतुर्भक्तो
,,	१६	एतेन लेपकल्केन	,,	१३	तद्वत्	,,	११	एतेन कल्पेन
,,	,,	विद्युद्दण्डस्य			...	,,	,,	विद्युद्दग्धस्य
,,	१७	कासमधुश्च	,,	१५	तद्वत्	२३६	१	काकमधुश्च
,,	१९	दृष्ट्वा वा यं पदानयेत्	,,	१७	दृष्ट्वा वायं पदं नयेत्	,,	३	पिष्ट्वा वा यं प्रपाययेत्
४२२	१	कासमधुश्च	,,	१९	तद्वत्	,,	५	काकमधुश्च
,,	३	पारे	,,	२१	तद्वत्	,,	७	द्वारे
,,	२०	कटला			....	२३७	४	काला
४२३	१	गृहीत; यवृक्ष			...	,,	५	गृह्णीयात्; तया वृक्ष
,,	३	योगसाया	२६३	१३	तद्वत्	,,	७	योगा साया
,,	९	कपिसदन्ति			...	२३८	२	कपित्थदन्ति
,,	,,	गोजिगीविष			...	,,	३	गोजीशिरीष
,,	,,	स्योनाग	,,	१९	तद्वत्	,,	,,	स्योनाक
,,	१२	पूर्ण			...	,,	६	चूर्ण
,,	१४	वारितंगरणवल्ली	,,	२४	वारितवरणवल्ली	,,	८	वारितवरणवारणवल्ली

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

,,	१६	पूतितैल			...	२३९	१	पूतितिलतैल
,,	१९	द्रवन्तिविलङ्गपूर्ण			...	,,	४	द्रवन्तीविलङ्गचूर्ण
,,	,,	हर: ।	२६४	२	तद्वत्	,,	,,	हरम् ।
४२४	१	मञ्जिष्ठतगर	,,	,,	तद्वत्	,,	५	मञ्जिष्ठातगर
,,	५	मक्षिपे जा	,,	६	तद्वत्	२४०	१	मक्षीबे जा
,,	१०	णात्			...	,,	६	णान्

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. II.

Index of words.

Words.	Vol.	Page.
अंसपथः	I	120
,,	II	318
अकान्तिः	I	177
अकारणाद्गतः कारणादागतः	II	274
अकारणाद्गतागतः	II	273
अकृतं	III	211
अकृतचिकीर्षा	II	272
अकृतमार्गवासतीर्थकर्म	III	124
अकृत्याः	I	62
अक्षपटलं	I	6
,,	I	143
अक्षमात्रं	III	239
अक्षशाला	I	6
अक्षिः	III	216
अक्षीवः	III	240
अगदानि	III	118
अगस्त्यः	I	38
अग्निकार्यं	I	30
अग्निचैत्यं	III	180
अग्निजीविनः	III	213
अग्निदानशमनं	III	124
अग्निधूमोत्सर्गः	III	181
आग्निनिधानं	III	111
,,	III	213
अग्निसंयोगः	I	126
अग्राह्यः	III	195
अङ्कुशः	III	57
अङ्गविद्या	I	56
,,	III	182
अङ्गविभागः	III	142
अचक्रखुरा	III	121
अचलः	III	140
अजगरः	III	222
अजविन्दुः	I	38
अञ्जनमूलकः	I	185
अञ्जलिकारः	III	217
अटवी	III	192
अटवीबलं	III	54
अट्टालकः	III	103
अणिद्वारं	I	125
अतिक्रान्तः	III	138
अतिक्षिप्तं	III	35
अतिचारः	I	12
,,	II	19
अतिसंहितं	III	38
अतिसन्धिः	II	279
अतिसृतं	III	135
अतोयकुम्भः	III	174
अत्ययः	I	137
,,	I	204
,,	III	29
अत्ययसन्धिः	II	251
अत्यरालः	I	331
अत्यावापः	III	51
,,	III	53
,,	III	130
अत्यासादयन्	I	38
अत्याहारयमाणः	I	38
अत्याहारितं	III	40
अदितिकौशिकं	I	85
अदितिकौशिकस्त्रियः	III	150
अदृष्टपुरुषसन्धिः	II	251

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
अद्वैध्यः	II	228	अनुप्रणतः	III	154
अद्वैध्यमित्रं	II	297	अनुप्रलीनं	III	112
अधर्मः	I	27	अनुप्रवेशः	II	108
अधिकरणं	I	48	अनुबन्धषड्वर्गः	III	91
,,	I	164	अनुयानं	III	124
अधिकरणी	I	228	अनुरागः	I	43
,,	II	137	अनुलासः	I	129
अध्यक्षाः	I	35	अनुवंशं	III	135
अध्वजं	III	117	अनुवृत्ता	I	141
अनक्षग्राहिणी	III	121	अनुशयः	II	91
अनन्तावक्लेशी	II	315	,,	II	93
अनपाश्रया	III	157	अनुसारं	III	133
अनभिग्रहः	II	263	अनृतुप्राप्तं	III	35
अनयः	II	231	अन्तःस्थायी	III	80
अनर्थः	III	89	अन्तःस्वेदाः	III	49
अनर्थत्रिवर्गः	III	98	अन्तदुर्गपालकाः	III	202
अनर्थ्यसंयोगः	III	19	अन्तपालः	I	57
अनवग्रहः	I	74	,,	III	30
अनवग्रहा	III	29	अन्तरचक्रं	I	56
अनवद्यरागः	I	183	अन्तरवक्षारः	III	49
अनवमिश्रं	III	35	अन्तरुदकः	III	171
अनवसितसन्धिः	II	307	अन्तर्धिः	II	298
अनायतिः	II	227	,,	II	364
अनायुक्तः	I	71	अन्तर्बलं	III	166
अनारम्भः	I	30	अन्तर्भेदी	III	131
अनिःस्रावी	I	71	अन्तर्वंशिकः	I	57
अनिकारः	III	71	अन्तश्शल्यं	III	35
अनित्यामित्रा	II	303	अन्धं	III	35
अनिभृतसन्धिः	II	312	अन्धाह्निकः	III	214
अनीकदर्शनं	III	204	अन्यजातः	I	140
अनीकसन्धिः	III	128	अन्वाधिः	II	21
अनीकस्थः	I	110	अन्वाधेयं	II	16
अनु	III	210	अन्वायतिः	III	107
अनुग्रहः	I	111	अन्वावापः	III	130
,,	III	200	अन्वावृत्तिः	III	137
अनुपातः	II	356	अपचकितः	II	249

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
अपचरितः	II	249	अप्रतिसम्बद्धा	II	346
अपनयः	I	27	अप्रासकं	I	211
,,	II	231	अप्रार्थनीयः	I	88
,,	III	73	अभिकाशा	III	121
अपनेयिमानं	I	218	अभिक्रान्तः	III	138
अपयानं	III	110	अभिग्रहः	I	15
,,	III	135	अभिघातः	III	124
अपरक्तदूष्याः	III	193	,,	III	146
अपराजिता	I	129	अभिजनः	I	43
अपरिपणितः	II	271	अभिजातः	I	45
अपवर्तकः	I	182	,,	III	211
अपवर्ता	III	39	अभित्यक्तः	III	168
अपवाहनं	III	27	,,	III	169
,,	III	125	,,	III	193
अपवाहितः	II	346	अभित्यक्तशासनं	III	196
,,	III	210	अभित्यक्ताः	III	64
अपवृत्तः	III	211	अभिन्नभेदनं	III	124
अपसर्पः	I	23	अभिपन्नः	III	207
,,	III	105	अभिप्रहरणं	III	198
अपसर्पप्रणिधिः	III	192	अभियानं	III	135
अपसारः	II	337	अभियास्यत्कर्म	III	43
,,	II	340	अभियोगः	III	110
,,	III	26	अभिव्यक्तः	III	82
,,	III	107	अभिषेकः	I	30
,,	III	111	अभिसंस्कृतं	III	118
अपसारकः	I	193	अभिसृतं	III	87
अपसृतं	III	35	,,	III	135
,,	III	135	अभिहितसन्धिः	II	312
अपहारः	I	154	अभीक्ष्णविनिपातः	I	60
अपापरोगी	III	15	अभूमिप्राप्तं	III	35
अपाश्रयः	II	310	अभृतं	III	35
अपुत्रकं	I	140	अभ्यवपत्तिः	III	155
अपोहः	I	34	अभ्याघातः	III	108
अप्रतिहतः	I	129	अभ्याघातसङ्कुलं	III	205
,,	III	140	अभ्युच्चयः	II	325

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words,	Vol.	Page.
अभ्युच्चित:	II	257
अभ्युच्चीयमान:	II	354
अभ्रपटलं	III	188
अमात्यकर्म	I	46
अमात्यसम्पत्	I	45
अमात्योत्पत्ति:	I	3
अमानितं	III	35
अमित्रप्रग्रहणं	II	344
अम्बरीषं	I	123
अय:	II	231
अयस्कान्ता	I	223
अरत्नि:	III	128
अरला	II	112
अराजबीजी	II	310
अराला	III	215
अरिभावी	II	363
अरिष्ट:	III	140
,,	III	223
अरूपवेला	II	355
अर्गलं	I	123
अर्जुन:	I	38
अर्थ:	III	89
अर्थत्रिवर्ग:	III	98
अर्थदूषणं	III	19
अर्थपरित्याग:	III	19
अर्थपूजा	III	19
अर्थविनाश:	III	19
अर्थशास्त्रं	I	1
,,	I	35
अर्थातिक्रम:	III	158
अर्थादानं	III	19
अर्थोपधा	I	49
अर्धगुच्छ:	I	181
अर्धचन्द्रकं	I	180
अर्धचन्द्रिक:	III	140

Words.	Vol.	Page.
अर्धबाहु	I	250
अर्धमाणवक:	I	181
अर्धमासिकं	III	210
अर्धहार:	I	181
अलाबु	III	109
अली	III	236
अल्पप्रयासता	II	296
अल्पभोग:	II	293
अल्पव्यय:	III	67
अल्पसम्पातं	III	52
अल्पारम्भ:	II	320
अवक्लृप्तिक:	I	145
अवक्रय:	II	112
,,	II	253
अवक्लेशिन:	III	33
अवाक्षिप्त:	III	147
अवक्षेप:	I	228
,,	II	263
अवगूर्णं	II	106
अवगृहीत:	II	266
अवग्रह:	I	45
,,	II	263
,,	III	206
अवघाटकं	I	180
अवचूर्णितम्	I	213
अवज्ञावध:	III	17
अवतरणं	III	124
अवपात:	I	123
,,	III	105
,,	III	174
अवपातनं	III	173
अवमर्द:	III	200
,,	III	203
अवरुद्ध:	I	4
,,	I	48

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
अवरुद्धः	I	90	अश्वभूमिः	III	122
,,	III	176	अश्वयुद्धानि	III	135
,,	III	210	अश्वव्यूहः	III	132
अवरुद्धादानं	III	62	अष्टकं	I	226
अवलेप्यं	I	222	अष्टादशतीर्थानि	I	61
अवल्गुका	III	214	अष्टादशवर्गः	III	105
अवल्गुजः	III	222	अष्टानीकः	III	139
,,	III	203	असंमोषः	II	352
अवशीर्णक्रिया	II	272	असंहतः	III	137
अवश्यसैन्यं	II	294	,,	III	140
अवसुप्तं	III	110	असंहतव्यूहव्यूहनं	III	137
अवसुप्तः	III	114	असंहतव्यूहाः	III	140
अवस्कन्दः	II	277	असक्तपृषतं	I	219
,,	III	114	असत्कारम्भं	II	307
,,	III	135	असगन्धः	I	42
,,	III	147	असत्प्रग्रहः	I	49
,,	III	170	असम्भाषा	I	80
,,	III	177	असह्यः	III	138
,,	III	194	,,	III	141
अवस्कन्दकालः	III	112	असुरविजयी	III	155
,,	III	168	अस्थितुल्यं	I	217
अवस्कन्दप्रतिग्रहः	III	198	अस्वामिसंहतं	III	35
अवस्करः	II	46	अहिपृष्ठं	I	123
अवस्तारः	I	153	अहिभयं	III	56
अवस्थः	II	28	आकरः	I	6
अवस्रावणं	III	61	आकारः	I	71
अवहीनाः	III	146	आकाशयोधिनः	II	305
अविः	III	229	,,	III	121
अविप्रतिपत्तिः	I	37	आक्रन्दः	I	81
अविषह्यः	III	194	,,	II	232
अवृत्तिः	II	275	,,	III	192
अशनिवर्षः	III	182	आक्रन्दासारः	II	232
अशोकग्रामिकं	I	189	आक्षिकः	III	175
अश्वकर्माणि	III	124	आख्यानं	I	172
अश्वदमकः	I	110			

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
आख्यायिका	I	35
आचरण:	I	333
आज्ञालेख:	I	173
आटविक:	I	57
,,	III	170
,,	III	193
आढ्यविधवा	III	189
आणि:	I	124
आत:	II	284
आतिवाहिका:	III	198
आत्तप्रतिदानं	III	81
आत्मधारणा	II	303
आत्मनिसर्ग:	II	342
आत्मरक्षण:	II	251
आत्मवत्ता	I	36
आत्मामिषसन्धि:	II	250
आदहनं	III	231
आदानं	I	139
आदिष्टसन्धि:	II	252
आदेय:	III	67
आदेश:	II	75
आधानं	III	122
आधानगतिक:	I	334
आधि:	II	87
आनन्त्यं	I	31
आनाह:	III	235
आनूप्या:	II	308
आन्तरवत्यं	I	190
आन्वीक्षिकी	I	26
आपदर्थ:	III	89
आपमित्यकं	I	231
आपातनीयं	I	139
आपूपिक:	II	356
,,	III	169
आप्तभावोपगत:	III	193

Words.	Vol.	Page.
आप्यप्रयोग:	II	186
आबन्ध्यं	II	14
आवलीयसं	III	154
आभिगामिका:	II	225
आभ्यन्तरकोप:	III	12
आभ्यन्तरप्रकृतय:	I	19
आमिश्रा	III	80
आम्भीया:	I	87
आय:	I	302
आयति:	I	302
आयत्तसिद्धि:	III	80
आयमुखं	I	137
आयसपिण्डं	III	183
आयुक्तदण्ड:	I	140
आयोग:	III	68
आरक्षविपर्यास:	III	105
आरालिक:	I	58
,,	II	355
आरोहजा:	I	191
आर्तवादिन:	III	162
आर्यप्राण:	II	82
आर्याव्यञ्जना	I	87
आलकन्दकं	I	187
आलीढप्लुत:	I	325
आवरणं	III	57
,,	III	125
,,	III	200
आवाप:	I	5
,,	II	224
,,	III	129
,,	III	130
आवाह:	II	341
आवेशनिन:	I	220
आशाकारिका:	II	84
आशानिर्वेद:	II	275

Words.	Vol.	Page.
आशानिर्वेदः	III	35
आशुग्रन्थः	I	167
आश्रमधर्मः	I	56
आश्रयकारी	III	108
आश्वासः	III	124
आसनं	II	237
,,	II	254
,,	III	107
आसवयोगः	I	294
आसारः	I	22
,,	III	53
,,	III	107
,,	III	108
,,	III	123
,,	III	171
,,	III	204
आसुरी सृष्टिः	III	101
आस्तरकः	I	58
,,	I	106
,,	II	355
आस्फोटः	III	215
आहरणीयं	I	139
आहारः	III	111
आहार्योदकः	II	314
आहिच्छत्रकः	I	185
आहितकः	I	113
इङ्गितं	I	71
इङ्गुदी	III	216
इतिवृत्तं	I	35
इतिहासः	I	35
,,	I	36
इध्मं	III	214
इन्द्रकीलः	I	125
इन्द्रकोशः	I	122
इन्द्रगोपः	III	215
इन्द्रच्छन्दः	I	181
इन्द्रनीलः	I	183
इन्द्रवानकं	I	185
इन्द्रियजयः	I	2
,,	I	37
ईक्षणिकः	III	181
उच्चिदिङ्गः	III	214
उच्छिन्नसन्धिः	II	252
उञ्छषड्भागः	I	64
उटजः	I	247
उत्कीर्णिका	I	222
उत्तरपक्षस्य सन्धिः	III	38
उत्तराध्यक्षः	I	164
उत्तरा प्रकृतिः	III	207
उत्थानं	I	39
उत्थितः	III	200
उत्पलं	III	221
उत्पलवर्णः	I	183
उत्साहः	III	43
उत्सेकः	III	89
उत्सेचकः	I	308
उदकं	III	175
उदकचरणानि	III	172
उदकनालिका	II	155
उदकपरिचारकः	II	355
उदकपीडनं	III	25
उदकवर्णः	I	183
उदकवस्तिः	III	181
उदकानि	III	105
उदग्रः	II	226
उदग्रता	III	132
उदञ्जरं	II	47
उदपानं	II	46
उदपानकं	I	123
उदयनः	III	94

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
उदासीनः	II	359
,,	III	108
उदासीनलिप्सा	II	325
उदास्थितः	I	52
उदाहरणं	I	35
उदुम्बरः	III	216
,,	III	221
उद्दयः	I	255
उद्धर्षणीयः	III	118
उद्यानं	III	110
उद्यानकः	III	140
उद्रवसा	III	181
उन्मथ्यावधानं	III	135
उपकण्ठी	I	222
उपकरणं	III	107
उपक्रुष्टः	III	211
उपगमनं	III	185
उपग्रहः	I	67
,,	II	251
,,	III	93
उपग्राहः	II	263
उपच्छिन्ना	II	346
उपजा	I	140
,,	I	313
उपजापाद्भुतं	III	184
उपजिह्विका	III	185
,,	III	217
उपधा	I	48
उपनिधिः	II	72
उपनिपातः	II	75
उपनिपाताः	I	11
उपनिविष्टं	III	35
उपनिषत्प्रतिषेधः	II	188
उपनिषद्योगः	III	142
उपप्रदानं	I	176

Words.	Vol.	Page.
उपभोगः	I	153
उपयुक्तः	I	157
उपयुक्ताः	I	6
उपरिनिबन्धः	II	155
उपरुद्धं	III	35
उपवादः	II	103
उपशीर्षकं	I	180
उपसंप्राप्तिः	III	97
उपसृष्टपरिचारकाः	III	25
उपस्कन्दनं	I	123
उपस्करः	II	158
उपस्थानं	I	95
,,	I	232
,,	I	333
,,	III	104
उपस्थायुकवर्गः	I	329
उपांशुदण्डः	III	136
,,	III	144
,,	III	194
उपावृत्तः	III	211
उपेक्षणं	II	254
उपोदका	III	225
उभयतःसंपीडनं	III	194
उभयतोभोगि	II	345
उभयभावि	II	298
उभयवेतनाः	I	60
उभयोपघातकः	III	193
उरस्यं	I	21
,,	III	127
,,	III	128
,,	III	137
उर्वारुकं	I	233
उल्का	III	182
उलम्बनं	II	156
उल्लोपिका	II	133
उष्ट्रग्रीव्यः	I	126

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
उष्ट्रिका	III	219
उष्ट्री	III	183
ऊरुवेष्टः	II	156
ऊर्ध्वंकरः	II	164
ऊर्ध्वंचयः	I	120
ऊर्ध्वबाहुः	I	250
ऊर्ध्वभक्षितः	III	188
ऊर्ध्वराजिः	III	139
ऊहः	I	34
ऋतुः	I	29
ऋतुगामित्वं	I	29
एकतोभोगि	II	297
,,	II	345
एकपात्रं	III	146
एकप्रग्रहः	I	48
एकरात्रिकं	III	210
एकविजयः	III	178
एकाङ्गविजयः	III	124
एकाम्लकं	III	229
एकायनं	III	171
,,	III	189
एकायनमार्गः	III	110
एकार्थाभिप्रयातः	II	364
एलकः	III	218
ऐन्द्राबार्हस्पत्यं	I	86
ऐलः	I	38
ओजाः	III	129
,,	III	136
औत्तरपर्वतकः	I	190
औत्साहिकबलं	III	54
औदनिकः	III	169
औदार्यं	III	125
औद्राः	I	192
औपकारिकः	I	29
औपघातिकः	III	211

Words.	Vol.	Page.
औपनिषदिकं	III	213
औपपादिकः	I	48
औपग्राह्यः	III	131
औपवेणुकः	I	325
औपशायिकः	II	92
औपस्थायिकवर्गः	I	335
औपस्थायुकः	I	335
औपायनिकं	I	140
औरभ्रकं	I	85
औशनसाः	I	27
कक्षं	III	128
कक्षाभिक्रान्तः	III	138
कक्षौ	I	21
,,	III	127
,,	III	137
कचग्रहणी	I	353
,,	III	57
कञ्चुकितं	I	180
कटभङ्गमुष्टिः	II	193
कटवानकं	I	194
कटशर्करा	I	295
कटुकः	III	222
कटुकवर्गः	I	234
कटुकालाबुः	III	221
कटुतुम्बी	III	214
कटुमानं	I	215
कट्फलः	III	239
कणकुण्डकं	I	238
कणिक्कः	II	215
कण्टकः	I	247
,,	II	116
कण्टकप्रतिसरः	I	123
कण्टकारः	III	216
कण्टकिनी	III	105
,,	III	174

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words	Vol.	Page.
कण्डला	III	217	कर्मनिषद्या	I	128
कण्डोलिका	III	231	कर्मसंवत्सरः	I	145
कण्डोली	I	239	कर्मान्तः	I	50
कदली	I	191	कर्मपथः	II	318
,,	III	222	कर्मसन्धिः	II	314
कन्दः	III	214	कर्मारः	III	219
,,	III	221	कर्शनं	III	200
कन्दलीवज्रकन्दकल्कः	I	211	कलत्रगर्हि	III	35
कन्याप्रकर्म	II	172	कलमितिका	I	193
कन्यावाहिकः	III	198	कलहस्थानं	III	145
कपालः	I	217	कलायपुष्पकः	I	183
,,	III	224	कल्कः	III	221
कपालसन्धिः	II	252	कल्पः	I	29
कपालसंश्रयः	II	245	कल्पकः	I	58
कपित्थः	III	238	,,	I	106
कपिशीर्षकः	I	121	,,	II	355
कबन्धदहनं	II	130	कल्पना	I	126
कम्वली	III	214	कल्माषवेणुः	III	226
करका	III	183	कल्यः	III	67
करटं	I	187	कल्यारम्भी	II	288
करटकमुखं	I	223	कशेरुकं	III	221
करणाधिष्ठितः	III	29	काकणिक	I	216
करणीयं	I	139	काकपदी	III	140
करप्रतिकरः	I	312	काकमधुः	III	236
करमर्दः	I	233	काक्षीवः	III	215
करवीरः	III	214	काचं	III	215
करालः	I	37	काचः	I	228
कर्कटकः	I	84	काचकर्म	I	215
कर्कटकशृङ्गी	III	140	काचभारः	II	356
कर्णिकारः	III	224	काण्डकः	III	229
कर्तकं	I	180	कान्तनावकं	I	191
कर्दमः	III	214	कापटिकः	I	52
कर्दमोदकं	III	122	कामः	I	37
कर्म	III	117	कामण्डलुकं	I	180
कर्मच्छेदः	I	145	कामोपधा	I	49

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
काम्बुकं	I	211
काम्बोजः	III	144
कारणाद्गतागतः	II	273
कारणाद्गतोऽकारणादागतः	II	273
कारणिकः	I	148
कारुकाः	I	11
कार्तान्तिकः	I	65
,,	III	116
,,	III	147
कार्दमिकं	I	179
कार्मान्तिकः	I	57
कार्मारिकाः	I	126
कार्मिकाः	I	115
कार्यानुशासनं	I	97
कार्यावस्थापनं	III	92
कार्योपग्रहः	III	28
कालपर्वतकं	I	188
कालशारिबा	III	229
कालायसी	III	237
कालावस्थापनं	III	99
कालिकं	III	148
कालिका	I	191
कालिङ्गकः	I	213
काली	III	216
कार्वटिकं	I	110
कासीसं	III	215
कास्तीरराष्ट्रकं	I	185
किञ्जल्कः	II	215
किटिका	I	254
किण्वं	III	236
किरातः	I	58
,,	III	213
किलाटः	I	316
कीलमोक्षणं	III	173
कुक्कुरः	III	144
कुक्षिप्रदरः	III	177
कुचन्दनं	I	188
कुञ्जरौपवाह्यः	I	333
कुटजः	III	215
कुट्टनी	II	47
कुण्ठं	III	156
कुपितमूलं	III	35
कुप्यं	I	7
,,	I	32
,,	I	246
,,	III	157
कुप्यभृतं	III	54
कुब्जः	I	58
,,	III	213
कुमाराभिहरणं	III	124
कुमारीपुरं	I	126
कुम्भकुक्षिकं	I	120
कुम्भभारः	II	356
कुम्भीपाकः	II	181
कुरुः	III	144
कुरुम्बः	I	203
कुलं	III	117
,,	III	132
कुलत्थः	III	221
कुली	III	225
कुलीराण्डं	III	227
कुलैडकः	III	154
कुलैलकः	III	182
कुशिक्या	I	222
कुशीलवः	I	58
,,	I	59
,,	I	107
,,	II	354
कुशीलवकर्म	I	29
कुष्ठं	III	216

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
कुष्टं	III	239
कूटः	I	123
कूटकूपः	III	174
कूटयुद्धं	II	272
कूटयुद्धविकल्पाः	III	112
कूपः	I	123
कूपकूटः	III	105
कूर्चिका	I	316
कूर्पः	I	185
कूर्मकं	I	180
कूलपथः	II	317
कृकणः	III	214
कृकलासः	III	214
कृतप्रणाशः	II	275
कृतप्रतिघातावस्थः	I	158
कृतविदूषणं	II	272
,,	III	29
कृतश्लेषणं	II	272
कृतसंज्ञाचिह्नः	III	206
कृत्यपक्षः	III	165
,,	III	209
कृत्यपक्षीयः	I	62
कृत्यपक्षोपग्रहः	III	145
,,	III	194
कृत्याकृत्यपक्षोपग्रहः	I	4
,,	I	67
कृत्याभिचारः	III	117
कृषिः	I	32
कॢप्तं	I	137
केचलकः	I	193
कृत्याकृत्यपक्षरक्षणं	I	3
,,	I	63
केदारः	I	137
,,	III	121
केशं	III	203

Words.	Vol.	Page.
कैडर्यः	III	239
कैतवजमेघः	III	183
कोटीजघनघातः	III	142
कोट्यभिघातः	III	124
कोठः	I	192
कोद्रवः	III	214
कोलं	I	233
कोशकारपर्वतकं	I	188
कोशसङ्घवर्गः	III	33
कोशसन्धिः	III	157
कोशातकी	III	215
,,	III	223
कोशाभिहरणं	III	124
कोशोपनतसन्धिः	II	252
कोष्ठं	I	7
कोष्ठागाराध्यक्षः	I	7
कौटः	I	182
कौणपदन्तः	I	42
,,	I	85
कौण्डिन्यकः	III	214
कौपीनदर्शनं	III	23
कौमारभृत्यः	I	86
कौलेयं	I	179
कौष्टियकं	I	230
क्रमाभिनीतः	III	145
क्रमुकः	I	295
क्रयिमं	I	231
क्रव्यादः	III	215
क्षुद्रवर्गः	I	67
क्रोधः	I	37
क्षयः	I	143
,,	II	239
,,	III	67
,,	III	97
क्षारः	III	222

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
क्षारवर्गः	I	233
क्षियन्	III	210
क्षीरपकः	I	185
क्षुद्रकं	I	215
क्षुद्रा	III	215
क्षेपणः	I	215
क्षेमः	II	230
क्षौद्रं	III	219
,,	III	239
खञ्जनः	III	171
खञ्जनहीना	III	122
खञ्जरीटः	III	226
खण्डसङ्घातं	I	193
खदिरः	III	224
खनकयोधिनः	II	305
,,	III	121
खनिः	I	50
खनिभोगः	II	308
खरकं	I	180
खरपट्टः	II	156
खरोष्ट्रपथः	II	318
खातं	III	103
खातसुरङ्गा	II	356
खारकीटः	III	226
गजपिप्पली	I	295
गण्डिका	I	211
,,	I	228
,,	II	130
,,	III	109
गण्डूपदः	III	224
गमनं	III	107
,,	III	124
,,	III	142
गरः	III	238
गर्भः	I	88

Words.	Vol.	Page.
गर्भधान्यं	III	44
गर्भसमं	I	86
गर्भिणिका	I	187
गवाश्वव्यायोगः	III	126
गाणनिक्यं	I	6
,,	I	143
गिलः	III	88
गुच्छः	I	181
गुञ्जा	III	215
,,	III	236
गुडः	I	201
गुणः	I	215
गुणद्वैगुण्यं	III	209
गुणप्रातिलोम्यं	III	2
गुरुसमुत्थं	II	294
गुलः	III	201
गुल्मः	III	121
गुह्यं	I	41
गूढाजीवाः	III	150
गूढाजीविनः	I	11
गूढपुरुषप्रणिधिः	I	56
गूढप्रणिहितः	III	178
गृष्टिः	I	109
गृहकपोतः	III	180
गृहगौलिका	III	214
गृहपतिकव्यञ्जनः	I	52
,,	I	53
गृहीतानुवर्तनं	III	81
गोजी	III	238
गोदानं	I	35
गोधा	III	140
गोधामुखं	I	125
गोपः	I	110
,,	I	345
गोमारिका	III	214

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
गोमूत्रकः	I	183	चाक्रवालिकं	I	211
गोमूत्रिका	III	135	चातुरन्तः	I	37
,,	III	139	,,	II	229
,,	III	215	चातुर्मास्यं	III	210
गोमेदकः	I	183	चातूरात्रिकं	III	210
गोयूथः	III	142	चापं	III	138
गोरुतं	I	116	चापः	III	141
गोशीर्षकं	I	187	चापकुक्षिः	III	138
गौडिकं	I	211	चापपक्षः	III	138
गौतमं	III	216	चारकः	II	162
ग्रन्थिका	III	217	चारायणः	II	215
ग्रन्थिभेदः	II	164	चार्यं	I	51
ग्रहणं	I	34	चार्या	I	122
,,	III	124	चिकित्सकः	II	356
,,	III	125	,,	III	118
ग्रामभृतकः	II	205	चित्रकः	I	295
ग्रामेरुकं	I	187	चित्रभोगं	II	297
,,	I	189	चित्रभेकः	III	214
ग्रासः	III	111	चिङ्किटं	I	233
घनं	I	216	चिमियः	I	247
घातः	III	135	चिरल्लः	III	227
घुणजग्धं	I	86	चीनसी	I	192
घोटमुखः	II	215	चुचुन्दरी	III	170
चक्रं	II	72	,,	III	218
चक्रचरः	II	135	चुञ्चुवालुका	I	200
चक्रचराः	II	357	चूलिका	I	124
चक्रपथः	II	318	चेल्लं	I	228
चक्रान्तः	III	107	चैत्यं	III	187
चक्रिचतुष्पदं	III	110	,,	III	188
चतुरश्रिका	I	194	,,	III	190
चन्द्रोत्तरा	I	191	चोचं	I	295
चमूमुखः	III	139	चोरप्रसङ्गः	III	30
चरित्रम्	I	145	चोररज्जुकः	II	178
चर्मकरण्डः	III	109	चोररज्जुः	I	136
चलयन्त्रम्	I	251	चौर्णेयं	I	179
चलमित्रं	II	321	छन्दिका	III	145

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
छन्दोविचितिः	I	29	जोङ्गनी	I	223
छन्नपथः	I	127	ज्या	I	253
छात्रः	I	49	ज्येष्ठामूलीया	III	47
छायानालिकाप्रतोदः	I	40	ज्योतीरसकः	I	185
छिद्रं	III	183	झषास्यः	III	139
छिन्नधान्यं	III	35	डमरः	I	140
छिन्नपुरुषवीवधं	III	35	डम्भोद्भवः	I	38
जघनाभिघातः	III	124	डिम्बः	I	88
जङ्घाकरिका	I	110	तगरः	III	239
जटिलः	I	53	तज्जातकरणाधिष्ठितः	I	134
जटिला:	II	356	तण्डुलीयकः	III	238
जनपदसन्धयः	III	168	तत्त्वाभिनिविष्टा	I	33
जनपदान्तः	III	187	तनुक्षयः	III	67
जनमेजयः	I	37	तन्तुविच्छिन्नं	I	193
जम्भकविद्या	I	56	तन्त्रं	I	5
,,	III	186	तन्त्रदौर्बल्यं	III	22
जयन्तः	I	129	तन्त्रयुक्तिः	I	24
जरायुः	III	181	तरलप्रतिबन्धं	I	180
जवः	III	132	तर्कुः	I	186
जाङ्गलीविदः	I	105	तर्कुभ्रामी	I	186
जातिः	III	117	तलः	II	156
,,	III	132	तलिच्छकं	I	193
जाती	III	216	तादात्विकः	I	163
जात्यः	II	351	तापसः	I	52
जानुभञ्जनी	I	123	ताम्रपर्णिकं	I	179
जामदग्न्यं	I	250	तारं	I	217
जामदग्न्यः	I	38	तार्णसं	I	187
जाम्बवाभः	I	183	तार्याबाधं	III	25
जावकं	I	187	तालजङ्घः	I	38
जिह्वा	III	217	तालपत्रं	I	123
जीमूतप्रभः	I	183	तालमूलमुरजकं	I	121
जीवकः	II	114	तिन्दुकः	III	223
जीवन्ती	I	99	तिर्यग्वृत्तिः	III	137
,,	III	240	तीक्ष्णः	I	56
जोङ्गकं	I	188	,,	III	142
,,	I	189	तीर्थकरः	II	115

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
तीर्थग्रहणं	III	123	दण्डः	III	138
तीर्थघातः	II	164	,,	III	192
तीर्थाभिग्रहः	III	109	,,	III	195
तुल्योद्धतं	I	211	दण्डगूढातिसारणं	I	82
तुलामानपौतवं	I	7	दण्डचारी	III	193
तुलोत्क्षेधः	I	124	दण्डधारणा	II	303
तुवरी	III	234	दण्डनीतिः	I	26
तूर्यफेला	II	355	दण्डपक्षः	III	139
तूलः	III	222	दण्डपारुष्यं	III	19
तूष्णींयुद्धं	II	272	दण्डपालः	I	57
तृणकाष्ठं	III	174	दण्डबलव्यवहारः	III	52
तृतीयसारं	III	133	दण्डमण्डलव्यूहाः	III	119
तेजः	III	132	दण्डव्यूहव्यूहनं	III	137
तेजनः	III	216	दण्डव्यूहाः	III	139
तेजनतैलं	III	187	दण्डसन्धिः	III	156
तेजनाग्निः	III	186	दण्डसम्पत्	III	132
तोत्रोपवाह्यः	I	334	दण्डोपनतः	II	364
तोयग्रहणं	III	123	दण्डोपनतवृत्तं	III	174
तोयतरणावतरणं	III	124	दण्डोपनतसन्धिः	II	251
तौरूपं	I	188	दण्डोपनयः	III	194
त्यक्तात्मा	III	119	दण्डोपनायी	II	343
त्यक्तात्मानः	III	158	दन्तशठः	III	238
त्रपु	III	203	दरणहीना	III	121
त्रपुसं	III	203	दशकुली	III	146
त्रयी	I	26	दशकुलीवाटः	I	130
त्र्यङ्गबलविभागः	III	132	दशवर्गाधिपतयः	III	118
त्रासनं	III	125	दशवर्गिकः	I	108
त्रिपुटकं	I	180	दाण्डकर्मिकं	II	347
,,	I	223	दाण्डक्यः	I	37
त्रिफला	I	294	दानं	III	74
त्रिशूलप्रकरः	I	123	दानकर्म	III	82
त्वष्टृकर्म	I	216	दायः	I	9
दक्षः	I	45	,,	I	302
दण्डः	I	13	दायादः	III	175
,,	I	23	दारः	III	201
,,	III	137	दारकगर्भः	III	22[illegible]

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
दारकर्म	I	35
दिवायामः	III	105
दिवायोधिनः	III	121
दीर्घः	II	215
दीर्घसत्रं	II	223
दुःखासङ्गः	III	18
दुर्गं	I	127
दुर्गनिवेशः	I	127
दुर्गपालः	I	57
दुर्गमुख्यः	III	196
दुर्गलम्भोपायः	III	180
दुर्गसम्प्रदानं	III	176
दुर्जयः	III	139
,,	III	139
,,	III	141
दुर्दिनम्	III	190
दुर्भिक्षं	III	101
दुर्योधनः	I	38
दुष्टपार्ष्णिग्राहं	III	35
दुहिलिका	I	191
दूतकर्म	III	154
दूतप्रणिधिः	I	78
दूतप्रावर्तिमं	I	138
दूतव्यञ्जनभेदनं	III	142
दूतस्य कर्म	I	82
दूरायातः	III	35
दूर्वा	III	221
दूषीविषं	III	217
,,	III	238
दूष्यः	III	150
,,	III	170
दूष्यग्रामः	III	192
दूष्यप्रकोपः	III	142
दूष्ययुक्तं	III	35
दूष्यवधः	I	54
दूष्यशत्रुसंयुक्ताः	I	19
दूष्यशुद्धिः	III	76
दूष्याः	I	19
,,	III	204
दृढकः	III	138
,,	III	141
दृतिः	III	109
देयविसर्गः	III	81
देयात्यादानं	III	30
देवच्छन्दः	I	181
देवदण्डः	I	251
देवदारुः	III	202
देवपथः	I	122
देवरात्रिः	II	130
देवसरः	I	307
देशः	II	97
,,	III	45
देशलौल्यं	II	275
देशविहारः	III	28
देशावस्थापनं	III	97
देशोपनतसन्धिः	II	253
दैवं	I	47
,,	III	101
दैवतप्रश्नः	III	181
दैवपीडनम्	III	25
,,	III	203
दैवसंभेयं	I	187
दैवसंयोगाः	III	142
दोङ्गकं	I	189
दोषशुद्धिः	III	38
दौवारिकापाश्रयः	III	196
द्रवन्ती	III	239
द्रवाम्लवर्गः	I	233
द्रव्यं	I	50
द्रव्यवनं	I	50

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
द्रोणमुखं	I	109	धूमः	III	175
द्वारं	III	103	धोरणः	I	333
द्विषच्छेषाणि	III	179	ध्रुवनिधिः	I	132
द्वेषः	III	145	ध्वजः	I	85
द्वैधीभावः	II	237	ध्वजाहृतः	II	82
द्वैधीभाविकः	II	364	नक्तमालः	III	239
द्वैपायनः	I	38	नक्तमाललता	II	156
द्वैराज्यं	III	12	नक्रः	III	181
द्व्यङ्गबलविभागः	III	132	नक्षत्रमाला	I	181
धनुः	I	252	नटः	I	58
,,	III	127	,,	II	354
,,	III	128	,,	III	148
धमन्	III	187	नडः	III	216
धरकः	II	126	नदीवेगः	III	204
धरणं	III	218	नन्दकः	I	183
धर्मः	I	27	नप्ता	III	202
धर्मविजयी	III	155	,,	III	229
धर्मशास्त्रं	I	35	नयः	I	27
धर्मस्थाः	I	9	,,	II	231
धर्मावसथी	I	350	नर्तकः	I	58
धर्मोपधा	I	48	,,	II	354
धर्म्यः	III	67	,,	III	148
धर्म्यव्यवहारः	III	210	नलतूला	I	192
धान्यं	III	218	नलाधानम्	III	122
धान्यकान्तं	II	308	नवः	III	209
धान्यभोगः	II	308	नवागतम्	III	35
धान्यवापम्	II	307	नष्टप्रस्मृतम्	I	140
धान्याम्लम्	I	233	नस्तःप्रयोगः	III	181
,,	III	222	नागपर्वतकम्	I	188
धान्वनं	III	114	नागरकः	II	356
,,	III	171	नागरक्षितः	III	186
धान्वनयोधिनः	III	121	नागरायणं	I	333
धामार्गवः	III	214	नागवरुणव्यञ्जनाः	III	181
धारणम्	I	34	नादेयाः	III	121
धारयिष्णुः	I	45	नाभागः	I	38

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
नायकः	I	57
,,	III	103
,,	III	107
,,	III	127
,,	III	142
नारोष्ट्रः	I	326
नालिः	III	187
नाली	I	223
निक्षेपकम्	II	113
निगूढोपहितः	III	179
निचयः	II	337
,,	III	4
,,	III	201
नित्यमित्रम्	II	296
नित्यानन्तरम्	III	56
नित्यामित्रा	II	303
निधातृकः	I	150
निधानम्	III	172
निध्यायकः	I	157
निमित्तं	I	46
,,	I	56
निम्नं	III	114
निम्नयोधिनः	II	305
,,	III	121
निम्बः	III	215
नियोगः	II	344
,,	III	100
,,	III	201
निरुक्तं	I	29
निरुत्खातिनी	III	121
निर्नयनम्	II	334
निर्मालिका	III	236
निर्वेदः	III	201
निवेशः	III	107
निशान्तप्रणिधिः	I	98
निश्वारः	III	111
निश्शर्करा	III	122
निष्करः	III	201
निष्किञ्चनत्वम्	I	30
निष्पतनम्	II	265
निसर्गः	II	73
निसृष्टार्थः	I	78
निसृष्टिलेखः	I	174
निसृष्टिस्थापना	I	174
नीचैर्गतः	I	325
नीध्रम्	II	48
नीलाबलीयः	I	183
नीवी	I	139
नीहारः	III	114
नीहारसंप्लवः	III	204
नैत्रम्	II	326
नैमित्तिकः	I	65
नैषेचनिकम्	III	147
नौः	III	114
न्यङ्गम्	III	145
पक्वमांसिकः	III	169
पक्षं	III	128
पक्षौ	I	21
,,	III	127
,,	III	137
पङ्कः	III	114
पञ्चकुली	III	146
पञ्चकुष्ठम्	III	214
पञ्चाङ्गः	I	75
पञ्चालिकं	I	251
पण्यसम्पातः	III	30
,,	III	205
पण्यसंस्था	II	356
पतङ्गः	III	222
पत्तियुद्धानि	III	136
पत्तिव्यूहः	III	132
पदं	I	264

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
पदातिकर्माणि	III	125	परिस्तोमः	I	193
पदातिभूमिः	III	122	परिहापणम्	I	153
पदिकः	III	141	परिहारः	I	111
पद्मरागः	I	183	,,	III	74
परघातप्रयोगः	III	213	,,	III	200
परदूषणसन्धिः	II	253	,,	III	210
परदेशापवाहनम्	I	109	परिहारलेखः	I	174
परमिश्रा	III	80	परिहारोपहतः	III	33
परावापः	III	130	परूषकम्	I	233
पराशारः	I	41	पर्जन्यकं	I	250
परिक्रयः	II	251	पर्यग्रं	I	117
परिक्षिप्तम्	III	35	पर्युपासनकर्म	III	200
परिक्षीणं	III	35	पर्युषितायः	I	140
परिक्षीणः	III	177	पर्येषणम्	II	272
परिक्षेपः	III	104	पर्शुका	III	226
परिघः	I	137	पलालम्	III	214
,,	III	173	पलाशः	III	203
परिदानलेखः	I	173	,,	III	215
परिदेशः	I	265	पश्चात्कोपः	I	19
परिपणितः	II	269	पश्चात्कोपचिन्ता	III	59
परिबन्धबलं	II	203	पश्चात्स्थायी	II	324
परिभाण्डं	I	215	पश्चाह्नः	I	330
परिभाषणं	I	135	पष्ठौही	I	313
परिमितार्थः	I	78	पाकः	I	198
परिमृदितं	I	213	पाकपत्राणि	I	211
परिरयः	I	264	पाञ्चालाः	III	144
परिलीढं	I	213	पाटच्चराः	III	18
परिवर्तकः	I	231	पाटली	III	238
परिवर्तनम्	I	153	पाण्डुकाली	I	192
परिवार्यम्	II	177	पाण्ड्यकवाटकम्	I	179
परिव्राजिका	I	49	पात्रचयः	III	115
,,	I	57	पादगोपाः	III	128
परिश्रान्तम्	III	35	पादचर्मकोशः	III	114
परिसृतम्	III	135	पादपथः	II	138
परिलुप्तम्	III	35	पादुका	I	123

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
पानसम्पत्	III	23	पिचु:	III	226
पानानुबन्ध:	III	22	पिञ्छ:	I	228
पापरोगी	III	15	पिण्ड:	III	224
पारग्रामिकम्	III	62	पिण्डारक:	I	312
पारश्चिकम्	II	107	पिण्डीतक:	III	238
पारलौहित्यकम्	I	190	पिण्याक:	III	218
पारशमा:	I	323	पित्तं	III	238
पारशव:	II	184	पित्तक:	I	185
पारसमुद्रकं	I	182	पित्र्य:	III	209
पारसमुद्रक:	I	189	पिशुन:	I	42
पारावत:	III	215	,,	II	216
पारिकर्मिक:	I	117	पिशुनपुत्र:	II	216
पारिजातपुष्पक:	I	183	पीडनवर्ग:	III	25
पारिपतन्तक:	III	139	पीडा	III	2
,,	III	141	पीलु	III	226
पारिभद्रक:	III	203	पीलुक:	III	215
,,	III	224	पीलुविखादनं	III	183
,,	III	225	पुंस्त्वोपघात:	III	210
पारिवेल्ली	I	223	पुच्छम्	I	312
पारिहीणिकम्	I	140	पुद्गलम्	I	221
पारीक्षिकम्	I	206	पुनर्नवं	III	236
पार्वत:	III	121	पुनर्नवा	III	238
पार्वतदुर्ग:	III	111	पुरस्ताल्लाभ:	III	59
पार्श्वम्	I	140	पुराणम्	I	35
पार्श्वस्थायी	II	324	पुरुषभोगम्	II	295
पार्श्वाभिघातौ	III	113	पुरुषसन्धि:	III	156
पार्ष्णि:	III	108	पुरुषान्तरसन्धि:	II	251
पार्ष्णिग्राह:	II	232	पुरोग:	III	67
पार्ष्णिग्राहचिन्ता	II	320	पुरोयानम्	III	124
पार्ष्णिग्राहासार:	II	232	पुरोहित:	I	45
पाशिक्यम्	I	179	पुलक:	I	185
पाशुपाल्यम्	I	32	पुष्पं	III	240
पाषण्ड:	I	92	पुष्पच्छिद्र:	I	184
पाषाण:	III	58	पुष्पमधु	III	217
पिङ्ग:	I	226	पुष्पवन्दाका	I	99

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
पुष्पवाट:	I	137
पुष्यराग:	I	183
पूति:	III	239
पूतिकरञ्ज:	III	215
पूतिकिट्ट:	I	223
पूतिकीट:	III	214
पूतितैलम्	III	239
पूर्णकद्वीपकम्	I	190
पूर्वप्रणिहित:	III	190
,,	III	197
पूर्वप्रहार:	III	124
पूर्व: साहस:	I	113
पृथगनीकवृत्ति:	III	137
पृथगर्थाभिप्रयात:	II	364
पृश्निपर्णी	III	221
पृषत:	III	238
पृषतादियुक्तम्	I	215
पृषतान्त्रम्	III	181
पेटक:	I	222
पोत:	I	118
पोत्रीपोट्टलिका	III	233
पौतवम्	I	7
,,	I	136
,,	I	256
पौरव्यावहारिक	I	57
प्रकरा:	I	290
प्रकर्म	I	12
प्रकाण्डकम्	I	180
प्रकाशयुद्धम्	II	272
प्रकीर्ण:	III	33
प्रकीर्णिका	III	135
प्रकृतय:	I	14
प्रकृति:	II	224
,,	II	359
प्रकृतिक्षय:	III	200
प्रकृतिप्रग्रह:	III	112
प्रकृतिव्यूहा:	III	137
प्रकृष्टभौमं	II	298
प्रकोपक:	III	67
प्रक्रय:	I	207
प्रक्षेप:	I	160
,,	II	259
प्रग्रह:	I	48
,,	II	263
,,	II	265
प्रचलाक:	III	216
प्रचार:	I	139
,,	I	145
प्रच्छन्दक:	II	135
प्रजव:	III	119
प्रज्ञा	I	36
प्रज्ञापनलेख:	I	173
प्रणयपण्यागारं	III	28
प्रणिधि:	I	56
प्रतति:	III	121
प्रतिकर्म	III	21
प्रतिकूर्प:	I	185
प्रतिक्रान्त:	III	138
प्रतिग्रह:	II	349
,,	II	350
,,	III	111
,,	III	136
,,	III	137
प्रतिघात:	II	364
,,	III	82
प्रतिजाप:	III	64
प्रतिदूत:	III	204
प्रतिपात:	II	193
प्रतिपृष्ठ:	III	21
प्रतिबन्ध:	I	152

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
प्रतिबलं	I	19
प्रतिवलकर्म	III	51
प्रतिबला	III	225
,,	III	225
प्रतिभानवत्त्वम्	I	46
प्रतिभूः	II	349
प्रतिमञ्चः	I	124
प्रतिमानम्	I	144
प्रतियोगः	III	68
प्रतियोद्धारः	III	128
प्रतिरागी	I	213
प्रतिरोधकः	I	87
प्रतिरोधकाः	III	32
प्रतिलेखः	I	175
प्रतिलेपी	I	218
प्रतिलोमः	III	100
प्रतिलोमा	III	175
प्रतिवर्णकं	I	144
प्रतिवर्णिका	I	218
प्रतिवापः	III	222
प्रतिविद्धा	III	125
प्रतिवेशः	II	364
प्रतिव्यूहस्थापनम्	III	137
प्रतिष्ठः	III	138
,,	III	141
प्रतिसंसर्गः	I	78
प्रतिहतम्	III	35
प्रतीकारः	III	107
प्रतीवापः	I	200
प्रतोली	I	122
प्रत्यन्तः	III	166
प्रत्यन्तस्कन्धः	III	166
,,	III	170
प्रत्यपसृतः	II	346
,,	III	206
प्रत्यादानम्	II	249
प्रत्यादेयं	III	97
प्रत्यादेयः	III	67
प्रत्यादेया	III	157
प्रत्यावापः	III	130
प्रत्यावृत्तः	II	256
प्रत्यासारवती	III	122
प्रदरः	III	138
,,	III	141
प्रदेष्टा	I	57
,,	II	116
प्रदोषः	III	2
प्रधानसिद्धिः	III	80
प्रधानायत्तासिद्धिः	III	80
प्रधावितिका	I	122
प्रभञ्जनम्	III	135
प्रभावः	III	43
प्रमत्तः	III	178
प्रमादव्यसनार्दनम्	II	277
प्रमारः	III	101
प्रयामः	I	143
प्रयासवधः	III	16
प्रयोगः	I	153
प्रवहणं	I	49
प्रवहणम्	I	108
प्रवहणिकः	I	129
प्रवासः	III	97
प्रविष्टम्	I	139
प्रवीरपुरुषोपघातः	III	193
प्रवीरमुख्यः	III	118
प्रव्रजितलिङ्गी	III	198
प्रशास्ता	I	57
,,	III	105
प्रशोध्यम्	I	139
प्रसङ्गः	III	2

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
प्रसन्नायोग:	I	294
प्रसादक:	III	67
प्रसाधक:	II	355
प्रसार:	I	23
,,	III	52
,,	III	107
,,	III	200
प्रसारवृद्धिः	III	107
,,	III	123
प्रसेव:	III	230
प्रस्तीतम्	I	228
प्रहरणम्	III	125
,,	III	142
प्रहरणकाला:	III	115
प्रहवणम्	II	356
,,	III	177
,,	III	185
प्रहतम्	II	106
प्राकार:	I	121
प्राकारलोष्ट:	II	350
प्राण:	III	132
प्रातिभाव्यबन्ध:	II	350
प्राप्तनीवी	I	141
प्राभृत्यम्	II	296
प्रामित्यकम्	I	231
प्रार्थितार्थता	II	296
प्रावरक:	I	194
प्रावादिक:	II	155
प्रावृत्तिकलेख:	I	175
प्राश्यप्राशम्	III	178
प्रास:	I	252
प्रियङ्गु:	III	239
प्रियाल:	III	203
,,	III	223

Words.	Vol.	Page.
प्रेक्षा	III	185
,,	III	190
प्रैयकम्	I	191
प्लक्ष:	III	216
प्लव:	III	109
प्लवक:	II	354
,,	III	181
,,	III	215
प्लवका:	III	148
प्लोतिः	I	193
फलकहार:	I	182
फलवाट:	I	137
फणिज्ज:	III	215
फाणितं	I	233
फेनक:	III	224
फेला	II	355
,,	III	190
बक:	III	216
बन्धकीपोषका:	III	148
बलं	I	18
बलकुटिका	III	201
बलव्यसनानि	III	35
,,	III	110
बलसमुद्दानं	III	57
बलस्य विशुद्धिः	III	123
बलस्य स्थापना	III	123
बला	III	238
बलाका	III	216
बलाग्रं	III	127
बलावाप:	III	38
बलोपदानकाल:	III	51
बस्त:	III	215
बस्तशोणितं	III	185
बहुमुखं	I	250
बाण:	III	203

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page
बाणः	III	218
बार्हस्पत्याः	I	26
बालः	III	210
बालसूर्यकः	I	183
बाहिरिकः	I	131
बाहु	I	250
बाहुदन्तीपुत्रः	I	43
बाहूत्सारः	III	107
,,	III	123
,,	III	124
बाह्यकोपः	III	12
बाह्यप्रकृतयः	I	19
बाह्लवेयः	I	192
बिन्दुः	II	16
बिम्बं	III	187
बिम्बः	II	165
बिसम्	III	221
बिसी	I	191
बोल्लनं	I	228
ब्रह्मचारी	I	30
ब्रह्मदेयिकः	II	58
भक्तं	III	107
भग्नरक्षा	III	135
भग्नानुपातः	III	135
भग्नोत्सृष्टकं	I	313
भङ्गप्रदानं	III	112
भङ्गुरा	III	121
भण्डिका	I	228
भयोपधा	I	50
भर्मण्या	II	19
भल्लातकः	III	214
भव्यारम्भी	II	288
भागः	I	137
भागानुप्रविष्टकं	I	313
भाजनी	I	258
भाण्डफेला	II	355
भाण्डभारः	II	356
भाण्डी	III	215
भारद्वाजः	I	41
भार्गी	III	219
भार्याव्यञ्जनाः	II	355
भाल्लूकः	I	247
भासः	III	217
भिक्षुकी	I	52
भिङ्गिसी	I	193
भित्तिप्रणिहितं	III	173
भिन्नकूटं	III	35
भिन्नगर्भं	III	35
भिन्नमनुष्या	II	309
भिन्नमस्तका	I	222
भिन्नसंघातनं	III	136
भिन्नसन्धानं	III	124
भीतमनुष्यता	III	18
भीतवर्गः	I	68
भीमघोषः	III	125
भूतपूर्वः	III	209
भूमिः	I	127
भूमिच्छिद्रविधानं	I	116
भूमिभोगं	II	295
भूमिविचयः	III	123
भूमिसन्धिः	II	301
,,	III	157
भूम्येकान्तराः	II	364
भृगवः	I	38
भृङ्गारः	I	58
भृतबलं	III	52
भृत्यभाविनः	II	364
भेदः	III	145
भेदोपग्रहः	II	266
भेदोपादानानि	III	144

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
भैक्षव्रतत्वं	I	30
भोगः	III	137
,,	III	139
,,	III	210
भोगद्वैगुण्यं	III	118
भोगव्यूहव्यूहनं	III	137
भोगव्यूहाः	III	139
भोगसंहतव्यूहाः	III	119
भोग्याः	II	265
भोजः	I	37
भौमवादिकं	II	196
भ्रमः	II	46
भ्रेषः	II	75
मकरः	III	108
,,	III	139
मञ्चपृष्ठं	I	120
मञ्जिष्ठा	III	239
मणिः	III	226
,,	III	239
मणिमन्तकं	I	185
मणिसोपानकं	I	182
मण्डः	III	221
मण्डलं	I	14
,,	I	17
,,	I	22
,,	II	359
,,	III	135
,,	III	207
मण्डलः	III	137
,,	III	139
मण्डलप्रोत्साहनं	III	164
मण्डलयोनिः	II	224
मण्डलव्यूहव्यूहनं	III	137
मण्डलव्यूहाः	III	139
मण्डलिकानि	III	236
मत्कुणः	I	330
मत्स्यः	III	222
मत्स्यण्डिका	I	201
,,	I	233
मदः	I	37
मदनः	III	214
,,	III	238
,,	III	198
मदनयोगः	II	137
मदनरसः	II	132
मदनरसयोगः	I	91
मद्रकः	III	144
मधुकः	III	239
मधूच्छिष्टः	III	203
मध्यभेदी	III	131
मध्यमः	II	359
मध्यमराष्ट्रकं	I	185
मध्यमा	III	108
मध्यस्थायी	III	80
मनश्शिला	III	215
मन्त्रः	III	44
मन्त्रयुद्धं	II	325
,,	III	158
मन्त्राधिकारः	I	71
,,	II	352
मन्त्रिपरिषत्	I	76
मन्त्रिपरिषदध्यक्षः	I	57
मन्त्रिपुरोहितोत्पत्तिः	I	3
मन्त्री	I	45
मन्दग्रासाः	III	32
मयूरपदी	III	216
मरकः	III	25
मल्लकः	III	144
मषी	III	203
,,	III	224

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
मषी	III	238
मसूरकं	I	180
महाकच्छवर्धनं	II	130
महान्	III	67
महानील:	I	183
महाविसी	I	191
महाभोगं	II	297
महाभोगः	II	293
महामात्रः	I	49
,,	I	133
मागधः	III	117
माणव:	I	11
,,	II	139
माणवकः	I	181
माणवविद्या	II	139
मातृवाहक:	III	217
मात्स्यन्यायः	I	33
मान:	I	37
मानिवर्गः	I	68
मानुषाग्निः	I	99
,,	III	202
मायकः	II	126
मायाः	III	142
मायागतं	I	56
मार्गदेशिकं	III	54
मार्गानुसारविनिमय:	III	124
मार्गायुक:	I	334
माल्यं	II	59
मालेयकं	I	188
मालेयकः	I	182
माहानसिक:	I	95
,,	I	103
माहाभाग्यं	III	210
माहेन्द्रं	I	179
मित्रगतः	III	195
मित्रवलं	III	52
मित्रभाविन:	II	364
मित्रविक्षिप्तं	III	35
मित्राणि	I	16
मिथ्यासंहतः	III	33
मुण्डः	I	53
मुण्डकद्वारं	I	126
मुण्डहर्म्यं	I	126
मुण्डा	I	57
मुण्डाः	II	356
मुण्डानीकं	III	117
मुद्गरः	I	126
मुद्रा	I	8
,,	I	341
मुद्रारक्षणं	III	105
मुद्रिका	III	237
मुष्ककः	I	99
,,	III	240
मुष्टिः	III	200
मुष्टिका	II	137
मुष्टिवध:	III	16
मुसृण्ठिः	I	126
मूकं	III	216
मूकमूषा	I	223
मूढ:	I	330
मूताः	I	240
मूलं	I	137
,,	III	194
,,	III	218
मूलरक्षणं	III	51
,,	III	97
मूलवापः	I	137
मूलहर:	I	163
मूलाटवर्णः	I	183
मूषा	II	137

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
मृगमारणी	III	216
मृगवनं	I	116
मृगाश्मकः	I	185
मृत्युकूटः	III	183
मेदकयोगः	I	293
मेथीप्रततिपरिक्षेपः	III	104
मैलेयकः	I	185
मोक्षणं	III	124
,,	III	125
मोरटा	I	296
मोहनगृहं	I	98
मौखः	I	176
मौलबलं	III	51
मौलाः	III	51
मौहूर्तिकः	I	65
,,	I	95
,,	III	103
,,	III	117
यज्ञ	III	190
यन्त्रं	I	250
,,	III	118
,,	III	142
,,	III	173
यन्त्रविश्लेषणं	III	178
यमकं	I	180
यमकः	I	325
यवः	III	215
यवकः	III	216
यवसः	III	170
यवागूपीतं	II	156
यष्टिः	I	182
यष्ट्युपबाह्यः	I	334
यातव्यः	I	15
,,	I	16
यातव्यः	II	285
यातुधानः	III	214
यात्रा	I	18
यानं	II	237
यानकं	I	250
युक्तः	I	6
युक्तजनः	III	152
युगपिङ्गनकालः	I	317
युग्मोरस्यः	III	139
योगः	I	13
,,	I	23
,,	I	23
,,	I	27
,,	I	36
,,	I	54
,,	I	82
,,	I	143
,,	I	143
,,	II	230
,,	III	172
,,	III	182
योगक्षेमवधः	II	264
योगधूमः	III	171
योगपुरुषाः	II	221
योगवामनं	III	159
,,	III	172
,,	III	185
योगवृत्तं	II	183
योगस्त्रियः	III	150
योगाग्निः	III	171
योगापसर्पः	III	193
योनिः	III	210
रक्तकार्पासः	III	215
रक्षा	III	201
रक्षावेक्षणं	III	210

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
रज्जुः	I	136	लकुटः	III	182
रत्नावली	I	182	लक्षणाध्यक्षः	I	136
रथकर्माणि	III	125	,,	I	205
रथवलं	III	57	लक्षण्यः	III	189
रथभूमिः	III	121	लक्षलम्भाधिकारः	II	352
रथयुद्धानि	III	135	लगुडः	III	57
रथव्यूहः	III	131	लग्नकः	III	237
रथ्या	I	127	लघुसमुत्थं	II	294
रश्मिकलापः	I	181	लङ्घनः	I	325
रश्मिग्रहणं	III	123	लण्डं	III	216
रसः	III	173	लण्डः	I	117
,,	III	198	लब्धप्रत्ययः	III	196
,,	III	222	लब्धप्रशमनं	III	209
रसदाः	I	57	लम्बरा	I	194
रसविद्धं	III	176	लम्भः	III	209
रससिद्धं	III	169	लम्भपालनः	III	8
राजविहारः	III	28	लवणवर्गः	I	233
राजवृक्षः	III	217	लाक्षा	III	239
राजशब्दिनः	III	147	लाङ्गली	III	216
राजहारः	I	139	लाभः	III	67
राजिः	III	238	लिच्छिविकाः	III	144
राज्यं	I	17	लुब्धकः	III	171
राढा	II	125	लुब्धकव्यञ्जनः	III	196
राश्रिः	III	114	लुब्धकाः	III	18
रात्रियोधिनः	III	121	लुब्धवर्गः	I	68
रात्रिसत्रचराः	III	32	लेखदोषाः	I	177
रावणः	I	38	लेखसम्पत्	I	169
राशिमूलं	II	193	लेखार्थाः	I	172
राष्ट्रं	I	230	लोकायतं	I	27
रूपदर्शकः	I	134	लोध्रः	III	239
,,	I	164	लोप्त्रं	III	199
,,	I	206	लोभः	I	37
रूपाजीवाः	II	355	लोभविजयी	III	155
रूपिकं	I	137	लोहिताक्षः	I	185
रोचनी	II	47			

Words.	Vol.	Page.
वंशराग:	I	183
वक्तृप्रयोक्तार:	I	35
वज्रं	I	218
,,	III	108
,,	III	140
,,	III	225
वज्र:	I	137
वञ्जुल:	III	225
वट:	III	223
वणिज्या	I	32
वत्सनाभ:	III	218
वधावध:	I	333
वनं	III	114
वनगूढ:	III	170
,,	III	204
वनदुर्ग:	III	111
वनयोधिन:	III	121
वनविचय:	III	123
वन्दाका	III	240
वप्रं	III	103
वमनं	III	200
वय:स्थता	III	132
वरकारं	I	173
वरण:	III	238
,,	III	238
वर्ग:	I	171
,,	III	116
वर्त्तनकाल:	I	317
वर्त्तनी	I	136
वर्तमानाय:	I	140
वर्धकि:	III	103
,,	III	105
,,	III	117
वर्धमानक:	I	325
वर्मिण:	III	132

Words.	Vol.	Page.
वर्षवर:	III	179
वर्षवराभ्यागारिका:	I	103
वर्ष्म	III	132
वलय:	III	135
,,	III	139
वल्गन:	I	325
वल्ली	III	221
वल्लीफलानि	I	287
वल्लूरं	II	194
वश्यमित्रं	II	297
वसा	III	220
वह:	I	260
वाक्च्छल्यं	III	19
वाक्पारुष्यं	III	19
वाक्यविप्रेक्षणं	I	105
वाक्सङ्ग:	I	105
वागुली	III	229
वाग्जीवन:	II	354
,,	I	58
वाट:	I	137
वातग्रहणं	III	123
वातव्याधि:	I	43
वातापि:	I	38
वादक:	II	354
,,	I	58
वानप्रस्थ:	I	30
वानलटी	II	48
वामनं	I	23
वामन:	I	58
वायस:	III	181
वायसोपहार:	III	202
वारक:	I	262
वारणवल्ली	III	238
वारिपथं	I	120
वारिपथभोग:	II	309

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
वारुणयोगः	II	358
वारुणी	III	238
वार्ता	I	26
वाशी	I	247
वासविचयः	III	123
वासितकं	I	222
वास्तुकं	I	9
वास्तुच्छिद्रं	I	129
विकल्पः	II	344
,,	III	100
विकृतिः	II	359
विक्रः	I	330
विक्रमव्यवसायः	II	352
विक्रमाधिकारः	II	352
विक्रमान्तरः	III	201
विक्षिप्तसैन्यं	II	294
विक्षेपः	I	155
विगुणा	III	211
विगृह्ययानं	III	48
विगृह्यासनं	II	254
विग्रहः	II	237
विजयः	III	138
,,	III	141
विजयच्छन्दः	I	181
विज्ञानं	I	34
वितंसः	III	88
विदलं	I	233
,,	III	187
विदारी	III	215
विदुलः	III	182
विदेशप्रवृत्तिज्ञानं	III	180
विद्धं	III	198
विद्या	II	275
,,	III	145
विद्यात्वं	I	27
विद्यापण्यत्वं	II	275
विद्यासमुद्देशः	I	2
विद्यासामर्थ्यं	I	36
विद्रवः	III	101
विधा	III	170
विधेयत्वं	III	132
विनयः	I	4
विपरिमर्शः	III	67
विपुलारम्भः	II	320
विप्रस्थानं	III	190
विभक्तमुख्या	III	127
विभीषणं	II	277
विभीषिका	III	124
विमलकवर्णः	I	201
,,	I	185
विमानितं	III	35
विलखावलेखनं	III	231
विलङ्गः	III	222
,,	III	239
विलवणं	I	208
विलोपः	II	259
विलोपभृतं	III	54
विवधः	I	22
विवादः	III	105
विवीतं	I	8
,,	I	116
,,	I	341
विशालविजयः	III	138
,,	III	141
विशालाक्षः	I	41
विशिखा	I	220
विशिष्टच्छन्दिकाः	III	145
विश्वासघाती	I	250
,,	III	203

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
विषमं	III	114
विषमग्रहणं	III	123
विषमव्यूहः	III	129
विषमव्यूहाः	III	119
विषमसन्धिः	II	279
विषमसम्बाधप्रवेशः	III	124
विषमूलिका	III	216
विष्टिः	I	32
,,	I	143
,,	III	105
,,	III	200
विष्टिकर्माणि	III	125
विसरः	I	307
विहननं	II	118
वीचिरल्लः	III	227
वीवधः	III	107
,,	III	123
,,	III	171
,,	III	200
वृक्षः	III	216
वृक्षाम्लं	I	233
वृत्तं	III	117
वृत्तपुच्छा	I	192
वृत्तिसाम्यम्	I	97
वृद्धसंयोगः	I	2
वृद्धिः	I	143
,,	II	239
वृद्ध्युदयः	III	67
वृश्चिकबन्धः	II	156
वृष्णिसङ्घः	I	38
वेणिका	II	130
,,	III	109
वेणुः	III	57
वेलसधर्मा	III	154
वेदाः	I	29
वेल्लकं	I	223
वेशः	II	135
वेशशौण्डिकाः	III	145
वैजयन्तः	I	129
वैदेहः	I	37
वैदेहकव्यञ्जनः	I	52
,,	I	53
,,	III	187
वैधरणं	I	208
वैरं	III	145
वैराज्यं	III	12
वैवर्णिकं	I	187
वैवाह्यं	I	29
,,	I	29
वैषम्यं	I	157
वैहारिकं	III	145
व्यतिकीर्णः	III	139
व्ययः	III	67
,,	III	97
व्ययप्रत्यायः	I	140
,,	I	232
व्यवहारः	I	153
व्यसनं	III	2
व्यसनाधिकारिकं	III	1
व्यसनाभियानं	III	48
व्याकरणं	I	29
व्याघातकः	III	214
व्याघ्रचर्मा	III	183
व्याजी	I	137
व्याधितं	III	35
व्यामिश्रः	III	131
व्यायामः	I	14
,,	II	230
,,	III	125

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
व्यायामयुद्धं	II	325
व्यायोगः	I	20
व्यालः	III	131
व्यावर्त्तनं	III	142
व्यावहारिकः	I	57
व्यावृत्तपृष्ठं	III	135
व्यावेधनं	III	124
व्यावेशनं	III	124
व्युष्टं	I	138
व्यूहः	III	128
व्यूहपथः	I	127
व्यूहविभागः	III	127
व्यूहसम्पद्	III	116
व्यूहाधिष्ठानं	III	117
व्रजः	III	113
व्रजपर्यग्रं	I	314
व्रजिकः	III	144
शकटः	III	108
”	III	139
”	III	142
शकटगर्भः	III	57
शकटपरिक्षेपः	III	104
शकटवाटाः	II	357
शकटव्यूहः	III	114
शकुनः	III	223
शक्तिहानिः	II	275
शक्यारम्भी	II	288
शक्लः	II	226
शङ्काभिग्रहः	II	144
शणः	III	203
शतं	III	214
”	III	214
शतपदी	III	214
शतपर्वा	III	238
शतपाक्यं	III	181

Words.	Vol.	Page.
शतावरी	III	216
”	III	223
शतैकीयः	III	59
शत्रुबलं	III	53
शत्रुवेदनं	III	18
शमः	I	14
”	I	264
”	II	230
”	II	349
”	III	127
शमी	III	221
शम्या	II	141
शय्याप्रस्तारः	III	111
शराधानम्	III	122
शरीराक्रमिणः	III	32
शरीरावस्थापनम्	I	139
शर्करा	III	234
शलः	I	264
शलाका	II	112
शल्यः	III	57
शल्यकं	III	232
शवशारिका	III	233
शस्त्रं	III	118
शस्त्रभयविरूपः	III	207
शस्त्राग्निरसप्रणिधयः	III	168
शस्त्राजीवः	I	29
शाकमुष्टिः	II	193
शाकलं	I	188
शाकवर्गः	I	234
शाकुला	I	191
शाखाहननं	III	182
शारदकर्म	I	334
शारिका	III	216
शालिः	III	216
शासनं	I	6
”	I	167

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
शासनं	III	193
शासनमुद्राहस्तः	III	205
शासनहरः	I	78
शिंशुमारः	III	181
शिक्षा	I	29
शिग्रुः	III	215
शिरीषः	III	221
,,	III	238
शिरीषपुष्पकः	I	183
शिलाप्रवालकः	I	185
शिलाशिक्यं	III	181
शिल्पं	I	164
,,	III	132
,,	III	145
शिष्टाः	I	35
शीकवल्ली	I	247
शीतवृष्टिः	I	183
शीतोदकीयं	I	188
शीर्षकं	I	180
शुकपत्रवर्णः	I	183
शुक्तः	III	222
शुक्तवर्गः	I	233
शुक्तिचूर्णकः	I	185
शुकपुलकः	I	185
शुचिः	II	145
शुद्धव्यूहः	III	131
शुद्धस्फटिकः	I	183
शुद्धोपवाह्यः	I	334
शुल्वं	I	223
शुल्बशास्त्रं	I	198
शुश्रूषा	I	34
शुष्कचर्मवृत्तशर्कराकोशकः	III	114
शुष्कतुत्थं	I	217
शून्यपालः	III	161
,,	III	165
शून्यमूलं	III	35
शून्यमूलः	II	321
शूलकूपः	III	173
शृङ्गाटकं	I	123
शृङ्गिशुक्तिजम्	I	210
शृङ्गी	III	216
शैलः	III	114
शौचं	I	43
शौण्डिकः	III	169
श्यामिका	I	191
श्यावं	I	180
श्येनः	III	138
,,	III	141
श्रवणं	I	34
श्रीकटनकं	I	185
श्रीवेष्टकः	III	202
,,	III	203
श्रेणी	I	129
श्रेणीबलं	III	52
श्रेणीमनुष्या	II	309
श्लेष्मातकः	III	238
श्वदंष्ट्रा	I	123
,,	III	122
श्वपाकी	III	231
श्वभ्रं	III	121
श्वेततारं	I	217
श्वेता	I	99
,,	III	238
,,	III	240
षण्डं	I	137
षाड्गुण्यम्	II	237
संक्षेपः	I	155
संज्ञानाशः	III	23
संज्ञालिपिः	I	59
संयानं	I	333
संयानपथं	II	317
संयानीयपथः	I	127

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
संयूह्यं	I	222	सङ्घात्यं	I	222
संरोधनं	III	61	सञ्चाराः	I	57
संवरणमात्रं	I	26	सञ्जयः	III	138
संवर्तनं	I	333	,,	III	141
संवासिनः	I	46	सञ्जातं	I	139
संवाहः	III	113	सत्तलिका	I	194
संवाहकः	II	355	सत्रं	II	267
संशयः	III	90	,,	II	341
संशयत्रिवर्गः	III	98	,,	II	357
संश्रयः	II	237	,,	III	37
संसर्गविद्या	I	56	,,	III	109
संस्था	I	55	,,	III	113
,,	I	61	सत्रस्थानं	III	38
संस्थानम्	I	139	सत्रहेतुः	III	191
,,	I	145	सत्राजीविनः	III	213
संस्थानवान्	I	184	सत्राणि	III	114
संहितप्रयाणं	II	269	सत्रापाश्रयः	III	171
संहितप्रयाणिकं	II	269	सात्रिकः	III	117
संहितप्रयाणिकः	II	364	सत्रिच्छन्नः	III	189
सकट्ठकक्ष्या	I	222	सत्रिणः	I	48
सक्तुः	III	218	,,	II	354
सङ्कटः	III	114	,,	III	145
,,	III	172	सत्री	III	63
सङ्कर्षणदैवतीयः	III	199	,,	III	148
सङ्ख्यानं	I	35	सत्त्वं	III	132
सङ्ख्यायकः	I	110	सदुन्दुभिः	III	182
सङ्गत्यागः	I	30	सन्दंशः	I	223
सङ्ग्रहणं	I	110	,,	II	137
सङ्ग्रामः	III	115	सन्धिः	I	16
सङ्घः	I	22	,,	II	237
,,	III	117	,,	II	349
सङ्घलाभः	III	144	सन्धिच्छेदः	II	356
सङ्घवृत्तं	III	144	सन्धिरात्रिः	III	188
सङ्घाटि	I	250	सन्नामिनी	I	222
सङ्घातः	III	142	सन्नाहगुणाः	III	51

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.	Words.	Vol.	Page.
सन्निधाता	I	5	सम्भूययात्रिकः	II	364
सन्निधातृनिचयः	I	50	सरकं	II	121
सभाराष्ट्रकं	I	185	सरलः	III	202
समन्तभद्रकं	I	193	सर्जरसः	III	224
समयः	I	9	सर्पग्राहः	III	170
"	I	13	सर्पनिर्मोकं	III	215
समयकर्मनिक्षेपः	III	147	सर्पसारी	III	139
समयाचारिकं	II	212	सर्वतोभद्रं	I	250
समव्यूहः	III	129	सर्वतोभद्रः	III	108
समव्यूहप्रकृतयः	III	129	"	III	139
समसन्धिः	II	279	"	III	141
समा	III	121	सर्वतोभोगि	II	297
समाजः	III	105	"	II	345
समाजकर्म	III	124	सर्वतोमुखः	III	139
समाधिः	II	349	सर्वतोवृत्तिः	III	137
समाधिमोक्षः	I	82	सर्वत्रगलेख्यः	I	175
"	II	354	सर्वदेशकालप्रहरणं	III	136
समाप्तं	III	35	सर्वभोगं	II	297
समाहर्ता	I	50	सर्वश्वेतः	III	186
समाहर्तृसमुदयप्रस्थापनं	I	136	सर्वसमुदयपिण्डः	I	139
समाह्वयः	II	112	सर्वार्थसिद्धिः	III	101
समुच्चयः	II	344	सस्यकः	I	185
"	III	100	"	I	201
समुत्थानं	III	209	सस्यवधः	III	16
समुदयः	I	6	सस्यवापः	III	31
समुद्दानकालाः	III	51	सहचरः	III	223
समुद्देशः	I	2	सहप्रस्थायिनः	III	175
"	I	2	सहस्रैकीयः	III	59
समुद्रः	III	181	सहोदकः	II	314
समुद्रमण्डूकी	III	222	सांवननिकी	III	149
समेधाशास्तिः	I	54	साह्वयं	I	27
सम्पन्नघाती	III	108	साङ्ग्रामिकं	III	103
सम्पातनिश्चारः	I	60	साचिव्यं	III	184
सम्पुटिका	I	194	सातत्यं	II	296
सम्प्रियः	II	322	सातनं	I	187

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words	Vol.	Page.
सातिना	I	192
सातीनः	I	247
साधारणगर्दभः	III	182
साध्वसं	III	70
सान्त्वं	III	74
सान्नाह्यः	III	131
सामन्तः	I	48
सामयाचारिकं	I	13
सामवायिकाः	I	15
,,	II	259
सामुत्थायिकः	II	364
सामूरं	I	192
सामूली	I	192
सामेधिकः	I	54
,,	III	186
साम्परायिकः	I	119
सारवलं	I	21
,,	III	132
सारसः	III	121
सारिष्ठं	III	134
सार्थः	III	113
,,	III	198
सार्थगणवासी	III	198
सालः	III	103
,,	III	221
सालपरिक्षेपः	III	104
सिंहनिका	I	231
सिक्थकं	I	180
सिद्धं	I	139
सिद्धः	III	177
सिद्धयात्रं	III	197
सिद्धव्यञ्जनाः	I	11
सिद्धारम्भाः	III	102
सिद्धार्थकः	III	222
सिद्धिः	III	64
,,	III	93

Words.	Vol.	Page.
सिन्दुवारितः	III	238
सीता	I	7
,,	I	230
,,	II	350
सीतात्ययः	II	193
सीमागृहं	I	124
सीसं	III	203
सुखावस्थः	II	28
सुगन्धिकूर्पः	I	185
सुप्रतिष्ठः	III	138
,,	III	141
सुभगा	III	28
सुयात्रः	III	94
सुराकिण्वविचयः	I	297
सुराष्ट्रः	III	144
सुरुङ्गा	III	201
सुलभकः	I	185
सुवर्चला	III	226
सुवर्चिका	I	223
सुवर्णपाकं	I	91
सुवर्णमालुका	I	225
सुवर्णमृत्	I	225
सुवर्णसन्धिः	II	251
सुव्यञ्जनाचारता	III	132
सुषमारूपं	I	284
सुषिरं	I	215
सूकरिका	I	251
सूचकः	I	158
सूची	III	108
,,	III	139
सूचीमुखाः	III	59
सूतः	III	117
सूतिकाकूपः	II	46
सूत्रं	I	182
,,	I	228

Words.	Vol.	Page.
सूदः	I	58
,,	II	355
सूर्यकान्त	I	183
सृगालविन्ना	III	238
सेतुः	I	136
सेतुवन्धः	III	109
सेनापतिः	I	57
,,	III	118
,,	III	127
,,	III	141
सैन्धविका	I	216
,,	I	217
सैमिकः	I	117
सोपानकं	I	182
सौगन्धिकः	I	183
सौप्तिकं	III	114
,,	III	135
सौभिकाः	II	354
,,	III	148
सौमितिका	I	193
सौरिकं	III	105
सौरिककलहः	III	204
सौवर्णकुड्यकं	I	190
सौवर्णिकः	I	7
,,	I	220
सौवीरः	I	38
सौवीरकं	I	233
स्कन्धप्रावर्तिमं	1	286
स्कन्धावारः	I	20
,,	III	113
,,	III	201
स्कन्धावारनिवेशः	III	103
स्कन्धावारप्रयाणं	III	107
स्कन्धावाराटवीभेदः	III	148
स्कन्धोपनेयः	II	251
स्तम्भः	III	121

Words.	Vol.	Page.
स्तम्भपरिक्षेपः	III	104
स्तम्भयुक्तः	III	29
स्तम्भवर्गः	III	33
स्तम्भवाटापाश्रयः	III	171
स्तम्भसङ्क्रमः	III	109
स्थलपथभोगः	II	309
स्थलयोधिनः	II	305
,,	III	121
स्थानं	I	143
,,	II	240
,,	II	254
,,	III	107
,,	III	124
,,	III	142
स्थानिकः	I	110
,,	I	350
स्थानिकव्यञ्जनः	III	185
स्थानीयं	I	109
स्थाल्याः	II	308
स्थावरः	II	349
स्थितयन्त्रं	I	250
स्थितयुद्धं	III	135
स्थितशत्रुः	III	85
स्थितामित्रं	II	321
स्थिरकर्मा	II	288
स्थिरा	III	121
स्थूलकर्णः	III	138
,,	III	141
स्थैर्यं	III	132
स्नापकः	II	355
स्नुही	III	216
स्नेहः	III	118
स्पर्शनं	II	106
स्योनाकः	III	238
स्रवन्मध्यः	I	183

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

Words.	Vol.	Page.
स्रोतोयन्त्रप्रावर्तिमं	I	286
[illegible]सीयं	I	179
स्रौवः	I	176
स्वदेशाभिष्यन्दवमनं	I	109
स्वद्रव्यदानं	III	82
स्वप्रत्ययः	III	30
स्वभूमिप्राप्तः	III	119
स्वयंगुप्ता	III	236
स्वयंग्राहः	III	118
स्वयंग्राहदानं	III	82
स्वर्णनालिका	III	185
स्वर्णभूमिजः	I	190
स्ववग्रहः	I	45
,,	II	225
स्वविक्षिप्तं	III	35
स्वाजीवः	II	227
स्वाध्यायः	I	30
स्वार्थाभिप्रयातः	II	364
हताग्रवेगं	III	35
हरणिः	I	287
हरणोपायाः	I	154
हरितालं	III	215
हरिद्रा	III	239
हर्षः	I	37
हलमुखानि	I	252
हस्तपताका	II	133
हस्तप्रावर्तिमं	I	286
हस्तिकर्णः	III	215
हंस्तिकर्माणि	III	125
हस्तिनखः	I	125
हस्तिनी	I	330
हस्तिभूमिः	III	122
हस्तिभूषणं	III	142
हस्तियुद्धानि	III	135
हस्तिवनं	I	50
हस्तिव्यूहः	III	131
हस्तिशाला	I	128
हस्तिस्कन्धः	II	350
हाटकं	III	57
हारहूरकम्	I	294
हिङ्गु	III	215
हिरण्यप्रतिग्राहिणः	III	177
हिरण्यभोगं	II	295
हीनकर्म	I	334
हीनच्छन्दिकाः	III	145
हीनसन्धिः	II	253
हीनानुसारणं	III	I24
हेम	III	215
हैमनं	III	47
हैमवतं	I	179
हैहयः	I	38
ह्रस्वकालः	III	67
हादीयं	I	179

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

APPENDIX No. III.

आर्षप्रयोगाः ।

सम्पुटः I.

पदानि.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	पदानि.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.
आदेयात्	111	2	जरद्गुः (जरद्गवीत्यर्थे)	312	7
मार्गायुकः	116	6	दशतीरक्षा	317	8
दापयेत् (अस्य द्विकर्मकता)	131	5	पश्वाहः	330	2
आकाङ्क्षेत	148	6	मार्गायुकः	334	1
,,	148	7	उभयतोरात्रं	355	6
ऋध्यतां (कर्तरि लोट् प्रथम-पुरुषैकवचनम्)	289	2			

सम्पुटः II.

पदानि.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	पदानि.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.
अपव्ययते	6	4	पाराश्चिकं	107	6
आकाङ्क्षेत	16	9	वर्षारात्रं	129	8
आकाङ्क्षेरन्	28	2	प्रस्वापयित्वा	139	9
आकाङ्क्षेत	28	6	रज्जुना	152	3
,,	29	1	आकाङ्क्षेत	175	2
,,	29	2	निस्तारयित्वा	175	9
,,	29	3	अन्यतमस्मिन्	259	3
,,	29	6	अमित्रं (प्रथमान्तम्)	298	3
अनुवसितं	97	7			

सम्पुटः III.

पदानि.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	पदानि.	पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.
प्रतिपत्स्यामि	152	2	सर्पनिर्मोकं	215	7
अपक्रान्तव्यं	164	7	खादिराभिः	232	10
अराला	215	3			

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

शुद्धिपत्रम् ।

पृष्ठम्.	पङ्क्तिः.	अशुद्धम्.	शुद्धम्.
१७	३	नदा	नदो
२२	१५	यक्त्वे	क्यत्वे
३५	२२	ह	हे
३६	५	ध्यत्ते	ध्येत
४७	२९	धा	र्धा
५३	३	ध	द्व
५५	१८	त्मा	त्मी
५६	३१	शौयै	शौर्यं
६२	२२	नपा	नाप
७४	२४	ना—	नाह—
७५	१२	रुज	रूपज
९३	३२	यात्	स्यात्
९४	१६	धे	ये
१०४	१२	श	र्शं
१२७	१८	रेधो	रोधे
१३०	२	ज्ञ	ज्ञै
१३७	२२	भ्य	भ्यां
१३९	२२	द्द	द
,,	२९	पु	पू
१६८	२८	मद	मांदं
१८१	१३	दव	देव
१९५	३०	सा	त्सा
२१०	११	म	मु

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

READY FOR SALE.

	RS.	AS.	P.
भक्तिमञ्जरी (Stuti) by H. H. Svâti Srí Râma Varma Mahârâjah.	1	0	0
स्यानन्दूरपुरवर्णनप्रबन्धः (Kavya) Syânandûrapuravarnanaprabandha by H. H. Svâti Sri Râma Varma Mahârâjah, with the commentary Sundarī of Râjarâja Varma Koil Tampurân.	2	0	0

Trivandrum Sanskrit Series.

	RS.	AS.	P.
No. 1—दैवम् (Vyâkarana) by Deva with Purushakâra of Krishnalîlâsukamuni.	1	0	0
No. 2—अभिनवकौस्तुभमाला-दक्षिणामूर्तिस्तवौ by Krishnalîlâsukamuni.	0	2	0
No. 3—नलाभ्युदयः (Kâvya) by Vâmana Bhatta Bâna (Second Edition).	0	4	0
No. 4—शिवलीलार्णवः (Kâvya) by Nîlakantha Dîkshita.	2	0	0
No. 5—व्यक्तिविवेकः (Alankâra) by Mahima Bhatta with commentary	2	12	0
No. 6—दुर्घटवृत्तिः (Vyâkarana) by Saranadeva.	2	0	0
No. 7—ब्रह्मतत्त्वप्रकाशिका (Vedânta) by Sadâsivendra Sarasvatî	2	4	0
No. 8—प्रद्युम्नाभ्युदयम् (Nâtaka) by Ravi Varma Bhûpa.	1	0	0
No. 9—विरूपाक्षपञ्चाशिका (Vedânta) by Virûpâkshanâtha with the commentary of Vidyâchakravartin.	0	8	0
No. 10—मातङ्गलीला (Gajalakshana) by Nilakantha.	0	8	0
No. 11—तपतीसंवरणम् (Nâtaka) by Kulasekhara Varma with the commentary of Sivarâma	2	4	0
No. 12—परमार्थसारम् (Vedânta) by Bhagavad Âdisesha with the commentary of Râghavânanda.	0	8	0
No. 13—सुभद्राधनञ्जयम् (Nâtaka) by Kulasekhara Varma with the commentary of Sivarâma.	2	0	0

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	RS.	AS.	P.
No. 14—नीतिसारः (Nîti) by Kâmandaka, with the commentary of Sankarârya.	3	8	0
No. 15—स्वप्नवासवदत्तम् (Nâtaka) by Bhâsa. (Second Edition).	1	8	0
No. 16—प्रतिज्ञायौगन्धरायणम् (Nâtaka) by Bhâsa.	1	8	0
No. 17—पञ्चरात्रम् Do. Do.	1	0	0
No. 18—नारायणीयम् (Stuti) by Nârâyana Bhatta with the commentary of Desamangala Vârya.	4	0	0
No. 19—मानमेयोदयः (Mîmâmsâ) by Nârâyana Bhatta and Nârâyana Pandita.	1	4	0
No. 20—अविमारकम् (Nâtaka) by Bhâsa.	1	8	0
No. 21—बालचरितम् Do. Do.	1	0	0
No. 22—मध्यमव्यायोग-दूतवाक्य-दूतघटोत्कच-कर्णभारोरुभङ्गानि (Nâtaka) by Bhâsa.	1	8	0
No. 23—नानार्थार्णवसंक्षेपः (Kosa) by Kesavaswâmin (Part I. 1st & 2nd Kândas).	1	12	0
No. 24—जानकीपरिणयः (Kâvya) by Chakra kavi.	1	0	0
No. 25—काणादसिद्धान्तचन्द्रिका (Nyâya) by Gangâdharasûri.	0	12	0
No. 26—अभिषेकनाटकम् (Nâtaka) by Bhâsa.	0	12	0
No. 27—कुमारसम्भवः (Kâvya) by Kâlidâsa with the two commentaries, Prakâsikâ of Arunagirinâtha and Vivarana of Nârâyana Pandita (Part I. 1st & 2nd Sargas).	1	12	0
No. 28—वैखानसधर्मप्रश्नः (Dharmasûtra) by Vikhanas.	0	8	0
No. 29—नानार्थार्णवसंक्षेपः (Kosa) by Kesavaswâmin (Part II. 3rd Kânda).	2	4	0
No. 30—वास्तुविद्या (Silpa).	0	12	0
No. 31—नानार्थार्णवसंक्षेपः (Kosa) by Kesavaswâmin (Part III. 4th, 5th & 6th Kândas).	1	0	0

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	RS.	AS.	P.
No. 32—कुमारसम्भवः (Kâvya) by Kâlidâsa with the two commentaries, Prakâsikâ of Arunagirinâtha and Vivarana of Nârâyana Pandita (Part II, 3rd, 4th & 5th Sargas)	2	8	0
No. 33—वाररुचसंग्रहः (Vyâkarana) with the commentary Dîpaprabhâ of Nârâyana.	0	8	0
No. 34—मणिदर्पणः (शब्दपरिच्छेदः) (Nyâya) by Râjachûdâmanimakhin.	1	4	0
No. 35—मणिसारः (अनुमानखण्डः) (Nyâya) by Gopînâtha.	1	8	0
No. 36—कुमारसम्भवः (Kâvya) by Kâlidâsa with the two commentaries, Prakâsikâ of Arunagirinâtha and Vivarana of Nârâyana Pandita (Part III. 6th, 7th & 8th Sargas).	3	0	0
No. 37—आशौचाष्टकम् (Smriti) by Vararuchi with commentary.	0	4	0
No. 38—नामलिङ्गानुशासनम् (Kosa) by Amarasimha with the commentary Tikâsarvasva of Vandyaghatîya Sarvânanda (Part I. 1st Kânda).	2	0	0
No. 39—चारुदत्तम् (Nâtaka) by Bhâsa.	0	12	0
No. 40—अलङ्कारसूत्रम् (Alankâra) by Râjânaka Srî Ruyyaka with the Alankârasarvaswa of Sri Mankhuka and its commentary by Samudrabandha.	2	8	0
No. 41—अध्यात्मपटलम् (Kalpa) by Apastamba with Vivarana of Srî Sankara Bhagavat Pâda.	0	4	0
No. 42—प्रतिमानाटकम् (Nâtaka) by Bhâsa.	1	8	0
No. 43—नामलिङ्गानुशासनम् (Kosa) by Amarasimha with the two commentaries, Amarakosodghâtana of Kshîraswamin and Tikâsarvaswa of Vandyaghatîya Sarvânanda (Part I. 2nd Kânda 1—6 Vargas).	2	8	0

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	RS.	AS.	P.
No. 44—तन्त्रशुद्धम् (Tantra) by Bhattâraka Srî Vedottama.	0	4	0
No. 45—प्रपञ्चहृदयम् (Prapanchahridaya).	1	0	0
No. 46—परिभाषावृत्तिः (Vyâkarana) by Nîlakantha Dîkshita.	0	8	0
No. 47—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् (Vedânta) by Srî Krishnânanda Sarasvatî. (Part I.)	1	12	0
No. 48— Do. Do. (Part II.)	2	0	0
No. 49—गोलदीपिका (Jyotisha) by Parameswara.	0	4	0
No. 50—रसार्णवसुधाकरः (Alankâra) by Singa Bhûpâla.	3	0	0
No. 51—नामलिङ्गानुशासनम् (Kosa) by Amarasimha with the two commentaries, Amarakosodghâtana of Kshîraswâmin and Tîkâsarvaswa of Vandyaghatîya Sarvânanda (Part III. 2nd Kânda 7—10 Vargas)	2	0	0
No. 52—नामलिङ्गानुशासनम् (Kosa) by Amarasimha with the commentary Tîkâsarvaswa of Vandyaghatîya Sarvânanda (Part IV. 3rd Kânda)	1	8	0
No. 53—शाब्दनिर्णयः (Vedânta) by Prakâsâtmayatîndra	0	12	0
No. 54—स्फोटसिद्धिन्यायविचारः (Vyâkarana)	0	4	0
No. 55—मत्तविलासप्रहसनम् (Nâtaka) by Srî Mahendravikramavarman.	0	8	0
No. 56—मनुष्यालयचन्द्रिका (Silpa).	0	8	0
No. 57—रघुवीरचरितम् (Kâvya).	1	4	0
No. 58—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् (Vedânta) by Srî Krishnânanda Saraswatî (Part III.)	2	0	0
No. 59—नागानन्दम् (Nâtaka) by Srîharshadeva with the commentary Nâgânandavimarsinî of Sivarâma.	3	4	0
No. 60—लघुस्तुतिः (Stuti) by Srî Laghubhattâraka with the commentary of Srî Râghavânanda	0	8	0

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	RS.	AS.	P.
No. 61—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् (Vedânta) by Srî Krishnânanda Sarasvati (Part IV.)	1	8	0
No. 62—सर्वमतसंग्रहः (Sarvamatasangraha).	0	8	0
No. 63—किरातार्जुनीयम् (Kâvya) by Bharavi with the commentary Sabdârthadîpika of Chitrabhanu (1, 2 and 3 Sargas).	2	8	0
No. 64—मेघसन्देशः (Kâvya) by Kâlidasa with the commentary Pradîpa of Dakshinâvartanatha.	1	0	0
No. 65—मयमतम् (Silpa) by Mayamuni.	3	8	0
No. 66—महार्थमञ्जरी (Darsana) with the commentary Parimala of Maheswarânanda	2	8	0
No. 67—तन्त्रसमुच्चयः (Tantra) by Nârâyana with the commentary Vimarsini of Sankara. (Part I. 1–6 Patalas)	3	4	0
No. 68—तत्त्वप्रकाशः (Agama) by Srî Bhojadeva with the commentary Tâtparyadîpikâ of Srî Kumara.	2	0	0
No. 69—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः (Tantra) by Isânasivagurudevamisra (Part I. Sâmânyapâda).	1	8	0
No. 70—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः (Part I).	2	8	0
No. 71—तन्त्रसमुच्चयः (Tantra) by Nârâyana with the commentary Vimarsini of Sankara (Part II. 7—12 Patalas).	3	8	0
No. 72—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः (Tantra) by Isanasivagurudevamisra (Part II. Mantrapada)	4	0	0
No. 73—ईश्वरप्रतिपत्तिप्रकाशः (Vedanta) by Sri Madhusudanasarasvati	0	4	0

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

	RS.	AS.	P.
No. 74— श्रीयाज्ञवल्क्यस्मृतिः (Dharmasâstra) with the commentary Bâlakrîdâ of Visvarûpâchârya. (Part I—Âchâra and Vyavahâra Adhyâyas)	4	0	0
No. 75—शिल्परत्नम् (Silpa) by Srîkumâra (Part I).	3	4	0
No. 76—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः (Part II).	3	4	0
No. 77—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः by Isanasivagurudeva-misra (Part III. Kriyapada 1—30 Patalas).	3	4	0
No. 78—आश्वलायनगृह्यसूत्रम् with the commentary Anavila of Haradattacharya.	5	0	0
No. 79—अर्थशास्त्रम् of Kautalya with commentary by Mahamahopadhyaya T. Ganapati Sastri (Part I—1 & 2 Adhikaranas).	8	0	0
No. 80—अर्थशास्त्रम् of Kautalya with commentary by Mahamahopadhyaya T. Ganapati Sastri (Part II—3 to 7 Adhikaranas).	8	0	0
No. 81— श्रीयाज्ञवल्क्यस्मृतिः (Dharmasastra) with the commentary Bâlakrîda of Visvarûpâchârya (Part II. Prâyaschittâdhyâya)	3	12	0
No. 82—अर्थशास्त्रं of Kautalya with commentary by Mahamahopadhyaya T. Ganapati Sastri (Part III—8 to 15 Adhikaranas.)	8	0	0

Apply to:—

The Curator,

for the publication of Sanskrit Manuscripts,

Trivandrum.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

IN THE PRESS.

1. Manjusrîmûlakalpa (Part III).
2. Kâvyaprakâsa (Alankâra) with the commentary Sampradâyaprakâsini of Sri Vidyâchakravartin and the Sâhityachûḍâmaṇi of Bhattagopâla.
3. Îsânasivagurudevapaddhati (Tantra) by Isânasivagurudevamisra (Part IV).
4. Vishṇusamhitâ (Agama).
5. Slokavârtika (Mîmâmsâ) with the Kâsikâtîkâ of Sucharitamisra.
6. Bharatacharita (Kavya) of Krishnakavi.
7. Sangîtasamayasâra (Sangîta) of Sangîtâkara Pârsvadeva.
8. Rasavaiseshika (Vaidya) with the Bhâshya of Bhattanâgârjuna.

Undertaken for Publication.

1. Âsvalâyanagrihyabhâshya with Devasvâmin's Bhâshya.
2. Pramâṇalakshaṇa (Mîmâmsâ) by Sarvajnâtmapâda.
3. Sarasvatîkaṇṭhâbharaṇa (Vyâkaraṇa) of Bhoja with Vritti of Nârâyaṇadandanâtha.
4. Ashtângahridaya (with the commentary Hridayabodhikâ.
5. Nyâyasârapadapanchikâ of Vâsudeva.
6. Vedântaparibhâshâ (with the commentary of Peddâdikshita).

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

अलमारी

१६

शाखा संख्या

विभाग

बस्ता संख्या

फाइल की संख्या

क्रम-संख्या

फाइल का शीर्षक

विभाग	संख्या	सम्बन्धित फाइल विषय

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh